

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ואתחנן

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:39	18:53	18:59	18:49	18:48	18:58	18:53	19:01	19:00	18:42	כניסת שבת
19:56	19:55	19:55	19:56	19:55	19:57	19:57	19:55	19:56	19:54	יציאת שבת
20:30	20:34	20:32	20:30	20:29	20:31	20:34	20:32	20:32	20:33	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרו עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום המישי י"ד אב תשע"ו | פניני פרשת השבוע פרשת ואתחנן | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה

בית הכנסת המפואר בשכונת הר נוף בירושלים, שנבנה בהארט פנים...

והשיחה האחרונה של מרן הסבא מסלבודקא זי"ע א

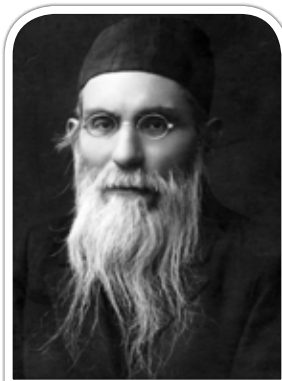
לאחר זמן מה הגיע אחד ורמז לו בעדינות גדולה שהמקום שייך לו, הוא קם והתיישב במקום פנוי אחר, אלא שהדבר חזר על עצמו כמה פעמים, מגיע המתפלל הקבוע ורמז לו שזה מקומו, וכך יצא שבשבת אחת הזיזו אותו שבע מקומות כמובן בעדינות גדולה וברמזים ברורים בלבד! הרגשתו היתה כמובן רעה מאד.

באחת השבתות הגיע לבית הכנסת של הגאון רבי אברהם רובין שליט"א בשכונת 'הר נוף' האורח כבר נזהר שלא להתיישב על שום מקום וחיכה בסוף בית הכנסת. בסוף התפילה ניגש אליו הרב רובין שידוע במאור פניו לכל אדם, ואמר לו 'אגוט שבת' בחיך ובהארט פנים גדולה תוך שהוא מתעניין מהיכן הוא ומה מצבו, היהודי נשבר וסיפר לרב רובין את כל התלאה שלו מאז שהגיע לארץ: אף אחד לא מתעניין בשלומי, ובבתי כנסת רק רומזים לו בעדינות על המקומות...

הרב רובין הזדעזע, ולמחרת לפני קריאת התורה דפק על הבימה ואמר: "יזדעזעו אמות הסיפים על מה שקורה אתנו, כאשר יהודי לא מוכר מגיע לבית כנסת ואף אחד לא טורח לגשת אליו ולהתעניין בשלומי? להאיר לו פנים וגם לוותר לו על המקום, או לכל הפחות למצוא לו מקום אחר!!!" וכך הוסיף ודיבר על מעלה גדולה זו של הארת פנים כמה היא חשובה ונחוצה.

לאחר שבועיים מקבל הרב רובין טלפון מאמריקה ומעבר לקו נמצא אבא של אותו יהודי, שהוא עשיר גדול, והוא מספר לרב רובין כמה שהוא שימח את בנו שחשב כבר לחזור לאמריקה, וכהכרת הטוב הוא רוצה לתת לו תרומה גדולה ושאלו למה ירצה? הרב רובין אמר לו שלא נראה לו שהוא יכול לעזור לו כי הוא צריך סכום גדול... התעקש העשיר ההוא "תגיד כמה אתה צריך", אמר לו הרב רובין שיש להם בית כנסת בבקתה עלובה והם צריכים לבנות בנין. מיד רשם היהודי העשיר המחאה שמנה של חצי מיליון דולר ובזה נבנה בית הכנסת המפואר של הרב רובין בירושלים.

עכשיו אנו מבינים עד כמה יכול להועיל 'גוט שבת' אחד! עד כמה עוצמתו של 'בוקר טוב!' וכמה תועלת יכולה לצמוח מחיך קטן. וכל זה נמצא כאן, בהישג ידינו, ללא טרחה גדולה. וללא מאמץ מיוחד, ועם זה אף אפשר לזכות ביום הדין.

מרן הסבא מסלבודקא זי"ע א

הרב בנימין בירנצוויג

"אז יבדיל מושה שלש ערים... מוזהה שמש" (דברים ד', מ"א)

מביא רש"י הקדוש את דברי חז"ל המופלאים (מכות י, א); "מזרחת שמש" - אמר לו הקב"ה למשה: 'הזרח שמש לרוצחים... להכין להם חיותם'. ועד כדי כך גדולה 'הזרחת השמש לרוצחים', שתלמיד שגלה מגלין רבו עמו!

המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה (עלי שור ח"א עמ' קצ) ראה בדברי חז"ל אלו את יסוד כל האדם; אבי הנביאים, משה רבנו, לא מצא מצוה חשובה יותר להתעסק בה סמוך למיתתו, אלא זו, המצוה האחרונה בחייו להזריח שמש לקשיי יום אומללים! ומה בא ללמדנו בזה?

שזה כל האדם! להיות 'מזריח שמש' לכל אדם! זהו יסוד כל המצוות וכל יחסינו בין אדם לחברו! וממשיך הרב וולבה זצ"ל בגודל מעלת הארת פנים: שגם כלפי הקב"ה נאמר "ה' אלוקים צבקות האר פניך ונושעה" וא"ר יוחנן אנו אין לנו אלא הארת פנים בלבד שנאמר "האר פניך ונושעה", וכן הוא ביחס לאדם כמאמר חז"ל: 'גדול המלבין שיניים ממשקהו חלב'. זהו כל האדם!

כה גדולה היא מעלת המאיר פנים לחברו, כפי שסיפר מרן הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל על השיחה האחרונה של מרן הסבא מסלבודקא זי"ע א בשיבת חברון בעיר האבות, שהיתה בראש השנה האחרון לחייו בשיבה לפני התקיעות, ובה הוא אמר דברים מרוממים ביותר: במה יזכה האדם ביום הדין הנורא, עם איזו זכות הוא יבוא לבית דין של מעלה? באמירת 'גוט מורגען' [בוקר טוב] לחברו כל בוקר בהארט פנים, זו הזכות שתכריעהו לכך זכות ביום הדין! מבהיל! עד כמה הארת פנים בתחילת היום יכולה להועיל לשני, עד כדי שזכות זו יכולה להכריע את הכף ביום הדין.

...

לפני כמה שנים עלה יהודי אמריקאי לגור בארץ ישראל, בירושלים עיה"ק, וניסה להתרגל לחיים בארץ. בימות החול היה נכנס לבית כנסת באחת משכונות העיר וכך החל להסתגל לאט לאט לחייו החדשים, אלא שבשבת הוא הגיע לבית הכנסת, ובשבת כידוע יש מקומות קבועים וקנויים למתפללים הקבועים, והוא נכנס והתיישב על מקום שהיה פנוי.

שריקות כדורים ומטחי ירי מכל עבר, אך הוא צועד בגבורה עם הגופה להביאה לקבר ישראל

'מדוע אתה נפחד מעונש המוות המוטל עליך? אל לך לחשוש! בזכות שהבאתני לקבר ישראל תינצל!!'

הרב ישראל ליוש

"אָמרוּ רַק עִם חָכְם וְנָבוֹן" (דברים ד', ו')

כאשר ישמעו הגויים את החוקים - תמה רבי יעקב ניימן זצ"ל בספרו דרכי מוסר - איך יאמרו 'רק עם חכם ונבון', הרי לחוקים אין כל טעם והגיון, וא"כ אדרבה יאמרו על עם ישראל שהוא עם סכל שעושים דברים ללא הבנה?

וביאר, כי אכן בהתחלה כאשר הקב"ה נתן לנו את החוקים, אומות העולם שחקו מאתנו, באומרם 'מה טעם יש בהם?', אך כאשר הם נוכחו לדעת כי עם ישראל בכל אופן עושה את הדברים באמונה תמימה ללא שאלות, ובוזה הם נבדלים מכל העמים, ובזאת הם מתרוממים למעלה גדולה יותר ולעדינות נפש שאין דומה לה, או אז הם מבינים כי אדרבה בעבור חוקים אלו, ובעבור שמירתם ללא שאלות, קיבלו ישראל את מעמדם.

הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, סיפר סיפור מופעים ששמע מבעל המעשה, סיפור על תעצומות הנפש של האיש הישראלי, גבורה שהמחישה לעיני העמים על היות עם ישראל 'עם סגולה':

מיודענו היה בחור צעיר בעיירה סטוצ'ין, ובימי מלחמת העולם הראשונה גייסו אותו הרוסים לשרות צבאי במלחמתם נגד הגרמנים, והוא נשלח לחזית, לא

הרחק מן העיירה, יחד עם קבוצת בחורים.

במסגרת תפקידם היו החיילים מתחפרים בתעלות, כשראשיהם מציצים מעל הקרקע, וכשהגנה של שקי חול לפנייהם, היו יורים לכיוון קו האויב. לא קלה היתה המלאכה ואף מסוכנת, כדורי מוות עפו לכיוונם מכל עבר, שריקות אימה היו מפרות את הדממה כל העת.

בתעלה שליד 'הסטוצ'ינער בחור' עמד חייל יהודי נוסף, בשנות הארבעים לחייו. כדורי האויב פגעו בו והוא נפגע מהאש, בעודו נופל שדוד, והוא עוד נושם את נשימותיו האחרונות, ביקש משכנו, מספר הסיפור, שיביא אותו לקבר ישראל, ורק אחר שהבטיח לו ברגשי קודש לקיים את בקשתו, נפטר החייל והשיב את נשמתו לבוראו.

חלפו שעות ארוכות והקרב ממשיך הפוגה כלל לא נראתה באופק, והוא החל לחשוש להבטחתו, 'לו היתה הפוגה קלה' - הרהר הבחור - 'הייתי מצליח, אולי, להביאו לבית הקברות בסטוצ'ין הקרובה יחסית, אבל רעש הכדורים וקולות הנפץ רק מתעצמים, מה אעשה עם הבטחתי?!!'

אך עד מהרה התעשת הבחור ואמרו: 'הבטחתי ליהודי, אקיים את דבריי ויהי מה!!' 'אני אביאו לקבר ישראל! אזר אומץ, ובגבורה איתנה יצא מן התעלה, נטל את הגופה על כתפו, ורץ עמה לכיוון העיירה. בדרכו עבר על פני מחנות של קוזקים, פגישה עמם ודאי לא היתה מסתיימת בחיך או בברכת שלום, היא היתה שולחת אותו אל אותו מקום אליו רצה להגיע עם גופת חברו, אבל הקב"ה סימא את עיניהם והוא צעד עם הגופה כרואה ואינו נראה.

שלושה קילומטרים רץ הבחור הצדיק עם הגופה, תחת מטר כדורי האויב, עד שבסופו של דבר הגיע אל החברה קדישא בעיר ומסר להם את

הנפטר. כשסיים את שליחותו וקיים את הבטחתו, רץ חזרה אל התעלה כאילו לא התרחש דבר, וקצינו הרוסיים לא ידעו כלל בלכתו ובבואו. גלגל חוזר בעולם והעיר סטוצ'ין נכבשה בידי הגרמנים. הבחור קיבל אישור לחזור לעיירתו, אך אז הוא גויס ע"י הצבא הגרמני לתפקיד 'שומר בהמות'. גם בתפקיד זה ענייני המתים לא עזבו אותו, יום אחד כאשר הוא רעה את הבהמות הוא שומע לפתע קול יריה בודדת והוא מבחין מרחוק כי חיל נופל תחתיו, הוא לא ראה עוד אדם נוסף בקרבת מקום, עובדה שנתנה לו להבין כי החייל יצא אל השדה ואיבד עצמו לדעת.

מיד הוא רץ לעברו כדי לנסות להצילו, הוא כלל לא שת לבו אל הבהמות שהוא מפקיה, וכי הוא עלול לשלם ע"כ ביוקה, הרי הצלת חיי אדם לנגד עיניו, וכי דבר קל הוא!!

כאשר הוא הגיע אל החייל הנופל, שמח לראות כי הוא עוד נושם, פשט את חולצתו והחל במלאכת חבישה וסתימת עורקים, אך רצון ה' כנראה היה אחר וכל ניסיונותיו להצילו עלו בתוהו, החייל מת לו בידיים.

בעודו מתעסק בהצלת החייל, הגיעו חיילי הצבא, וכשהם ראו חייל מת על הארץ ולידו חייל חי, מיד חשדוהו כי הוא הרוצח, כפתו אותו ואסרו אותו בכלא צבאי. כעבור כמה שעות הוא נלקח למשפט צבאי בו אמור היה להישפט בהליך מזורז לעונש מוות.

לפני גזר הדין נתנו לו את זכות הדיבור, ובקול בוכים התחנן על

נפשו וטען כי רק רצה להציל את החייל המת ששם קץ לחייו. תחנוניו לא הועילו לו והן נפלו על אוזניים ערלות. טענות התביעה וראיותיהם הם שהכריעו את הכף, וכאמור נגזר עליו עונש דין מוות. קיום העונש נועד למחרת בשעה 12 בצהריים, אז הוא יועמד לפני כות יורים שישומו קץ לחיי הבחור הצדיק.

את יום ההמתנה למוות בילה הבחור בצינוק צר ומצניח, ובאמצע הלילה, והנה הוא רואה, ספק בהקיץ ספק בחלום, את הבחור שהוא הביא לקבר ישראל ליד העיר סטוצ'ין, והלה שואל אותו 'מדוע אתה נפחד מעונש המוות המוטל עליך? אל לך לחשוש! בזכות שהבאתני לקבר ישראל תינצל!!' ואף אם תעמוד בשערי מוות לא יהרגוך, בתום דברי ההרגעה נעלם החייל. אחוז הלם ותדהמה קפא הבחור על מקומו, האם זה חלום או מציאות, זה דמיון או אמת?

מחוגי השעון אמרו את שלהם, השעה 12 מתקרבת, הוא הוצא מן הצינוק כשהוא קשור בעיניו, אל עבר השדה הפתוח. הוא הועמד מול כיתת היורים, ושלוש שניות לפני השעה 12 נשמע קולו הרם של הכרוז, "אחד! שתיים!..." טרם הספיק לומר "שלוש", ולפתע מגיח מרחוק חייל דוהר על סוס כשהוא צועק ומנופף במטפחת שבידו: "עצרו!! המתינו!! אל תהרגו אותו!!" החייל מתקרב ומציג בפני המפקד מכתב שמצאו זה עתה בכיסו של החייל ההרוג, בו הוא נפרד ממשפחתו ומידידי, כי הוא עומד לאבד עצמו לדעת.

כמובן שהסירו מיד את המטפחת מעיניו של הבחור הצדיק, והניחוהו לנפשו. או אז הבין הבחור כי לא היה זה חלום או דמיון, ואכן בזכות מעשה הגבורה שעשה במסירת נפש להבאת היהודי לקבר ישראל, נצלו חייו.

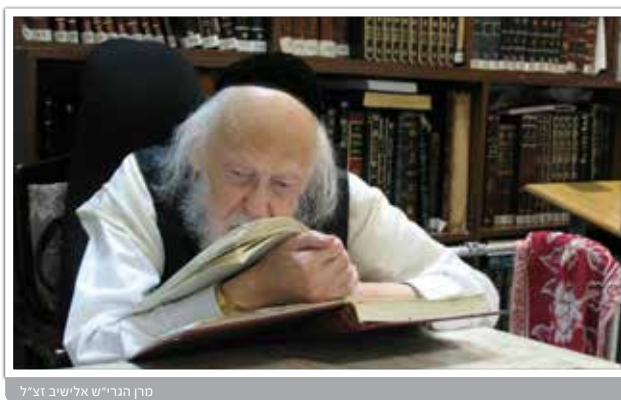

משגמרה לבכות פנתה להיכנס לבית, אך בדיוק באותו הרגע עמד אביה, בעל ה'לשם', על פתח הבית, ומצאה כשעיניה אדומות... שאלה האב, מפני מה עינייך אדומות

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על לידתו של מרן הגרי"ש אלישיב וכוחה של תפילה

דרך רופא פלוני וכיו"ב. אבל מי שהרופא כבר נתיימש מאתו הרי אין בתפילתו כל עירוב, וכל פנייתו איננה אלא בלתי אל ה' שיעזרה בדרך שהוא רוצה. תפילה כזו מחויבת היא לפעול.

כמה שינויי לשונות מצאנו בתהלים (קז) באותו הפרק המדבר מ'ארבעה הצריכים להודות', כי ב' פעמים כתיב 'ויצעקו' - בהולכי מדבריות ויורדי ימים, וב' פעמים כתיב 'ויצעקו' - בחולה שנתרפא וביושבים בבית האסורים. עוד שינוי מצוינו כי בשניים הראשונים שנאמר בהם ויצעקו כתיב 'ממצוקותיהם יצילם' או 'ממצוקותיהם יוציאם' שמשמעו הצלה והוצאה לגמרי מן המיצר. ואידך, באותם שנאמר בהם 'ויצעקו אל ה' בצר להם' הרי הוא מסיים ואומר 'ממצוקותיהם יושיעם' שאינו אלא לשון עזרה וישועה, ולא הוצאה והצלה לגמרי.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

ומבאר המלבי"ם (שם) כי 'צעקה' גדולה מ'הזעקה', ושניים הללו שבהם נאמרה זעקה, ה"ה ה'חולה' השוכב על ערש דוי וזועק לה' 'רפאני ה' וארפא', אבל אין תפילתו כ"כ מקירות הלב, כי בסתר לבו הינו חושב - הרי לצידי עומדים כמה רופאים מומחים גדולים (שר"פ) לרפאות בסממני הרפואה ובחכמותיהם, ובאם נצטרך נפנה לעוד רופאים אשר בידם 'נסיון' רב ברפואת החולה, ומכיוון שאין תפילתו אלא ויצעקו אל ה' בצר להם, זעקה בעלמא, על כן אף ישועת ה' לא תוציאנו לגמרי מחליו אלא בדרך 'יושיעם', שהקב"ה יוסיף לו עזר וסעד וממצוקותיהם יושיעם. כיו"ב נאמר זעקה אצל היושב בבית האסורים - כי אף הוא כאותו החולה, שהרי מלבד תפילתו שיוציאו הבורא מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, הינו סומך גם על 'עורכי דין' ועסקנים העוסקים בצרכי ציבור באמונה, שהם יסייעו בידו לצאת מן המצוק, וזעקה כזאת לא תיענה אלא בדרך 'יושיעם' ולא 'יוציאם' לגמרי.

אבל, הולכי מדבריות, אשר 'תעו במדבר בשימון דרך עיר מושב לא מצאו, רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף', והריהו יושב בדד במדבה, מימינו אריות משמאלו נמרים, מלפניו ולאחוריו שאר חיות רעות. הרי הוא מקים קול צעקה אל ה', כי יודע הוא שאין עסקן או רופא שיצילנו מהארירה הרעב שפגש בו זה עתה, ומבלעדי עוזו ועזרתו אין עזרה וישועה. צעקה זו תהא מקובלת עד מהרה אצל בוחן כליות ולב, ואז ממצוקותיהם יצילם.

כן נמי 'יורדי הים' - שהגיעו למצב של 'יעלו שמים ירדו והומות נפשם ברעה תתמוגג, יחוגו וינועו כשיכור וכל חכמתם תתבלע', הללו מכירים היטב כי העסקן הגדול שבעולם אין בידו לחלצו ממיצרה. אלא הקב"ה - אשר לו הים והוא עשהו. וצעקתו תבוא מתוך עמקי הלב בזה התקבל תפילתו - וממצוקותיהם יוציאם.

(באר הפרשה - מסעי)

"וְאֶתְהַנֵּן אֶל ה'" (דברים ג, כ"ג)

הנה איתא במסכת יומא (נג:). שבשעה שהכהן גדול היה נכנס ביום הקדוש לקודש הקדשים, היה מתפלל תפילה קצרה בבית החיצון, ולא תכנס לפניך תפילת עוברי דרכים. שלא יקבל הקב"ה את תפילתן של העוברים בדרך המבקשים שיעצרו הגשמים המפריעים את הילוכם ברשות הרבים. וידועה התמיהה, וכי זו הייתה דאגתו היחידה של כה"ג ביום המקודש במקום המקודש? היה לו להתפלל על צרכי עמנו המרובים וכיו"ב בשאר ענינים, אלא, כי העובר בדרך בשעה שגשם ניתך ארצה, כשאין לו מחסה לראשו, וכל ה'משא' אשר עליו עומד ברגע קט להתקלקל לגמרי, הרי תפילתו ממעמקי הלב, בידעו שאין לו על מי לסמוך רק על אביו שבשמים, שבכוחו לעצור את הגשמים. תפילה זו כוחה רב כל כך, עד שהוצרך כהן גדול ביום

הכיפורים להתפלל על כך לפני ולפנים, שלא ייעצרו הגשמים מחמתה. ידוע דבר המעשה, כי הגאון רבי אברהם אלישיב זצ"ל זכה לבנו הגאון הגדול הגרי"ש זצ"ל בזכות התפילה ממעמקי הלב. וכן הוה מעשה: משעברו כמה שנים מנישואי רבי אברהם לבתו של בעל ה'לשם' זצוק"ל בעיר הומלא, ועדיין לא זכו לזש"ק, נסעו השניים לצרכי רפואה בעיר הגדולה 'ווינא', הרחוקה מעיר מגוריהם כשבועיים ימים (בנסיעה), אך הרופאים הרימו את ידיהם והודיעו כי אין לאל ידם להושיע... בלית ברירה חזרו השניים לעירם, ובמשך כל הדרך, כשבועיים ימים, התאפקה האשה שלא לבכות, כדי שלא יראו שאר הנוסעים עמהם בבכיה הגדול. משהגיעו לביתם, שהיווה בית מדור להם ולאביה הגדול בעל ה'לשם. מיהרה האשה לבית האוצר, שם מניחים התבואה והחיטה למשך כל ימות החורף ושם פרקה מעל עצמה כל בכיה ונתנה דרור לדמעותיה בבכיה גדולה...

משגמרה לבכות פנתה להיכנס לבית, אך בדיוק באותו הרגע עמד אביה, ה'לשם', על פתח הבית, ומצאה כשעיניה אדומות... שאלה האב: "מפני מה עינייך אדומות"? מתחילה ניסתה האשה לענות בהא ודא, אבל אביה לא נתן לה להשיב פניו בבוקי סריקי, עד שהודתה בפניו כי הרופאים ייאשו אותם לגמרי, וזה לה כשבועיים ימים שהיא מתאפקת מלבכות, ועתה משבאו הביתה פרץ מאתה כל המעיין ושטף את פניה ועיניה בדמעות רותחות.

נענה ה'לשם' ואמר, הנה כתיב (תהילים קמה יח): "'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת", ושמא תדעו מהו 'יקראוהו באמת' האמור כאן? אלא הכתוב מדבר על המצב שבו הינכם עומדים, שהרופאים ייאשו אתכם, ומעתה הנכם יודעים כי אין לכם אל מי לפנות אלא לאבינו שבשמים. זהו 'קרוב ה'... אשר יקראוהו באמת'. ואכן לתקופת השנה נולד להם בנם הגדול הגרי"ש זצ"ל שהאיר לארץ ולדרים עליה.

ביאור דבריו, כי פעמים ימצא שכונת האדם להתפלל אל ה' שיעזרה

מעשה בשני חברים שהבטיחו זה לזה כי מי מהם שיסתלק מן העולם ראשון, ישתדל לבוא מעולם האמת לספר לחברו מה קרה עמו בעת עלותו השמימה. ויהי היום ואחד מהם נפטר, ולאחר תקופה קצרה הגיע לחברו בחלום.

'אבל חשבתי לתומי, הנה עוד מעט יגיעו לכאן קרונות של תפילות שהתפללתי עשרות בשנים, אולי הם יכריעו את הכף' הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על הסיפור הנורא שהתרחש בשמים, ועל כוחה של תפילה בכוונה

חבילה קטנה, שאלתי: מה יש בחבילה זו? ואמרו לי: כאן נמצאים כל התפילות שהספקת להתפלל במשך כל ימי חיך. התחלתי לצעוק ולבכות: הייתכן? כאן זה עולם האמת? זה קרוב לשמונים שנה שהתפללתי תמידין כסדרן מדי יום ביומו שחרית, מנחה וערבית, ולהיכן נעלמו כל התפילות למאות ולאלפים? ענו לי: אמת, הרבה תפילות התפללת. אבל רוב התפילות לא הקפדת לכוון בתפילה, ותפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה חשיבא ונמצא שתפילות אלו הלכו ח"ו לריק. התפילות שהצלחת להתכוון בהן – הן אלו שבחבילה הקטנה. צמרמורת אחזתני למקרא סיפור זה; לראות את עומק הדין, ולחשוב כי יכול אדם להתפלל שמונים שנה רצופות מדי יום ביומו, ולבסוף לא נשאר מתפילותיו כלום. אוי, "ערוב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים". כמה תפילות צריכים להתפלל, כדי שנוכל להתפלל בכוונה.

אחד מהעניינים המועילים לחיזוק הכוונה הוא שיאמין באמונה שלימה כי בעת תפילתו הרי הוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". וראוי לחזור ולשנן מה שמסופר במסכת ברכות (לב): מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, בא הגמון אחד ונתן לו שלום, ולא החזיר לו שלום. המתין לו ההגמון עד שסיים תפילתו, וכשסיים החסיד את תפילתו פנה אליו ההגמון ואמר: ריקא, והלא כתוב בתורתכם "רק השמר לך ושמור נפשך" וכתוב

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל

"ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", כשנתתי לך שלום – למה לא החזרת לי שלום? אם הייתי חותך ראשך בסייף, מי היה תובע את דמך מידי? אמר לו: המתן לי עד שאפייסך בדברים, אמר לו: אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם, ובא – חברך ונתן לך שלום, היית מחזיר לו? אמר לו: לאו. ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך? אמר לו: היו חותכים את ראשי בסייף. אמר לו: והלא דברים קל וחומר! ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם – שהיום כאן ומחר בקבר – כך, אני שהיית עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה – שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים – על אחת כמה וכמה, מיד נתפיים אותו הגמון ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום. מכאן אנחנו צריכים ללמוד מוסר השכל איך צריכים לגשת לתפילה; אותו החסיד כשעמד להתפלל, היה בהרגשה שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה – עד כדי שלא שם לב להגמון שבא מולו. כשנמצאים בהרגשה זו באמונה תמימה – הרי כל כולו מרוכז בתיבות התפילה, ונמצא מכוון היטב.

(לב ישראל)

"וְאֵתְּחַן אֶל ה'" (דברים ג, כ"ג)

שנינו במסכת ברכות (כו): 'תפילות כנגד תמידין תקנום', התפילות הן כנגד הקרבנות. והנה כשם שבשעת הקרבת הקרבן, אם היה לכהן המקריב מחשבת פיגול הרי זה פוסל את הקרבן, כך צריך להיות זהיר מאוד בתפילה שלא יתערבו אצל המתפלל מחשבות זרות באמצע התפילה. והנה אמרו חז"ל (שם ל): אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים. מה עשו החסידים בשעה שהיו שוהין שעה אחת? תירץ הבעש"ט זי"ע "ומתפללין", כלומר היו מתפללין להשי"ת שיזכו לכוון לבם בשעת התפילה. ובאמת צריך לדעת, כי עניין הכוונה בשעת התפילה איננו רק מידת

חסידות גרידא, אלא תנאי מעב מדיני התפילה. וזה לשון המחבר (סימן ק"א ס"א): המתפלל צריך שיכוון בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוון בכלם, לפחות יכוון באבות, ואם לא כוון באבות, אף על פי שכוון בכל השאר, יחזור ויתפלל. והרמ"א כתב על זה בשם הטור: והאידיגא אין חוזרין בשביל חסרון כוונה. שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוון, אם כן למה יחזור? ונראה שהרמ"א אינו חולק על דעת המחבר, ומעיקר הדין דעתו כשיטת המחבר שאם לא כוון לכל הפחות בברכת אבות – חוזר ומתפלל. אלא

כיון שחוששים אנו כי גם כשיחזור קרוב הדבר שלא יכוון, על כן אינו חוזר.

מצאתי בספר ישן סיפור נורא: מעשה בשני חברים שנתנו תקיעת כף אחד לחברו, והבטיחו זה לזה כי מי מהם שיסתלק מן העולם ראשון, ישתדל לבוא מעולם האמת לספר לחברו מה קרה עמו בעת עלותו השמימה. ויהי היום ואחד מהם נפטר, ולאחר תקופה קצרה הגיע לחברו בחלום. אמר הנפטר: קיבלתי רשות לקיים הבטחתי, ואם אמנם אין לי רשות לספר הרבה ממה שעבר עלי, אבל דבר אחד אספר לך: כשהתייצבתי לפני בית דין של מעלה לתת דין וחשבון על כל מה שעשיתי בחיי, החלו לדון על כל פרט ופרט. פחד ורעדה אחזוני כשהתחילו להגיע חבילות חבילות של העבירות והפשעים שעברתי במשך ימי חיי. מה אומר ומה אדבר, עמדתי כאילם אשר לא יפתח פיו. לפני עברו קרונות קרונות מכל המעשים טובים שלי, 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי'. אבל חשבתי לתומי, הנה עוד מעט יגיעו לכאן קרונות של תפילות שהתפללתי עשרות בשנים, אולי הם יכריעו את הכף. ופתאום הגיע

"מאחרי השואה עד יומו האחרון לא אכל אף פעם בשר או אפילו מרק בשה, לא בשבתות ואף לא בחגים וזאת כהשתתפות בצרתן של ישראל"

במלואת השבעה לראש ישיבת מיר – ברכפלד, הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצ"ל
אנו מביאים שיחה מיוחדת על סבו הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל

יעקב לוסטיג

הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, תיאר בשיחה מיוחדת עם סופר 'המבשר' ה"ה הרב יעקב הייזלר הי"ו, מעט מזעיר מגדולתו העצומה של סבו, הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, מייסד ישיבת מיר בארה"ק.

"להעלות את דמותו לנגד עינינו זהו דבר שנמנע מכוחנו", אמר הגר"א פינקל במהלך השיחה, "אבל אפס קצהו המיוחד שבו היה שהיה חד בדורו באהבת לומדי התורה, הוא דרש ותבע מכל אחד לחדש בתורה. הוא תבע חידוש מכל אחד, מגיל צעיר ביותר אולי מבר מצוה, אבל מבחור ישיבה עד זקנה ושיבה. הוא דרש מכל בן תורה ות"ח, שיחדשו בתוה"ק.

אהבתו הפלאית לתורה היתה ללא כל פניות ונגיעות אישיות, כאשר שמח בתורה של כל יהודי ויהודי באשר הוא, דבר שהפליא גדולים וטובים כאחד.

דודי מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, סיפר עובדא מאלפת

ששמע מזקני זצ"ל: בהיותו כבן עשרים שנה למד בישיבת ראדין, אצל החפץ חיים זצ"ל. ראדין היתה עיירה קטנה, אשר בחורף שררו בה מצבים מאד לא נעימים, בשל ריבוי הגשמים והשלגים, בהיותה מחוסרת תנאי-חיים נאותים. השלגים שהיו יורדים שם בכמות גדולה, נשארו בגובהם על פני הרחובות, עד שהשלג היה מגיע לחצי מטר בגובהו. מחזה אשר כאן בירושלים עיה"ק אין אנו רואים כמותו.

בתנאים שכאלה למד שם זקני, כשהוא מתהלך בנעליים קרועות לרגליו. לאביו, הסבא מסלבודקא, לא היה כסף לשלוח אליו, כדי לרכוש נעליים שלימות. וכך, בצורה שכזו, במנעלים קרועים, הלך לו בגשם ובשלג.

והנה, באותה תקופה, היו לו לזקני שני תלמידים, אשר מכל אחד קיבל שלושה רובל לחודש. כל רובל היה שוה אז הרבה, והיה, אם כן, סיפק בידו לרכוש לעצמו אפילו שני זוגות נעליים, מעולים ביותר.

אבל מה עשה זקני עם הכסף, עם ששת הרובלים, לחודש? - לעצמו לא לקח מאומה. הוא בחר לילך בשלג הקשה במנעלים קרועים, ובאותם רובלים בחר לו ששה בחורים, מגדולי בעלי הכשרונות בישיבה, ולכל אחד נתן רובל אחד לחודש, כדי שיאמרו בפניו "דבר-תורה" מובחח, מדי חודש בחודשו.

וכך הוסיף הגר"ח שמואלביץ ואמה: "מעידני, כי למעלה משבעים שנה

- לא נטל מאומה לעצמו. בביתו לא היה כסא אחד הגון, וכיוצא בדבר היו נראים כל כלי ביתו. אבל לדבר אחד היו לו מעות מזומנים - להרבצת תורה, לשלם לבני תורה כסף כדי שיאמרו בפניו "שטיקלאך תורה". כזו "אהבת תורה" היתה לו.

אין פלא, איפוא - סיים הגר"ח שמואלביץ - שיכל להעיד על עצמו בסוף ימיו, שאף פעם לא חסר לו כסף לזיכוי הרבים בתורה, כי על כן, מי שמאז בחרותו לא נטל מאומה לעצמו, ובחר לילך בנעלים קרועות

ואת כספו ליתן לעמלי תורה, משלמים לו מן השמים כל ימיו ומזמינים לו מעות בדרך נס".

לסיום, שח לנו ראש הישיבה שליט"א: "כך גם על מידותיו המופלאות ניתן להאריך אין ספוח: זקני האריך ימים, כאשר הפליג מעבר לגבורות, אולם הוסיף להיות זריז, ער ורענן עד יומו האחרון. מעולם לא השתמש אפילו בתלמיד קטן שבקטנים, אף לא שרות קל שבקלים, ורק כשנפל למשכב נאלץ להתענות עינוי זה שטורח מישוהו למענו.

הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצ"ל

מידת ה"נושא בעול עם חבירו" היתה מן המופלאות אצלו. כל אימת שנודע לו כי "ספר תורה שרוי בצער", כאשר אחד מגדולי ישראל חולה וכדומה, היה מחלה את עצמו עליו, מתענה ומשלים, מבלי לגלות את הדבר לאיש. לעתים רחוקות הבחינו בני ביתו שהוא לא נוגע בארוחת הבוקה, ויהי להם לאות שיום צום הוא לו, אבל ברוב המקרים העלים את האוכל ורק אחרי זמן רב אירע שמצאו בחדרו מגירה מלאה לחמניות יבשות...

בכלל, מאחרי השואה עד יומו האחרון לא אכל אף פעם בשר או אפילו מרק בשר לא בשבתות ואף לא בחגים וזאת כהשתתפות בצרתן של ישראל.

נכדו הגר"נ פרצוביץ זצ"ל, שחשש לבריאותו, הצביע פעם לפניו על דברי "אליהו רבא" שאין לזקן מעל פ' שנה להרבות בצום, אולם זקני לא הגיב ולא השיבו מאומה. וכך המשיך במנהגו.

השעה המאוחרת אילצה אותנו לקטוע את השיחה המיוחדת והנדירה. יצאנו ממעונו של ראש הישיבה שליט"א מחוזקים ומעודדים, בתקווה שהדברים יעשו רושם בלבותיהם של בני הדור הצעיר לעודדם באהבת התורה ויגיעתה אין קץ.

והיתה ידו של האדמו"ר מבעלזא זיע"א עטופה במגבת שנתן לאלו שבאו מקודם, וכשראה אותם הוריד את המגבת והעיד רבנו שכשנתן את הכסף לאדמו"ר זצ"ל, ניכר היה באדמו"ר שלא הכיר צורת מטבע

כשמרן הגראי"ל שטיינמן העביר 100 דולר לאדמו"ר מבעלזא זיע"א, ומה אמר מרן שליט"א כשעצרו בבין הזמנים ליד חוף הים

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בקיץ אחד הוזמן מרן שליט"א למחנה בני תורה כדי לדרוש לפני הבחורים, תוך כדי הנסיעה בכביש החוף קיבלו הודעה שעל התכנית להתעכב מעט כי הבחורים עדיין אינם מוכנים, ויש להמתין זמן מה. ההודעה נתקבלה כאשר הרב ומלווי היו באזור הקרוב לחוף הים, והתעורר רעיון שזוהי הזדמנות להמתין תוך כדי ישיבה על שפת הים, ושאיפת האויר הצח ודאי תועיל מאד לבריאותו של רבנו שכמעט ואינו יוצא מפתח ביתו. וממחשבה למעשה עצרו בסמוך לים וסייעו לרב ללכת לכיוון הים. כאשר הגיעו לשפת הים בירך רבנו בכוונה גדולה ברכת "עושה מעשה בראשית", התבונן ואמה: "חושבים אתם שצונאמי יכול לקרות רק במקומות רחוקים? לא ולא! גם כאן מסוגל להיות צונאמי בכל רגע, אך הקב"ה הוא קבע לים גבול ואמר לו שלא יציף את העולם והוא עושה דבר ה... פלא פלאות". במשך שבע דקות המשיך ודבר על פלאי הבריאה הללו, ועל השגחת ה' בעולם. מיד לאחר מכן הסתובב רבנו והחל לחזור לכיוון המכונית, בני לוייתו פנו אליו ואמרו: יש עוד זמן רב עד הדרשה, הבאנו כסא ואפשר לנוח קצת. אך רבנו השיב: "כבר יצאנו חובת ה"דאצה", זה כבר מתחיל להיות יותר מדי עולם הזה... נחזור לאוטו". לא הועילו כל השכנועים והרב הנחוש בדעתו המשיך להמתין בתוך הרכב.

(ומתוק האור על מגילת אסתר עמ' 790)

במגבת, שנתן לאלו שבאו מקודם ידו לשלום כשידו מעוטפת במגבת. וכשראה אותם הוריד את המגבת ולחץ את ידם ללא מגבת. והעיד רבנו שכשנתן את הכסף לאדמו"ר זצ"ל בידו, ניכר היה באדמו"ר זצ"ל שלא הכיר צורת מטבע [ומזכיר רבנו מעשה זה הרבה פעמים לגודל קדושתו של האדמו"ר זצוק"ל].

עוד העיד מרן שליט"א שפעם אחת נסע מכפר סבא לבית האדמו"ר בתל אביב, והגיע מאוחר בלילה במוצ"ש ועדיין אחז האדמו"ר בסעודה שלישית, וראהו באותה הזדמנות בולע את מזונו מבלי ללעוס, כדי שלא ליהנות מהאוכל.

יהודי ירא שמים

שח הגאון ר' י' ר' שליט"א, שסיפר לו עד ראייה הרב אהרן זיס זצ"ל מרמת גן, שבאחת השנים נסעה נו"ב של רבנו שליט"א, הרבנית ע"ה, עם קרובת משפחתה אל האדמו"ר מבעלזא זצ"ל, לבקש ברכה עבורה, ורבנו שליט"א כתב עבורם את הקויטל. וכשהגיעו לבית האדמו"ר היה תור ארוך, והאדמו"ר לא חש בטוב, וביקש שיכניסו את כל הקויטלאך לקופסא אחת גדולה ויברך את כולם יחד. וכך עשו, והכניסו את כל הקויטלאך, וכשהוציא האדמו"ר זצ"ל את הקויטל שכתב רבנו, התבונן בזה, ואמר האדמו"ר: "את הקויטל הזה כתב יהודי ירא שמים". [כשהרבנית ע"ה סיפרה את עיקרי המעשה אמרה, שהמשב"ק אמר לה שהאדמו"ר לא קורא קויטלאך של אחרים, אלא את אלו שהמשב"ק כותב, אולם היא התעקשה שרוצה להכניס דוקא את הקויטל שרבנו כתב], וכשנפטר כ"ק האדמו"ר זצ"ל, לקח רבנו את בניו שליט"א ונסע עמם לירושלים להלוויה. (כאיל תערוג תשע"ד)

באחד השנים לפני כשלושים שנה הציע אחד ממקורביו של מרן שליט"א להכין בעבורו דירה בצפון לימי בין הזמנים, כדי שינוח קמעה מעול הציבור ועול הנהגת הישיבה והכולל. הוא נכנס והציע זאת למרן שליט"א, אך מרן השיב: "לא, תודה! הגן עדן שלי בבין הזמנים הוא, שאני הולך לכולל פוניבז' ומנותק מכולם שעות ע"ג שעות מבלי שאף אחד מפריע" (היה זה באותם השנים שהיה עולה ללמוד בחדר הכולל בפוניבז' למעלה סמוך לעזרת נשים). אולם כשבניו היו נערים צעירים, נסע עמהם (אב תשכ"א) לשבוע לחדרים שמעל קבר הרשב"י במירון, ולימים אמר רבנו שהעיז לישון שם רק אחרי ששמע מהמבינים שגופו הטהור של רשב"י קבור עמוק מאוד משם, דבלאו הכי לא היה מעיז להיות שם מחמת הקדושה העצומה שיש שם.

יומא דהילולא כ"ק האדמו"ר מהר"א מבעלזא זצ"ל נלב"ע כ"א אב תשי"ז

כשעלה רבנו לארץ ישראל, ביקש ממנו הרבני הנגיד רבי לייביש רובינפלד זצ"ל, שהיה ראש הקהל בלוגאנו והיה השושבין בחתונת רבנו ודאג לו הרבה מאוד בהיותו בשוויץ, שיעביר 100 דולה, סכום עתק בימים ההם. פדיון לכ"ק אדמו"ר מבעלזא. ולשם כך ולעוד עניינים עלה רבנו לירושלים, והלך להגרי"ז זצ"ל, ואמר הגרי"ז לבנו הגרי"ד שיעזור לרבנו בכל שליחותיו, ואכן הלך גם להאדמו"ר מבעלזא. והגיעו לבית האדמו"ר באישון לילה בשעה 12.00 ולא רצו ליתן להם ליכנס, ואחר שאמר הגרי"ד את שמו נתנו להם ליכנס. וכשנכנסו היתה ידו של האדמו"ר עטופה

עד מהרה קשרו השוטרים בין הסיפור המפורסם ובין הבהורים שהודיעו קודם שהם נשדדו במחצית מן הסכום. 'עשרים אלף?' - קימטו החוקרים את פרצופיהם - 'העניין מריח לא ממש טוב'...

חכמתו של הרב שהכריעה את השודדים

ורק כאשר ילחצו אתכם מאוד תודו שמדובר בעשרת אלפים, ושיניתם בעקבות הוראה שלי:

הבחורים אשר כיבדו את דברו, עשו כפי שאמר להם, על אף שלא הבינו את סיבתו הכמוסה עמו. תוך יום פורסם בעיתונות כולה ששני יהודים נשדדו ברכבת בסכום של עשרים אלף זלוטס, והמשטרה לא הצליחה להניח ידה על הגנבים. עד מהרה קשרו השוטרים בין הסיפור המפורסם ובין הבהורים שהודיעו קודם שהם נשדדו במחצית מן הסכום. "עשרים אלף?" - קימטו החוקרים את פרצופיהם - 'העניין מריח לא ממש טוב...' יש לברר את העניין, לא חלף זמן רב ושני הבהורים נעצרו לחקירה. בתחילה השתדלו השניים לדבוק בסכום החדש, אך כשהחלו לחקור כל אחד בפני עצמו, נשברו תחת לחץ החקירה, והודו שנגנבו להם עשרת אלפים, כפי שדיווחו קודם,

וכי הרב יעץ להם לומר מה שאמרו.

מיהרו חוקרי המשטרה לבית הרב וביקשו להבין: 'רבי, אתה אמרת להם לומר עשרים אלף במקום עשרת אלפים?' 'אכן כן' - אמר הרב בניע ראש, 'למה?' 'בעוד שעתיים יוצאת מהדורת עיתונים נוספת' - השיב הרב, כאילו שלא ממין העניין - 'אם תואילו להמתין לי את משך הזמן הזה, נקרא ביחד את הדברים שיפרסמו שם: גיליונות העיתון הבא היו עדיין חמים כשראשיהם של החוקרים נרכנו מעליהם בסקרנות. הכותרת הראשית פרסמה על מריבה קטלנית בין חברי כנופיה, שהותירה אחריה הרוגים ופצועים.

העיתונים דיווחו כי קרב הדמים החל בוויכוח עם ששה גנבים שיצאו ל'תורנות' ברכבת והצליחו לחזור עם שלל נכבד - צרור של עשרת אלפים זלוטס. עוד השודדים שמחים בהצלחתם, והנה נודע להם שבעיתונות פורסם שהיה שוד של עשרים אלף. מיד נפל חשד על מבצעי השוד שנטלו לעצמם מחצית מן הסכום ודיווחו רק על מחציתו. הללו הכחישו את הדברים מכל וכל, אולם חברי הכנופיה לא נתנה להם להתחמק ועד מהרה הדרדר המצב והפך למריבה אלימה. המשטרה שהוזעקה למקום כדי לעצור את הסכסוך, כיתרה את האזור כולו ושמחה על שהצליחה לגלות את אחת הכנופיות שהטילה את אימתה על האזור כולו, ובפרט על נוסעי הרכבת... כך, בזכות עצת הרב הפיקה, הוחזר כספם של היהודים הנשדדים!

(האמנתי ואדברה, מתוך עלונו של הרב חנניה צ'ולק - בלק)

"כִּי הוּא הַכְּמָתְכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים" (דברים ד', ו')

בספר 'עושה פלא' מובא מעשה בשני בחורים צעירים שעבדו יחד בעבודות קשות, ואת כל חסכוניהם אגרו במשותף. כעבור זמן רב הצטבר בידיהם סכום נכבד בסך עשרת אלפים זלוטס, ואחד מהם הציע: 'הבה ניסע לערים הגדולות ונקנה מן הסוחרים סחורות במחירים סיטונאים, שהם זולים מאלו שאנו קונים בעירנו, נמכור אותם כאן במחיר הרגיל - ורווח נאה יהיה בידינו'. הצעתו התקבלה על ליבו של חברו, ושני הבהורים החלו בהכנות לקראת המסע. ראשית היה עליהם לחשוב על נשיאת הכסף בדרך הבטוחה ביותר, שכן הרכבות היו מלאות בכייסים. החליטו, לתפור את הכסף בתוך שקית ולתפור את השקית לחגורה של אחד מהם, כשהשני יקח עין שלא יגנבו אותה, עלו השניים לרכבת, ומדי כמה

דקות מששו את החגורה ויידאו ששקיק הכסף במקומו מונח.

הרכבת אספה עוד ועוד נוסעים שביקשו להגיע לעיר הגדולה, ובכל תחנה נדחסו הבהורים יותר ויותר בתוך ההמון, והנה, באחת מן הבדיקות שערכו כדי לוודא את הימצאותו של השקיק, גילו לחרדתם שכולו נעלם, מבלי להותיר שום עקבות! מיהרו שני האומללים אל שוטרי הרכבת, הודיעו על דבר הגניבה, והתחננו לעזרה, השוטרים עצרו את הרכבת, מששו בכיסיהם של כל הנוסעים, ומשלא מצאו דבר, הורו לקטר להמשיך בדרכו. בתחנה הראשונה שלאחר מכן ירדו שני הבהורים כשהם ממררים בככי. שנים של עבודה ירדו לטמיון, ובמקום עשרת אלפי הזלוטס והתקוות שנוצרו בשקיק, הרי הם כאן, כשאפילו פרוטה לשוב הביתה אין בידם.

לכסוף ניגשו למישהו ושאלו אם יש אי-אלו יהודים המתגוררים בעיירה, הלה סיפר כי יש כאן שכונה גדולה של יהודים, והבחורים שמו פעמיהם לשם, ומיד בהגיעם חיפשו את בית הרב וביקשו להיכנס אליו. הביט הרב בעיניהם הנפוחות מבכי, וביקש לשמוע את קורותיהם. הוא הקשיב בתשומת לב מלאה לסיפור הכואב, ואחר הזמינם לישון בביתו והבטיח להרהר בדבריהם במשך הלילה ולחשוב על דרך לפתרון מצוקתם. עם בוקר ניגש והורה לבחורים לפרסם את דבר הגניבה בעיתונים הגדולים במדינה, רק שבמקום עשרת אלפים זלוטס, יכתבו עשרים אלף זלוטס. 'למה לשנות?' תהו הבהורים, 'ובכלל, הרי המשטרה כבר מעודכנת, ולה דיווחנו שנגנבו עשרת אלפים?!' 'עשו כדברי', אמר הרב, 'ואם תבוא המשטרה ותחקור אתכם, נסו לדבוק בעמדה שמדובר בעשרים אלף,

עינינו הרואות כי אדם החולה במחלה קשה ל"ע וכל הרופאים הרימו ידיים מה לא יעשה אדם זה, בשביל הסיכוי הכי קלוש שיש לו, הרי לא יחסוך כל מאמץ בשביל לנסות, בידעו כי חייו תלויים בכך

מרן הגר"ח קנייבסקי, על התלמיד של רבי פרידא שלמד 800 פעם, על תורת חיים, והשיחה עם הסטייפלר כשהכין חמאה

טעם לשבחו כי זוהי חובתו אם מעוניין הוא לחיות, שכן אם לא היה עושה כן שוב לא היה טעם בחייו, אבל רבי פרידא שהשקיע את כל זה בשביל ללמד לאחרים, אותו יש לשבח בצורה יוצאת מן הכלל. בזה נוכל להבין ולקבל טעם, מה זה "אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה", רק מי שמוכן להמית עצמו על דברי תורה הרי זה מוכיח שמבין הוא כי התורה היא עצם החיים שלו ובלעדיה אין לו חיים אחרים, לכן מוכן להקריב הכל, אף את חייו האמיתיים, אם יצליח לזכות לעוד קצת תורה, ורק בצורה כזאת אפשר לקנות תורה: (אש תמיד)

סיפר בן משפחה של הסטייפלר זצ"ל, שתמיד השתוקק לחטוף אתו איזה שיחה, לשמוע ממנו על שנות בחרותו, איך היה בנובהרדוק וכדומה. אבל אף פעם לא היה שייך לעשות זאת. תמיד למד. עד שמצא הזדמנות... הרעבעצין של הסטייפלר היתה מכינה את המאכלים ל"חזון אי"ש" [בהלוויה בקש הסטייפלר שיאמרו בהספד שזכתה לשמש

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

את אחיה הקדוש החזון איש, במשך עשרות שנים, וגדול שמושה יותר מלמודה]. בימים ההם, הכל היה "איינגע" - תוצרת בית. חלב הביאו מהמחלבה, וממנו היו מכינים חמאה. לא היו מכונות ומכשירים. היה כלי מיוחד שבו דפקו את החלב הקרוש עד שהפיקו ממנו את החמאה. הכנת החמאה בכלי הזה היתה מלאכה קשה, והסטייפלר לא אפשר לרבנית לעשות זאת. מי עשה זאת במקומה? כמובן, הסטייפלר עצמו, שאגב היה בעל כח.

אותו בחור ניצל את הזמן שבו היה הסטייפלר מכה בכלי שוב ושוב ומכין את החמאה. הנה, סוף סוף יש לו הזדמנות לשוחח עם הסטייפלר. כעת לא יפריע לו בלמוד... הבחור נגש אליו ונסה לפתוח אתו בשיחה. אך הסטייפלר התנצל: "מצטער, אני כעת באמצע הלמוד..." כן גם כשמכינים חמאה אפשר ללמוד, להכות הכלי - ולהגות בתורה. לא רק שזה לא סותר, זה מחויב המציאות, אין זמן שהוא פנוי מתורה.

(יחי ראובן, עלון דברי שיח-חוקת)

"וְלִמְדָתָם אֲתָם וְשִׁמְרָתָם לְעֵשֶׂתָם" (דברים ה', א')

ידוע המעשה עם רב פרידא שחזר ולימד מאות פעמים אותו דבר לתלמיד עד שהבין, ושאלתי לרבינו שליט"א דהנה הגמרא מפליגה בשבחו של רבי פרידא, ואכן מובן שיש בזה שבח גדול שחזר שמונה מאות פעמים על דבר אחד, עד שתלמידו יבין, ובהחלט מגיע לו שכר עצום על זה. אבל מדוע לא מזכירה הגמרא כלל את אותו תלמיד. הלא אדם רגיל, אחר שלא היה מבין כמה פעמים היה מתיימש ואומר "זה לא בשבילי", ויוצא לעסוק בדברים אחרים. ואותו תלמיד לא מתיימש אלא שומע עוד פעם ועוד פעם. שמונה מאות סיבות היו לו לקום מהמקום ולעזוב את התורה. אבל בעקשנותו וברצונו העז הוא נשאר ומנסה בכל כוחו לקלוט מה שרבי פרידא מלמד אותו. וכי לא מגיע לו צל"ש על המאמץ הגדול שמשקיע בשביל להבין את הסוגיה, ואינו מוותר עד שלבסוף מצליח להבין?! אפילו מילה אחת הגמרא לא אומרת עליו, רק את רבי פרידא משבחים. וכי לא ראוי הוא למילה טובה אחת קטנה?

ואמר לי הגר"ח שליט"א: "עינינו הרואות כי אדם החולה במחלה קשה, לא עלינו, וכל הרופאים הרימו ידיים ואומרים שאין הם יודעים מה לעשות ושאלו עוד סיכוי שימשיך לחיות, מה לא יעשה אדם זה בשביל הסיכוי הכי קלוש שיש לו, אם ישמע על טיפול חדש בקצה העולם שעולה הון ותועפות, הרי לא יחסוך כל מאמץ בשביל לנסות, בידעו כי חייו תלויים בכך, שום דבר כבר לא נחשב בעיניו לכלום. וכי מישהו ישבח אותו על כל מאמציו? מישהו יעריך אותו ויתן לו צל"ש? הלא זה מתבקש מאליו. מאחר שחייו תלויים בכך, כל אדם היה עושה את מה שהוא עושה, ואין בכך כל שבח מיוחד."

"הוא הדין, אמר הגר"ח, מי שמבין כי התורה זה עצם החיים שלו, הרי מובן מאליו שישקיע את כל כוחו ומרצו בשביל לזכות לתורה, אם הוא מבין שיאוש מתורה כמוהו כיאוש מעצם החיים, מובן מאליו שלא יעזיז להתיימש ולנתק עצמו מהתורה מקור החיים. ממילא אותו תלמיד שנשאר עד שהבין אף על פי שעלה לו הדבר במאמצים רבים, אין כל

עליך לדעת כי כאן בבנין, ישנו סכסוך, לא ממש ריב אבל בעיה: אחד השכנים מעוניין לשפץ את דירתו, ואנו כמוכן לא מסכימים כי הבניה גוררת לכלוך ורעש וכו'

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, על מלחמות השכנים, והדייר החדש שהפתיע

"אם כך אספר לך, יש לי גמ"ח. עוד בהרצליה היה לי גמ"ח גדול. כדאי לך עכשיו לרדת לקחת טופס, תמלא אותו, ואלוה לך שלשת אלפים דולר". "אני לא צריך גמ"ח, כבר הסברתי לך - הבעיה הגדולה היא שיש מתנגדים לבניה שלי". "עזוב, ראשית כל קח כסף, שיהיה לך בשביל ההתחלה, תחתים על השטר שלשה ערבים לשלשת אלפים דולר יש לי גמ"ח גדול, מה אכפת לך".

הוא שוב מסביר לו: "לא זו הבעיה - - -". "שמע נא מה שאני אומר לך, רד וקח טופס, תקבל את הכסף, תלך לעירייה לבקש אישורים ותוכל לבנות..." "מה אתה רוצה מהחיים שלי?!" "אני רוצה את מה שאמרת, שתתחיל לטפל בבניה, וקח כסף מהגמ"ח שלי". "אבל יש בעיה עם - - -". "זה תשאיר לי אני כבר אטפל בנושא". הבקור הסתיים. בינתיים הוא יורד ודופק אצל ה'גרוייסער מתנגד' - השכן מלמטה, שבקר אצלו לפני כשעה. נכנס גם אצלו לביקור: "כמה ילדים יש לך?" "חמשה ילדים, כולם כבר התחננו, ברוך ה'". כמה חדרים יש לך כאן בדירה?" "שניים וחצי, ועשיתי מהם שלשה, חסדי ה'". "אני רוצה לשאול משהו. אין לך ילדים בבית,

ועשית משניים וחצי - שלשה, ולמעלה יש שכן עם שתי-עשרה נפשות בדירה, ישנים שם במטבח עם מזון על הקרקע, וכי אין לך רחמנות?! ולא זו בלבד, אלא שאתה בא אלי להחטיא גם אותי, להיות חוטא ומחטיא?!" המשיך ודמעות נצנצו בעיניו הישישות מלאות רחמים.

המשיך הזקן: "אני רוצה לומר לך משהו, שכני היקה אינני צעיר, דע לך, כל אחד בחייו חייב להגיע לרחמי שמים, ללא זה - מר מאד. אנו זקוקים לרחמים. ולדעתי, אם אדם מרחם על זולתו ובפרט על שכניו - ה' מרחם עליו, ואם לא, ממש ביטערע רחמנות עליו. היהודי התרגש מדברי הזקן ודמעות בעיניו: "טוב, איך זאג גארנישט [מהיום אינני אומר מלה ואינני מתערב], כי אכן נכון הדבר שהכל זקוקים לרחמי שמים". "רגע, זו לא חכמה להחליט: 'אני לא אומר מלה', הרי לשכן אין כסף לבנות הוא זקוק לגמח"ם, בבקשה תשיג לו איזה גמ"ח של כמה אלפי דולר, אתה מוכרח לעזור לו עם רחמנות אמתית. אתה מסכים?" "... מה יש לי לעשות אתך, אין ברירה, טוב אעשה כבקשתך". "אם ככה בא נעלה" - - -

הזקן נכנס לדירתו החדשה ויצא עם בקבוק יין שרף. עלו יחד לשכן והודיעו לו: "באנו לשתות לחיים על חתימת השכנים להיתר הבניה שלך". נכנסו ושתו לחיים בבית השכן. ואחרי כחודש יצאה הבניה לדרך. הסיפור אמיתי, מעשה שהיה, ממש כמו שספרתי לכם!

רבותי, בידעי קא אמינא, כי כל כך הרבה צרות ומריבות עם שכנים, שרובם באים מצרות עין. ידוע לי על יהודי שהרחיק מהבנין הסמוך כארבעים וחמשה מטה, ועם כל זאת שכן מהבנין ההוא הגיע להתלונן כי הבניה לוקחת לו את האוויר וי, לוקח לו את האוויר מהמידות ה"טובות" שלו - - - נורא ואיום.

אלו מעשים שבכל יום שאפשר להרויח מהם רבות. תמיד אפשר לקיים מצות חסד: בממונו, ובדבורו - להחיות את השני, לשוחח אתו ולדובבו, להועיל ולסייע.

(יחי ראובן - פרשת וירא)

"ועשית הישר והטוב" (דברים ו', י"ח)

הבוקר, אחרי תפילת שחרית, פגש אותי חבר שלי, יהודי חסיד גוה, ואמר לי: "אתמול קמתי משבעה על אבי. בא ואספר לך עליו משהו שיהיה לעלוי נשמתו, כיון שאבי היה בעל חסד עצום. מעשה שהיה:

הוא עבר את מאורעות המלחמה העולמית, וכאשר עלה לארץ ישראל התגורר בהרצליה. בזקנותו עקר את מגוריו לבני ברק. ביום השני לבואו לדירה החדשה בבני ברק, דפק אצלו יהודי בדלת: "שלום עליכם, ר' איד! אני שכן ותיק כאן בבנין". הזקן הכניס אותו פנימה, התישבו בשמחה.

השכן פותח בדברים: "עליך לדעת כי כאן, בבנין, ישנו סכסוך, לא ממש ריב, אבל בעיה, והיא: אחד השכנים מעוניין לשפץ את דירתו, ואנו כמוכן לא מסכימים כי הבניה גוררת לכלוך ורעש וכו', רק, שלנו אין כל כך את הכח למנוע ממנו את הדבר, וכיון שאתה הגעת להתגורר, והנך יהודי מבוגר, לך תהיה אפשרות אמיתית לטעון ולתבוע כי הבניה תקשה עליך מאד, וכי לא באת לבני ברק בשביל

לסבול רעש ולכלוך, כך אולי נוכל למנוע ממנו את הבניה".

"מיהו השכן, מה שמו?" שאל הזקן. והשכן נתן לו את השם ואת הקומה: "השכן מלמעלה". הזקן שמע והשנים נפרדו: "טוב, אני כבר אדע מה לעשות, תודה רבה" הפטיר הזקן. השכן עזב את המקום, והשכן החדש - הזקן, התרומם מכסאו, נטל את שבעים וחמש שנות חייו, ועלה בגרם המדרגות אל השכן היהודי מלמעלה - אותו שכן שרוצה להרחיב את דירתו [והשכנים מעונינים למנוע זאת ממנו]. דפק בדלת, וכשנפתחה אמה: "שלום, אני השכן החדש מלמטה". "או! שלום עליכם, כן, השבוע באתם לכאן מהרצליה, נכון?" "למעשה, אתה היית צריך לבוא לביקור הכרות בבית [כי אני מבוגר] אבל, כפי שהבנת, אין לך זמן לכך. נאלצתי אפוא לעלות אליך. האם אפשר להכנס?" "בבקשה, הכנסו, אפשר לשבת". הזקן התישב: "אולי כוס תה אם אפשר..." עוד מעט הוא יבקש ללון בבית, מה קורה כאן?!... חשב היהודי לעצמו, ומיהר להכין לו כוס תה חם.

"היות ואנו שכנים חדשים, אשמח מאד לקיים עתה פגישת הכרות" והזקן החל להתעניין: "כמה שנים אתה מתגורר כאן בבנין? כמה ילדים אתם מגדלים בדירה הזו?..." - סדרת שאלות והתעניינות. לאחר שקבל תשובות אמר הזקן: "מה שאני מבין, כי יש לך עשרה ילדים, עדיין לא חיתנת ילד, זאת אומרת - שנים עשרה נפשות". "כן ברוך ה'". "וכמה חדרים יש בדירה שלך?" "שנים וחצי גדולים, לא קטנים, ומסתדרים איך שהוא. אגלה לכם סוד, כי גם במטבח אני מניח מזון, ובערב, אחרי הניקיון, ישנים גם שם, ברוך ה'..." "ומדוע לא תרחיבו קצת?" "לא נורא, מצטמצמים ונדחקים".

"מה יש, וכי לא כדאי להקל קצת על הדחק?" "האמת שרציתי, אבל הבחנתי כי ישנה התנגדות חריפה מצד אחד השכנים, כך שנאלצתי לסגת מהרעיון". "אבל מדוע לא תבנה?" "הסברתי לך, מה אני יכול לעשות שלא נותנים לי לבנות". "רצוני לשאול: אם בכל זאת תרצה לבנות, איך יהיה לך כסף לבניה?" "בבני ברק אין בעיה של גמח"ם, אני כבר אסתדר..." החל לגמגם.

הלב הנשבר של תלמיד ה"חווה מלובלין" על ליל סדר שני שנערך בלי שום השגות

על עשרת הלשונות של התפילה, ועל כח התשובה שלעולם תקבל

הרב מרדכי שטוב

"וְאַתְחַנֵּן אֶל ה'" (דברים ג', כ"ג)

רבי חנינא בר פפא שאל לרבי שמואל בר נחמן: מהו דכתיב ואני תפלת לך ה' עת רצון? אמר לו: שערי תפילה - פעמים פתוחים פעמים נעולים, אבל שערי תשובה לעולם פתוחים. אמר לו: מנין, דכתיב: "נוראות בצדק תענונו אלקי ישענו מבטח כל קצוי ארץ וים רחוקים", מה המקוה הזה - פעמים פתוח פעמים נעול, אף שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים, אבל הים הזה - לעולם פתוח, כך ידו של הקב"ה - לעולם פתוחה לקבל שבים. (דברים רבה ב', יב')

אז מדוע באמת תשובה תמיד מתקבלת? בעל ה"שם משמואל" נותן טעם לדברי המדרש ואומר: כתוב בפרשתנו "ואתחנן אל ה'", המילה "ואתחנן" היא אחת מעשרה לשונות של תפילה (רש"י), כי כדי שתפילת האדם תקבל הוא צריך להתפלל בכל עשרת כוחות הנפש שלו ובלי זה אין התפילה מתקבלת. אך יש פעמים של "עת רצון" שזה זמן שבו הקב"ה מקבל את כולם, גם מי שמתפלל רק באחד מכוחות הנפש שלו.

תשובה זה זמן של ביטול, כי האדם עושה תשובה מתוך ביטול עצמי ולב נשבר ומפני כך תשובה תמיד מתקבלת. על כן תפילה משולה למקווה כי כמו שבמקווה צריכים לטבול את כל הגוף, ואם אבר אחד בחוץ, לא עלתה לו טבילה, כך תפילה צריכה להיות בכל כוחות הנפש ואם חסר אחד, לא עלתה לו תפילה.

מכל סוגי התפילה (שוועה, צעקה, נאקה, רינה, פגיעה, ביצור, קריאה, ניפול, פילול) הסוג שיש בו את הביטול הכי גדול הוא לשון תחנונים "ואתחנן", כי האדם אומר לפני הקב"ה: 'אני איני ראוי ואיני כדאי שתשמע תפילתי, אין בי זכויות ולא מגיע לי שום דבר, אני מבקש מתנת חיים'. זוהי מדרגה של ביטול לה' ובדומה לתשובה, כאשר יש ביטול, התפילה תקבל ממש כמו שהתשובה תקבל.

יוצא שיש דרך אחת שבה התפילה תמיד תקבל: כאשר נמצאים בביטול לפני הקב"ה שעל זה נאמר "לב נשבר ונדכא אלוקים לא תבזה". ועל כך ביארו תלמידי הבעש"ט את מטבע הברכה שטבעו חכמים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו..." שלולא היה ציווי מהבורא לומר את שמו ולומר את נוסח התפילה ואת אותיות התורה, לא היה בנו העוז לומר זאת ורק מחמת הציווי אנו אומרים ומקיימים. כי לפני קיום מצווה זוכרים את הרעיון של "וציוונו" ומגיעים לביטול עצמי לפני הבורא ובכך זוכים לקיים את המצווה בשלמות. ואפילו שלא נמצאים בשלמות כלל בשום דבר, הביטול לבד מספיק.

מסופר על תלמידו של ה"חווה מלובלין" שערך את ליל הסדר ברוממות הרוח ובכוונות נשגבות ונשאר ער עד לשחר, והמשיך בשפע האורות את סדר התפילות וכך עד לצהרי יום הפסח, לאחר מכן נתנמנם מעט כדי שיהיו לו כוחות לעריכת ליל סדר שני של גלויות אך נתאחרתו וקם ממש קודם חצות הלילה ומיהר לקיים את סדר המצוות בחיפזון ללא כוונות, רק לבו נשבר

ציון הק' החווה מלובלין זצוק"ל

בקרבנו על ליל סדר שכזה הנערך בלי שום השגות.

לאחר החג נכנס ובא לו אצל רבו ומיד אמר לו ה"חווה" "בוא נבחן את חג הפסח שלך: סדר ראשון היה נחמד - כוונות, ייחודים, כן יפה. אבל סדר שני - מאיר באור יקרות. קיום המצוות בפשטות כי כך ציווה הבורא בלב כנוע וישר בלי לתפוס מלאכים, זהו סדר שאין כדוגמתו".

ה"אבודרהם" מביא גימטריות למילה תפילה: תפלה בגימטריא "בכוונת הלב" וכן גימטריא של "עבודת לב". תפלה גם גימטריא של "ואתחנן", לומר לך שאין תפלה אלא בתחינה, תחנונים לפני הבורא שיחונן במתנת חיים למרות שאיני ראוי ואיני כדאי וכפי שמביא רש"י במקום "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם".

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

מדוע כשאדם נמצא בעת צרה או כשהתינוק נופל הוא צועק "שמע ישראל"?

והאם מותר לקרוא את קריאת שמע – בניגונים מוזיקליים?

הרב צבי וינברג

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו', ד')

כתב ב"ספר החיים" (לרבי חיים ב"ר בצלאל זצ"ל אחי המהר"ל -

ספר סליחה ומחילה פ"ט): "דרך העולם שצועקים שתי תיבות הללו של "שמע ישראל" כשהן בצרה, או שהתינוק נופל, כדי שינצלו מאותה צרה על ידי שמיחדים בלבבם שמו הגדול, ויותר היה ראוי שיצעקו ה' אלקינו ה' אחד" שהוא עיקר היחוד, לא שתי תיבות אלו של "שמע ישראל". והטעם שמזכירין שתי תיבות הללו, לפי שהן כוללין רצון השם יתברך מישראל שישמעו לדבריו, וכולל גם כן בקשת ישראל מהקדוש

ברוך הוא שיציל אותם מכל צרה, והכוונה שהקב"ה ששמו הוא ישראל הוא ישמע קול צעקת עמו בעת צרותם, ע"כ.

ובכף החיים (לרבי חיים פלאגיי - סי' יד סעי' כא) כתב: "מנהג ישראל כשרואין דבר תמוה ושל סכנה, קורין קריאת שמע, ובענין מעשה זמרי (במדבר כה, כו) "והמה בוכים" ותרגם יונתן (וקורין שמע)" והשבטים בפני

יעקב בשעת פטירתו". ואני המלקט מצאתי שהגימטריא של הפסוק "שמע ישראל יקוק אלקינו יקוק אחד" [1118] הוא כמנין הפסוק (תהלים כ, ז) "יקוק הושיעה המלך יעננו ביום קראנו".

כתב השו"ע (או"ח סי' סא סעי' כד): "צריך לקרות קריאת שמע בטעמים כמו שהם בתורה". וכתב הרמ"א: אבל לא נהגו כן במדינות אלו, ומ"מ המדקדקים מחמירים בכך. וכתב במחזיק ברכה (להחיד"א אות ז) בעיר אחת היו נוהגין לקרות קריאת שמע בניגון המוסיקא, ורצו לבטל מנהג זה, והיה מחלוקת גדול ונדפס קונטרס על זה מפסקי חכמי דורנו על ענין זה, ועיין מ"ש הרב מכתם לדוד (או"ח סי' ז), והרב מהר"ר עזרא מלכי (שו"ת עין משפט או"ח) האריך על הקונטרס הנזכר.

ובשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' לח) כתב שראה בספר "כף ונקי" כ"י (להחכם השלם החסיד כמה"ר כליפה מלכה זלה"ה) שהיה מחלוקת בין חכמי מערב כשמשוררים, אם לשורר ג"כ בתיבת ה', ות"ח זקן עשה שאלת חלום ע"ז והשיבו לו רננו צדיקים בה' עכ"ד.

(קב ונקי)

מדוע אדם שנהיה חולה בשבת

רפואתו קשה יותר מאם נהיה חולה בימות החול?

הרב צבי וינברג

"שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוה" (דברים ה', י"א)

כתב הקורח בפירושו על התורה: שמור מלא "ו", לכך ו' לילות אומרים במעריב "שומר עמו ישראל לעד" אבל בשבת אומרים "פורס סוכת שלום" ולוחשים "ושמרו בני ישראל את השבת", לומר שזכות שבת שומרת בליילי שבת. לכך אדם שאירע לו חולי בשבת צריך רחמים יותר מבחול לפי שהפושעים הנינוחין מהגיהנום בשבת פנויין ויוצאים ומזיקים ומה שהנשמות מזיקים לא ניתן רוב פעמים לרפואה, לכך יזהר מאוד כל אדם מליילך יחידי בליל שבת מפני המזיקים והנשמות, ע"כ.

ותלמידו רבי יהודה החסיד כתב ב"ספר חסידים" (אות תתשע): למה הרוחות מחבלין ערב שבת, לפי שאין הרוחות בגיהנום, פי' רוחות של רשעים במיתתן הם מזיקין, כמו כל תולדות קין שמתו נעשו נשמותיהן מזיקין, וניתן להם רשות להזיק למחללי שבתות, או אם היו עצבין בשבת, או אם אינו מתעזן בו, לכך תחלואי רוחות בשבת, ולכך סמך שיר של

פגעים לשיר של יום השבת, ולכך אומר בשבת יקום פורקן ובריית גופא, ולא ביום טוב, ונשמות שמזיקין, אין לאדם רפואה ברפואות בני אדם וותה, כי אם בורא, "ומחץ מכתו ירפא" (ישעי' ל, כו).

(קב ונקי)

מה קורה לבית שקובעים בו מזוזה רק לכוונת שמירה?

והאם מותר ללכת בכיסו עם מזוזה לשמירה?

ומצינו בטור (י"ד סי' רפ"ו) שמהר"מ מרוטנבורג קבע מזוזה לפתח בית מדרשו, ואומר שכשהיה ישן בו שינת הצהרים היה רוח רעה מבעתתו קודם שתקן בו מזוזה, ע"כ. וודאי שעשה כן משום ציווי ה'; אלא שענין הרוח רעה גרם לו לקבוע. ובשו"ת גינת ורדים (להג"ר אברהם בן מרדכי הלוי זצ"ל נפטר בשנת תע"ב, או"ח כלל ב סימן כח) כתב "שכשאינו מכוון לשם מצוה אלא שעושה אותה קרדום לחפור בהם ומניח מזוזה בפתחו לשמור את ביתו אין לו שמירה אלא סכין בעיניו ולא תמוש רעה מביתו". ובפשטות צ"ל שכוונת ה"גינת ורדים" היא כשאינו מכוון לשם מצוה כלל.

בתו"ט עמ"ס כלים (פי"ז משנה ט"ז) כתב שבזמן המשנה היו אנשים שנשאו מזוזה עמהם וחשבו זה למצוה ושמירה. ובחי' "אנשי שם" על המשניות כתב שאם היו אנשים כאלה, טיפשים היו ודאי. ובשו"ת באר משה (ח"ב סי' צ"ו) כתב שבודאי אין ריח מצוה בדבר, אבל גם איסור אין לומר ויותר טוב שלא לעשות, אבל הרשות בידו לעשות כן ואין גוערין בו ואין מוחין בו, ובשבט הלוי (ח"ב סי' קמט) כתב שאין דעתו לעשות מזה מסחה, ושמע שבאיטליא היה קלקול שהיו לוקחין המזוזות מהבתים ונשאו אותן אצלם לשמירה עד שנשתכח מצוות מזוזה.

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזַת בֵּיתְךָ" (דברים ו', ט')

כתב הרמב"ם הל' מזוזה (פ"ה ה"ד) שאלו שכותבין מבפנים (המזוזה) שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות, הרי הן בכלל מי שאין להם חלק לעולם הבא, שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצוה, אלא שעשו מצוה גדולה שהיא יחוד השם של הקב"ה ואהבתו ועבודתו כאילו הוא קמיע של הניית עצמן, כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם.

ובכסף משנה שם כתב שאמנם המזוזה שומרת על ביתו, אולם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית אלא צריך שיכוון לקיים מצות הקדוש ברוך הוא וממילא נמשך שתשמור הבית. ועיין בשו"ת חת"ס (אהע"ז ח"ב סי' צ'), שמ"מ מי שמכוון בקביעתה לקיים מצות עשה שצינו ה' וסובר שאין בזה אלא שמירה יוצא ידי חובה.

איך אפשר לצוות על האדם 'לא תחמוד' ולשמור את מחשבתו ורצונותיו, הרי הדברים מסורים הם ללב?

והאם הרואה מאכל שלא כשר צריך לומר אפשי ואפשי אלא שה' ציוה?

וכתב: "נראה דהוא הדין שראוי לאדם להרבות תאוותו בדבר שאין נפשו קצה בו, כגון אם רואה מאכלו של גוי, יאמה: כמה נפשי חשקה במאכל זה או ביין של גוי זה, אבל מה אעשה וכו'. ומיהו בדברים אשר בלאו הכי נפשו של אדם חומדתו יותר מדי כגון גזל ועריות, אין ראוי להביא את עצמו לידי תאוה יתירה. ואפשר דזהו אזהרת "לא תחמוד אשת רעך" שבא להזהיר שלא יביא עצמו לידי חימוד, אע"ג דבשאר עבירות ראוי להוסיף תאוה", ע"כ.

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"וְלֹא תִתְאָוֶה בֵּית רַעֲךָ" (דברים ה', י"ז)

האבן עזרא (שמות כ"ד) תמה על האזהרה של "לא תחמוד" - איך אפשר לצוות על האדם לשמור את מחשבתו ורצונותיו, הרי הדברים מסורים הם ללב. ב"ספר החיים" (לרבי חיים ב"ר בצלאל זצ"ל אחי המהר"ל - ספר זכיות פרק שישי) מיישב את קושית האבן עזרא, ע"פ מאמר חז"ל (תורת כהנים קדושים מובא ברש"י ויקרא כ,ו) שלא יאמר האדם אי אפשי בבשר חזיר זה, רק יאמר אפשי אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי וכל זה כדי להרבות שכרו.

שאלות בפרשת השבוע

- "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה" - לאילו דברים הכוונה?
- כיצד אפשר לשמוע כיום את קול ה'?
- היתכן שיש תפילות שאינן נענות?
- מדוע הלומד תורה שלא לשמה זוכה לעושר וכבוד?

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

האם צריך אדם למסור את כל ממונו כדי שלא לעבור על איסור דרבנן?

עבור איזו מצוה צריך אדם למסור חמישית מנכסיו? ועבור איזו מצוה צריך למסור עשירית מנכסיו?

מפעולה חיובית הכתובה בתורה שאסור לעשותו, ומוגדר לעניינים רבים כמצות 'עשה'; אף באיסורי לא תעשה דרבנן, ואף במעשה שיש בו רק סיוע לדבר עבירה.

ברם, חובה זו אינה אמורה אלא כשאדם עובר על איסור בפועל, אולם כשמדובר במצות 'עשה', אדם אינו חייב למסור את כל ממונו כדי שלא לבטלה, כיון שאינו עושה מעשה בפועל נגד רצון ה': עם זאת, חייב אדם להוציא לפחות עשירית מהקרן של נכסיו, וכן מרווחיו, לשם השגת האפשרות לקיום המצוה; וכשמדובר ב'מצוה עוברת', דהיינו שזמנה חולף, יתכן שחייב להוציא עד חמישית מהקרן ומהרווחים. ויש שציידד כי באופן כללי חייב אדם להפריש חמישית מהקרן ומרווחיו לצורכי המצוות. ולחזר על הפתחים כדי לקבץ כסף עבור רכישת חפצי מצוה, כגון אתרוג, תפילין וכדומה - יש אומרים שאין חובה בכך, אך בודאי חובה לחפש אחר אדם שישאיל לו חפצים אלו.

[סעיף א, ס"ק ח-ט, וביה"ל ד"ה יותר וד"ה אפילו; ביאורים ומוספים דרשו, 15, 16 ו-26]

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע נמצאים פסוקי הפרשה הראשונה של קריאת שמע, ובהם: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ופירושו חז"ל: ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך, ובכל מאודך - בכל ממונו, ומדברי חז"ל אלו מסיקים כמה מהפוסקים שאדם אינו צריך למסור את כל ממונו אלא על עבירות שצריך למסור עליהן את נפשו, דהיינו שלוש העבירות החמורות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. אולם, לדעת כמה ראשונים, על כל איסור 'לא תעשה' צריך אדם צריך למסור את כל ממונו כדי שלא לעבור עליו. וכך פסק הרמ"א באורח חיים סימן תרנ"ו סעיף א' וביוורה דעה סימן קנ"ז סעיף א'. ויש מהפוסקים שכתבו שאף לגמדים הלכה זו מ"ובכל מאודך", ולדעתם נאמר חלקו זה של הפסוק זה על כל איסורי לא תעשה, הגם שחלקו הראשון של הפסוק - "ובכל נפשך" - נאמר רק על עבירות שצריך למסור עליהן את הנפש. וחובה זו של מסירת כל ממונו כדי שלא לעבור על איסור לא תעשה, אמורה אף באיסור לא תעשה 'הבא מכלל עשה', (דהיינו איסור הנלמד

הלכה רא רבתא לשבתא

האם מותר לצאת לרשות הרבים עם שיירי מאכל בפה? והאם מותר לצאת עם לכלוך הדבוק לבגד?

הרב יהודה יעקבזון

יש מהפוסקים שכתבו כי לכתחילה אין לצאת בשבת לרשות הרבים במקום שאין עירוב עם שיירי מאכל בין השיניים, כיון שדרך כל אדם ללכת כשיירי מאכל בפיו ואין זו הוצאה ב'שינוי'. אולם, כיון שאין בכמות שיירי המאכל 'שיעור' הוצאה, וגם זו 'מלאכה שאינה צריכה לגופה', יש להקל בכך בדיעבד, כגון במקרה שאינו יכול לחצוץ את שיניו ולנקותם מאיזו סיבה שהיא.

יש מהפוסקים שציידדו להקל בכך מטעם ששיירי המאכל בטלים לגוף, אך לא הכריעו למעשה, והוסיפו, שאם שיירי המאכל מפריעים

[ביאורים ומוספים דרשו, רנב, 33 וישא, 16]

יש מהפוסקים שציידדו להקל בכך מטעם ששיירי המאכל בטלים לגוף, אך לא הכריעו למעשה, והוסיפו, שאם שיירי המאכל מפריעים

אתה עורך סעודה גדולה וחסרים לך ספסלים - האם מותר לך לקחת ספסלים מבית הכנסת? האם מותר למכור ספר תורה פרטי? ובאיזה בית כנסת מותר לאכול ולשתות אך לא לשוחח שיחת חולין?

קדושת בית הכנסת

- אם הקדיש אדם בנין עבור בית כנסת, לא חלה עליו קדושת בית הכנסת עד שישתמשו בו, אולם המקדיש חייב לקיים את דבריו, כיון שהאמירה שיקיים דבר מצוה נחשבת כנדר.
- אם בנו בית הכנסת מכספי חולין, או שהקדישו בנין לבית הכנסת - אינו קדוש עד שיתפללו בו פעם אחת. ובדומה לכך, אם ייחדו נתיק לתפילין, אינו קדוש עד שיכניסו לתוכו את התפילין.
- בנין בית הכנסת שנמכר או חרב. אסור להשתמש בו, או במקום שבו עמד, לדברים שיש בהם גנאי ניכר וקבוע. ואם הרסו את מבנה בית הכנסת והקימו מבנה אחר - מותר.
- אם ייחדו מבנה לבית הכנסת עד לזמן מסוים - לא חלה עליו קדושה, ומותר לאכול ולשתות בו. אולם, במשך הזמן בו הוא משמש כבית כנסת אין לנהוג בו קלות ראש גמורה, כגון שיחה בטלה.
- אדם המקיים בביתו מנינים לתפילה - אין המקום נחשב משום כך כבית כנסת, ואין בו קדושה. אולם, אם ניכר מתוך מעשיו שהקדיש את המקום לבית הכנסת - נחשב המקום לבית כנסת.
- העורך בביתו סעודה גדולה ונזקק לספסלים - רשאי להשתמש בספסלי בית הכנסת, כיון שהמנהג להשתמש בהם לצורך כגון זה, ונחשב הדבר כאילו התנו מראש שיוכלו להשתמש בהם.

מכירת בית כנסת

- בית כנסת מרכזי בעיר גדולה, שכבר לא מתקיימים בו מנינים לתפילה, או שמוכרים אותו לקהילה אחרת וימשיך לתפקד כבית כנסת - מותר למכרו.
- בית הכנסת שנבנה על ידי עמותה חוקית - חברי העמותה רשאים למכרו, כיון שבית הכנסת נבנה על דעת שכל החלטה הקשורה בו תוחלט על ידם, וגם יש למעשיהם תוקף על פי חוקי המדינה.
- בעבר, התקיימה בערים רבות מועצה בת שבעה חברים, שנבחרה על ידי נציגי הקהילות בעיר, אשר כל עניני הציבור היו נחתכים על פיה. מועצה זו מכונה 'שבעה טובי העיר'.
- תנאי עיקרי למכירת בית כנסת הוא קיומו של בית כנסת נוסף באזור, שיש בו כדי להכיל ברווח את כל המתפללים בבית הכנסת המיועד למכירה.
- אם אדם הקדיש לבית הכנסת דבר הנושא רווחים על ידי שכירות וכדומה, והתנה שהקרן תהיה קיימת לעולם, רשאים גבאי בית הכנסת למכרו ולרכוש בתמורתו דבר אחר הנושא רווחים.
- מכירת קרקע שהיתה בה הונאה במחיר - המכירה קיימת ואין צורך להשיב את ההפרש שבין הסכום ששולם לבין המחיר בשוק, למעט אם ההפרש הוא חמישים אחוז ויותר.

מכירת חפצי קדושה פרטיים

- מי שיש בבעלותו ספר תורה פרטי - יש אומרים שרשאי למכרו, ולהשתמש בתמורתו לכל מטרה שהיא; ויש אומרים. והרוכש ספר תורה על מנת למכרו - רשאי למכרו לכל הדעות. והיורש ספר תורה - יש אומרים שרשאי למכרו לכל הדעות, אך יש אומרים שגם לגביו נחלקו אם רשאי למכרו.
- חפצי קדושה השייכים לאדם פרטי, כגון תפילין ומזוזות - יש אומרים שמותר למכרם ולהשתמש בתמורתם לכל מטרה שהיא, ויש אומרים שמותר למכרם רק על מנת לרכוש בתמורתם חפץ שקדושתו חמורה יותר.

גלין רי"ז
שנה ה' תשע"וסיפורי
צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למשפחת קליטן על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

שימשתי את האבות הקדושים

אליהו הנביא היה אורח קבוע בשיבתו של רבי יהודה הנשיא. יום אחד היה ראש חודש, ואליהו הנביא הופיע באיחור, שאל אותו רבי יהודה: "מדוע התאחר אדוני?" השיב לו אליהו: "עזרתי לאבות להתפלל. העמדתני את אברהם, רחצתי ידיו, המתנתי עד שסיים להתפלל והשכבתי אותו, כן עשיתי גם ליצחק וליעקב". מדוע שלא תעמיד אותם יחדיו ותשכיב אותם יחדיו לאחר התפילה?" שאל רבי יהודה, לו אעשה זאת השיב אליהו, "יתחזקו כל האבות יחדיו בתפילה ויביאו את המשיח שלא בומנו". "האם יש אנשים החיים בדורי שיכולים לעשות זאת?" שאל רבי יהודה, "כן, והם רבי חיאי ובניו" אמר אליהו. בהודמנות הקרובה בה לא ירדו גשמים, גזר רבי יהודה הנשיא תענית ציבור. הוא ביקש מרבי חיאי ובניו שימשו כשליחי ציבור ויתפללו לפני העמוד, כשאר רבי חיאי משיב הרוח - נשבה רוח. כשאר מוריד הגשם - ירד גשם. כשהתקרב לברכת מחיה המתים, החלו העולם להודיעו: האם המתים יקומו מקברם? בבית דין של מעלה ביקשו לדעת מי היה זה שגילה את הסוד. כשנודע שאליהו הנביא עשה זאת, הביאו אותו והלקו אותו בשישים שבטים של אש. ירד אליהו הנביא לעולם, התחזה לדוב של אש, נכנס ובלבל אותם בתפילתם כדי שלא יביאו את המשיח שלא בומנו.

(על פי בבא מציעא פה - ב)

פרשת השבוע

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר
וגו' (ג - ב')

פעם שאלו את הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א: מה עושה רבנו לפני התפילה? ענה להם: לפני התפילה אני מתפלל שבשעת התפילה, אתפלל, כמו שאמר משה רבנו ע"ה "ואתחנן אל ה' - מה התחננתי - בעת ההיא לאמר", יהי רצון שתהא אמירתי אמירה לשעה שאני עומד להתפלל.

ושננתם לבניך ודברתם בם (ו' - ז')
בישיבות ליטא נהגו ללמוד בעמידה, כל בחור היה לו עמוד משלו, ולידו היה עומד ולומד. יום אחד ראה אחד שחברו והוא הגה"ק רבי יושה מדווינסק זיע"א, שכבר או יצא שמו כעילוי מראגאצוב לומד כשהוא יושב. נגש אליו ושאלו מפני מה אין הוא לומד בעמידה כמקובל. על כך הצביע רבי יושה שמדרש מפורש הוא, כתוב אחד אומר "ואשב בהר ארבעים יום" וכתוב אחד אומר "ואנכי עמדתי בהר" עומד ולומד, יושב שונה, שבעמידה חייבים רק בלימוד

ראשון ואילו לשנות את אשר כבר למד רשאי אדם גם בישיבה, ומכיוון שהוא כבר למד ב"ה את כל הש"ס ואת הפוסקים ועכשיו אינו חוזר אלא שונה את תלמודו, הרי שכבר הוא רשאי לשבת. "על כל דבר יש בפיו מאמר חז"ל" העיר הלה בתרעומת. אם אין רצונך במאמר חז"ל אמר רבי יושה מצוי על כך פסוק מפורש: "ושננתם לבניך", שעה שתהיה משנן את תלמודך או "ודברת בם בשבתך בביתך" רשאי אתה לעשות כן בישיבה.

כי ישאלך בןך מחר לאמר מה
העדות וגו' (ו' - ב')

מסופר: אל הרה"ק מאלכסנדר בעל "ישמח ישראל" זיע"א, בא יום אחד חסיד, וקבל לפניו שאין בתו מתייחסת לכל השידוכים שמציעים לה, אין היא רוצה בחתן מן החסידים, אלא באחד מודרני מאלה של היום. "אם אין רצונה אלא באחד מאלה של היום" השיב לו הרבי "אל תתמהמה ועשה בה שידוך מהר, שאם תרבה בחשבונות תקום הבת ותרצה באחד של מחר, והלה יהיה ח"ו קשה יותר".

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:55 ת"א: 7:58 ר"ת: 8:34

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:43 ת"א: 6:58

פרשת ואתחנן - נחמו

האוצר של הקבצן הנסתר

סיפור זה קרה לפני הרבה שנים, יהודי עני שמפני מצבו הכלכלי, נאלץ לחזור על הפתחים. פעם נסע העני מעיר מולדתו לעיירה אחרת, במקום זה היה מנהגם של הקבצנים המקומיים שהם קיימו בקפדנות את מצוות הכנסת אורחים, והיו מקבלים לחיקם כל עני וקבצן אשר הגיע לעיירה לזכות יהודים במצוות צדקה. ולכן הם קרבו גם את הקבצן החדש שבא לתחומם, הם הזמינו אותו להתלוות אליהם בשעה שהם מחזרים על הפתחים, סדר העבודה של הקבצנים היה כך שהיו מחלקים עיניהם את רחובות העיירה, ולאחר מכן יוצאים זוגות זוגות או לפעמים שלשה שלשה, ומחזרים על הפתחים.

יהודים ידועים לרחמנים בני רחמנים, ולכן לא היה כמעט מקום שבו לא נתנו לעניים מטבע כל שהוא, בבתים אחדים אף נתנו להם בהודמנות זו פרוסת לחם, או שהזמינו אותם להיכנס הביתה ולאכול קצת מרק חם ומהביל, או ליטול את ידיהם לסעודה טובה. האורח העני הלך איפוא עם חבריו למקצוע וכמותם אף הוא אסף אגורה לאגורה, אכל מרקים משופעים במים, וקינח בפרוסת לחם יבש. יום אחד בסובבם מבית לבית, הגיעו לבית גדול בנוי לבנים, אשר גינה יפה מקיפה אותה. ניכר היה על הבית כי האדם שגר הינו עשיר גדול, וכנראה הוא הגביר של העיירה. הקבצן החדש שלא הכיר את תנאי המקום, שמח שמחה גדולה הנה כאן נקבל תרומה ביד נדיבה, וכן ארוחה הגונה חשב בלבו, אולם להפתעתו הגדולה ולצער הרב, המשיכו חבריו ללכת ולא ניסו אפילו להידפק על דלתו של הבית ההוא. מדוע אנחנו עוברים ליד בית נאה כזה מבלי לנסות להיכנס? מדוע לא נזכה את הגביר במצווה גדולה של מתן צדקה? שאל הקבצן את חבריו.

הללו השיבו בחיוך מריר, אנו מצדנו היינו מוכנים לזכות אותו במצווה אמרו, אולם מה לעשות כשהוא אינו משתף פעולה, באמרם זאת, הסבירו הקבצנים המקומיים לחברם החדש, איזה מין בן אדם או יותר נכון לא בן אדם הוא הגביר שלהם, הם אמרו שהלה קמצן גדול הנו,

שחבל לו להוציא פרוטה, וממילא לא דרך עני מעולם על סף ביתו. הדברים ששמע גרמו לעני שלנו מורת רוח רבה, הייתכן שאל את עצמו שיהודי יוכל להיות אדם כזה שלא ירצה ליהנות מהזכות הגדולה שמעניקה לאדם מצוות הצדקה, הלא פשוט רחמנות על יהודי כזה, חשב והרעיון לא נתן לו מנוח. לעת מנחה נהגו הקבצנים להתכנס בבית המדרש, כאן הוציא כל אחד מהם את האגורות שקיבץ במשך היום ושמר את הכסף על השולחן, ראשית דבר ספרו את הכסף והפרישו ממנו מעשר, עבור הקבצנים החולים והחלשים שלא יכלו לחזור על הפתחים, את הנותר הם חילקו ביניהם שווה בשווה כמנהגם מתמיד.

כאשר סיימו לחלק את הכסף, הודיע להם הקבצן האורח, כי בשבת הבאה הוא מתכוון להיות אורחו של גביר העיירה. בשומעם זאת הביטו עליו חבריו הקבצנים בעיניים תמהות, ואחדים מהם אף לא התאפקו ופרצו בצחוק קולני, קל יותר לעבור את נהר הסמבטיון מאשר לעבור את סף ביתו של הגביר הקמצן, העיר אחד הקבצנים בקריאת ביניים, ומה יהיה אם אדרוך על סף ביתו ואף אהיה מוזמן להתארח בביתו בשבת? השיב הקבצן האורח בשאלה, במקרה כזה נמנה אותך כמלך הקבצנים, ונתן לך את מחצית הכנסותינו, אמר לו זקן הקבצנים ספק בצחוק וספק ברצינות, האחרים הניעו בראשם לאות הסכמה.

אני מוחל על הכבוד ומוותר על הכסף שלכם, השיב הקבצן האורח, אולם לביצוע התוכנית שלי אני זקוק לעזרתכם, מה פירוש הדבר שאלו כולם כאחד וכי מה עלינו לעשות? כל מה שעליכם לעשות הוא, רק להפיץ שמועה בעיר, שהקבצן החדש סיפר לכם בסודי סודות כי הוא הביא עמו יהלום יקר ערך, וכאשר ישאלו אתכם איך זה בא אל קבצן יהלום יקר כל כך, תשיבו בסודי סודות כי הוא, כלומר אני הקבצן החדש, גילה ביער אוצר שלם ששודדים קברו באדמה לפני זמן לא ידוע. הקבצנים הסכימו פה אחד לשתף פעולה עם חברם. למחרת היום בסובבם בין בתי היהודים, מצאו הקבצנים הזדמנות לגלות את אוזני בעלי הבית, בדבר אוצרו של חברם הקבצן האורח בר המזל, ודאגו לכך כי הסוד יהיה גלוי לכל.

צניעות ונמשל

בזכות מגידי התהילים

משל למלך אחד שיצא עם בני לווייה ליער לצוד צייד, וכדי להקל על עצמו לבש בגדים פשוטים, פתאום התחיל לרדת עליהם גשם שוטף, וכל שרי המלוכה נתפזרו לכל עבר למצוא להם מקום מחסה, והמלך נשאר לבדו בסכנה גדולה, מחמת ריבוי הגשם רץ המלך ביער וחיפש גם הוא מקלט, עד שמצא בית כפרי אחד ונכנס לתוכו, קיבלו הכפרי בסבר פנים יפות נתן לו בגדים להחליף, האכילו והשקוה מאכלים פשוטים משלו, הסיק את התנור והשכיב על ידו את המלך לחמם את גופו הקופא מקור, נרדם המלך ושנתו ערבה לו מאוד שלא טעם טעם שינה מתוקה כזו מימיו. והשרים חיפשו את המלך עד שמצאוהו ישן בבית הכפרי, ביקשוהו שיחזור עמם ולא רצה, אמר להם המלך בשעה שהייתי בסכנה ברחתם כולכם וכל אחד חשב רק על עצמו, רק הכפרי הזה הכניסני לביתו, האכילני והשקני וישנתי אצלו שינה מתוקה שכמותה לא טעמתי מימי, עתה איני נוסע אלא בעגלתו של הכפרי ובאלה הבגדים הפשוטים שהכפרי נתן לי.

והנמשל בימות המשיח ירד מבול של אפיקורסות על העולם, ויכוסו כל ההרים הגבוהים, ואפילו בארץ ישראל שבה לא יהיה מבול, מכל מקום מכוח הזרם החזק של המבול, יותזו המים גם למקומות הכשרים וייכנסו גם ללבבות הכשרים, ושום חכמות לא יועילו בימים ההם, והקב"ה ינהל את המלחמה באפיקורסות רק בעזרת האנשים הפשוטים מגידי התהילים בפשטות. ולכן כשיבוא משיח צדקנו יתנו הם האנשים הפשוטים הללו כתר מלוכה בראש.

(בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א)

כמו בכל ענין גם כאן הם הוסיפו נופח על האמור, וסיפרו בהתלהבות כי לפי השמועות, הביא עמו הקבצן החדש יהלום שגדלו כגודל ביצה וכו'. בשעת מנחה בבית המדרש ידעו כבר כל היהודים על הסוד, והעיירה היתה כמרקחה, כל משפחה איחלה לעצמה, כי היהודי הקבצן בר המזל יבוא אליהם הביתה, הם כבר יכבדו אותו במנת דג ממולא ובפרוסת חלה פריכה, מי יודע הלא יש לו יהלום גדול.

למחרת היה זה יום שישי בשבוע, לא יצא הקבצן שלנו כדי לחזור על הפתחים, חבריו שלא שבתו ממלאכתם נהנו הנאה מרובה מיוקרתו המדומה, בכל מקום קיבלו אותם בחמימות ונתנו להם ביד נדיבה, הנשים היו סקרניות לשמוע יותר ויותר פרטים על אודות הקבצן המאושר שהיהלום שלו גדל מרגע לרגע, נשים שכחו סירים על האש, עמדו בחוץ ושוחחו עם השכנות על היהלום הגדול כמו ביצה, בטח כמו ביצה של יונה, לא לא לפחות כמו ביצת תרנגולת, את סתם מקשקשת אני חושבת שהיהלום צריך להיות לפחות בגודל של ביצת אוו. כך עמדו הנשים ושוחחו ולא חשו בזמן העובר, עד שאחת מהן הרגישה את ריחו המר של החמין שנשרף ורצה בבהלה אל המטבח. הקבצן שלנו חיכה עד שעה קלה לפני הדלקת נרות, אז הוא בא אל ביתו של הגביר והתדפק על הדלת, המשרתת שפתחה לו את הדלת הביטה בו בבוז והרימה עליו קול צעקה, הסתלק מכאן, אבל מיד, אין אתה יודע שזה לא מוסד הכנסת אורחים בשביל קבצנים? אולם הקבצן לא הרפה ואמר: אני זר בעיר זו אין לי איפה להיות בשבת, שמעתי כי לבעל הבית כאן יש לב של זהב. בשעה שדו שיח זה התנהל מחוץ לבית, התכונן הגביר ללכת לבית המדרש, כאשר שמע את הדיבורים מעבר לדלת, הוא צווה להכניס את הקבצן הזר, מסתבר שגם אליו הגיעה כבר השמועה על אודות הקבצן בר המזל, ובסתר לבו שמח שהקבצן בא דוקא אליו, מי יודע אולי יהיה לקנות ממנו איזו מציאה גדולה.

צ'ין אדם לחברו

הכנסת אורחים בהידור רב

מספרים על הגביר ר' צבי גולדבלום מעשירי לונדון, שחי לפני למעלה ממאה שנים, והיה יהודי בעל לב רחב ומכניס אורחים מיוחד במינו. היה גר בבית גדול מוקף בחצר וגן נחמד, ויסד בתוכו נוסף על דירתו, בית כנסת, ובית הכנסת אורחים. לצורך כך שכר אשה עם בנה שיבשלו מדי יום עבור אורחיו ושילם להם שכר בכל שבוע, תמיד כשכא אורח לביתו, מצא את סעודתו מוכנה לפניו, גם אם בא פתאום ללא הזמנה. בימות החול היו מתאכסנים בביתו כתרסר אורחים באשל מלא, ובשבת כעשרים וחמישה. לאורחיו סיפק מזונותיהם ביד רחבה, לשבת התקין כל מיני סוגי דגים מבושלים ומטוגנים, כל אחד לפי טעמו, עופות שחט לרוב, משקה ובירה חילק כמים, כל ערב כששב מעסקיו, היה נכנס לאורחיו ומתעניין בהם, תמיד אהב להימצא בחברתם ונהג לסעוד עמם כאחד מהם, לא היתה הגבלה למשך האירוח בביתו, יש שהתעכבו שבוע, יש חודש, יש שלשה או ארבעה חודשים ואפילו חצי שנה, ובעל הבית לא אמר די, על אף עושרו העצום נהג בענווה ובשפלות רוח, מלבושיו היו בשיא הפשטות, כי אמר חבל לבזבז מעות על בגדים חדשים, עדיף לתת אותם לאורחים שלי. מסופר שפעם נכנס אליו שלוחא דרבנן יהודי זקן מפולין, הוא קיבלו כדרכו בשמחה רבה, תיכף ערך

לפניו את השולחן, ובראותו כי הינו עייף מטורח הדרך, הודיע לו כי בסיום סעודתו יעלה למעלה בבית, וימצא שם שתי מטות מוצעות אחת עבורו והשניה לאורח שני. כשסיים הלה ארוחתו טעה ונכנס לחדר השינה של בעל הבית עצמו, כשבא ר' צבי לישון נוכח לראות כי לא נשאר לו ולאשתו מטות פנויות, לא רצה להעירו והלכו לישון בחדר אחר על גבי ספסלים, והזהיר שלא יגלה אדם לאורח על טעותו כדי שלא יתבייש חלילה.

קידוש השם של רבי יוסף חיים

מסופר על הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א, כי בבואו בשנת תרי"ג לירושלים הלך לכותל המערבי בליווי יהודי אחד, בדרך זרק עליו ערבי בעל חנות תפוז רקוב, החזיר לו ר' חיים ואמר לו באידיש (ישר כח) תודה רבה. הערבי לא הבין דבריו והיה סקרן לדעת מה אמר, ובהיות שר' חיים עדיין לא ידע שפה ערבית, פנה הערבי אל מלווהו שיאמר לו מה אמר הלה? הוא גילה לו כי הוא הודה לך ואמר תודה רבה. התפלל הערבי ושאל, מה לזריקת התפוז על פניו ול"תודה רבה?" השיבו ר' חיים בתרגום מלווהו, אני מודה לך שזרקת בפני תפוז ולא אבן. התבייש הערבי ממעשהו, ומני אז חילק כבוד לרבי חיים בכל פעם שראה אותו.

הילולא דצדקיא

יום שבת קודש ט"ז מנ"א

הרה"ק רבי מנחם מענדל מטארנא אב"ד סטריזוב (תלמיד ה"חווה" - תקצ"א)

יום ראשון י"ז מנ"א

הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב ב"ר בנימין זאב יעקב (תקפ"ד)

הרה"ק רבי שמואל מאפטא (תלמיד ה"חווה") ב"ר נפתלי הירש (ת"ר)

יום שני י"ח מנ"א

הרה"ק רבי שלמה חנוך מראדומסק ב"ר יחזקאל (תש"ב)

יום שלישי י"ט מנ"א

הרה"ק מנחם נחום מביאן טשערנוביץ ב"ר יצחק (תרצ"ו)

יום רביעי כ' מנ"א

הרה"ק רבי אליעזר מאויפוליא ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)

הרה"ק רבי שלום יוסף ממעליניצא ב"ר נחום בער מסדיגורא

(תרפ"ז)

יום חמישי כ"א מנ"א

הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר מקארנא ב"ר יצחק אייזיק (תקע"ח)

הרה"ק רבי אריה לייבוש הכהן ב"ר שלמה מראדומסק (תר"נ)

הרה"ק רבי אהרן רוקח מבעלזא ב"ר ישכר דוב (תשי"ז)

יום שישי כ"ב מנ"א

הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן ב"ר יעקב (תקמ"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זיע"א (יומא דהילולא י"ז מנ"א) הסתופף שנתיים ימים בצל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א, ולא גילה את יחושו. ברגע שנתגלה החליט לעזוב את קארלין. כשנשאל על כך מרבו הק' היתה תשובתו: "אני צריך רבי שיקרע ממני קרעים, כל זמן שלא היו מכירים אותי היה לי כאן מה לעשות, אבל לא עכשיו שידעו שהנני מיוחס".

גיליון מס' 178
שנה 3

פרשת ואתחנן, ט"ז במנחם-אב תשע"ו

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ואתחנן אלה' בעת שהוא לאמר (ג, כג) - אמרו חז"ל במדרש, שמשך רבנו התפלל תקט"ז תפלות כמנין ואתחנן, והטעם שהתפלל מנין זה הוא מפני שבת תפלה היא בגימטריה תקט"ז כמנין ואתחנן. (רבי פינחס מקוריץ)

משה התפלל תקט"ז תפלות. כמנין הגימטריה של התבות במדת הדין, מפני שרצה לבטל את מדת הדין ולהפכו למדת הרחמים. (נפש חיה)

ואתחנן - ואתו הו, בעת ההיא בגימטריה געיני אלקים (במלוי = 300) ואדם, כי המתפלל מלבו זוכה לשא הו געיני אלקים ואדם. (כסף צרוף)

בעת ההיא - נוטריקון בכל עת תמיד ה' הוא יענה אותי, כי התפלל יפה תמיד. (נפש יהודה)

ואתם הדבקים בה' אלמנים חיים בלכם חיים (ה, ד) - בקריאת שמע יש רמ"ח תבות, וכשמצרפים התבות ה' אלמנים אמת, מחיים את כל-איברי האדם בכל-יום. וזה קרמו בפסוק זה, ואתם - אותיות ואמת, הדבקים בה' אלמנים - פאשר תדבקו תבת אמת אל ה' אלמנים, אז יתקיים בכם חיים בלכם חיים, ותקבלו חיות בכל האיברים. (דגל מחנה אפרים)

ושבת עדיה אלמיה (ה, ל) - וישבת במשמעות של אם תשבת שבת, לרמוז לדברי חז"ל שאם כל-ישראל ישמרו עליה שבת, אז וישבת עדיה אלמיה בגאולה השלמה בקרוב. (עולת שלמה)

שמע ישראל ה' אלמיה ה' אחד (ו, ד) - מובא במדרש: מהו שמע ישראל? שמע ראשי תבות שאו מרום עיניכם, והוא שגאמר בישעיה שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שהיא משרישה את האמונה בלב כל-אחד על הנהגת הבורא בעולמו. ועוד יש בה רמז, שמע נוטריקון שחרית, מנחה, ערבית, שצריך לקבל עול מלכות שמים - ראשי תבות שמע, בתפלת שחרית, מנחה וערבית. (אבודרהם)

בתבות שמע אחד רמוזים כל הקרבנות: שלמים, מנחה, עולה, אשם, חטאת, דברים. ודברים זו התפלה, שהיא במקום קרבנות. ולקוח העיניו של שמע והדלית של אחד גדולות? כי הקב"ה הוא עד שמי שמכונן בתפלתו, אינה חוזרת ריקם. (ספר התעודה)

ספורים בפרשה

שמע ישראל ה' אלמיה ה' אחד (ו, ד)

בשנות השואה האיומה, מצאו ילדים יתומים רבים מסתור ומחסה בכנסיות ומנזרים, וחלקם נמסרו בידי הוריהם עד יעבר זעם. רבים מההורים לא שבו לאחר השואה, בה נספו עליקדוש השם, והבנים נותרו רחוקים מהתורה, בלי שיהיה מי שיעצילם. הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה פהנמן, מסר נפשו למען אותן נשמות טהורות וזכות, והיה נודד במקום למקום וממנזר למנזר ותר אחר ילדים יהודים רבים, כדי להשיבם לאבינו שבשמים. היה עליו להתמודד עם נסיונות הפגסיה להסתיר את הילדים היהודים, אותם אי אפשר היה להפיר, מפני שעבר זמן רב מאז ראו את הוריהם, וכמעט ששכחו בכלל שהם יהודים. באחד הימים נודע לו, כי באחד המנזרים יש קבוצה גדולה של יתומים יהודים, ועליו להוציאם בהקדם, פן יאחר את-המועד. הגיע הרב אל מנהל המנזר ודרש בתקיפות להוציא לפניו את הילדים היהודים, אך הלה טען שאינו יודע מי יהודי ומי לא. אמר לו הרב: "תן לי כמה דקות ספורות לשהות במקצת הילדים, ואני כבר אזהר מי הוא ילד יהודי ומי לא". לגלג עליו מנהל המנזר, אך הרב התעקש ועמד על שלו. בלית ברירה נכנע המנהל לדרשת הרב והתיר לו לשהות עם הילדים דקות ספורות בלבד. נכנס הרב אל-האולם בו היו מכנסים הילדים, ובמקום היה רעש והמלה בדרבם של-ילדים. הסה הרב את-פולם, והילדים הביטו ברב מתוך סקרנות, ופתאום החל הרב לשאג בקול ובהתרגשות: "שמע ישראל ה' אלמיה ה' אחד!" לאחר מכן השתחררה דומיה קצרה, ופתאום התעורר הניצוץ היהודי החבוי בלבות הילדים, והם החלו לזעקו: "אבא", "אמא!", הקיפו את הרב ויצאו לחיי תורה וקדשה.

ואהבת את ה' אלמיה בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך (ו, ה)

ל"הפץ חיים", היה בן יקר ובעל פשרונות נפלאים בשם רבי אברהם, אלא שלמרביה הצער נפטר בקצור ימים ושנים, רחמנא לצלן. בשעה שיצאה לויתו עמד אביו הגדול ונשא דברי הספד, ובה אמר: "בשנות הגזרות ת"ח ות"ט, בשעה ששפך ה' את חרוץ אפו על עשרות קהלות, ומאות אלפי יהודים נהרגו ונשחטו על קדוש השם, התגוררה באחת העירות אם יהודיה עם בנה היחיד, שהיה יקר לה יותר מבת עיניה. ביתם עמד בקצה העירה, ובשעה שפרצו הקוזקים הרשעים לעירה, התנפלו מיד עליביתה והרגו את בנה היחיד לעיניה. עמדה האשה באלם וגונה עליד בנה המת וכפיה פרושות לשמים, יבש מקור דמעוניה, אולם שופכת היא מרי שיחה ואמרת לפני ה' ותברך: 'ובן העולמים! לבל אדם בראת לב כדי שיאהב אותה, רק אני בתך לא יכלתי לאהב אותך בכל-לבי, שכן במקצת מלבי אהבתי את-בני היחיד. אולם עתה לאחר שנעשה רצונך ובני נלקח ממני, שוב אוכל לאהב אותך בכל-לבי'. "ואף אני", אמר ה'הפץ חיים, 'רציתי לאהב את-ה' בכל-לבי, אולם הרי אין אני אלא בשר ודם ואב לילדים, וטבעו של האדם שרחמי אב על-בניו ואהבתו אליהם, עמדתי וחלקתי את-לבי לחלקים, חלק לילד זה וחלק לילד זה, אולם עתה משלקח הקב"ה ממני את אחד מילדי, הרי נשאר לי חלק נוסף בלבי לאהבתי ותברך."

לקבלת הגיליון והנצחות
דוא"ל: 5806777@gmail.com

חדש! ניתן לרכוש את ספרי 'שבת טיש'
במשלוח עד הבית היינם!
ספרא: 054-8539022

זמני השבת - ירושלים
הדלח"ג 6.43 צאת השבת 7.55 רבנו תם 8.34

כי הוא חֲכַמְתֶּכֶם וּבִינְתֶכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים

חכם מפלג היה רבי יעקב הכהן גדישא, רבה הראשי של ג'דפא, ומלא היה בחכמה ומדע, בפקחות והשכל. הוא חבר ספרים רבים בכל מקצועות התורה, ובהם ספרו הנפלא "מעיל יעקב" על מעילה, אותו חבר כפי המספר. מפני שבגלותו היה נוטל לעתים מעט שמן מהר הדולק בבית הכנסת, כדי ללמד לאורו מרב חשקת התורה שבו ומרב העניות שהיתה בביתו, וכשגדל וידע שהנהנה מן ההקדש חיב, שקע בלמוד הלכות מעילה, כדי שיששב לו פאלו הקריב קרפון מעילה. בלשוננו החדה ובביתו היתרה, היה עונה לפרטים פאולתם, ומכה אותם שוק על-ידי. בפקטיו במלכת הצורפות בה עסק למחותו, נשא ונתן עם הערבים שבגירו, וחי מהר קלט את מנהגיהם ונימוסיהם, עד שלעתים היה עוקצם על-ששכחו או דלגו דברמה מתפלתם, והיה משיב להם תשובות קולעות לטענותיהם. פעם הלך בגערותו עם אביו בשכונת הערבים, וכדי לקצר את-דרךם עברו דרך בית קברות מסלמי. ראה אותם ערבי אחד ממפריהם, והלה בקש ללעג להם ושאל: "יהרי בנהים אתם, ואם-כן כיצד אתם מקצרים את-דרךכם דרך בית-הקברות? האם על הקברים שלנו מהר לכם לדרך?" בקש הן מאביו רשות לענות, ופתח פיו בהקמה: "הנפטרים שלנו נשמותיהם עולות השמימה ואלו גופם נותר בקבר, ולכן נותרת הטמאה בבית-הקברות. אולם אתם המסלמים, הרי מאמינים אתם שגם הגופים שלכם עולים לשמים, ואם-כן הקברים ריקים ואינם מטמאים". הערבי קלט היטב את העקץ ששמן בין דבריו, בו לעג לאמונתם, אולם לא יכול היה כמובן להכחיש את אמונתו שלו עצמו, ובעל-פירו נאלץ להסביר עמו, ואמר לאביו: "שמו היטב על בנך הפקח..." כך היה גם עם ערבי אחר ששאלו: "מדוע אנו המסלמים מאמינים בנביאים רבים בכל-הדורות, וליהודים יש רק ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות?" הנה רבי יעקב ומדד לו את מדתו: "משל למה הדבר דומה? לגוש אחד של זהב טהור, שהוא מכריע נגד שק גדול של נזות..." וכששאלו אחר: "יהרי אנחנו הרבים ואתם המעט, ובתורתכם נאמר 'אחרי רבים להטות'?" השיב על-אתר: "אם כדברך שאתם רבים ואנו מעטים, הרי אנחנו למעלה, שכן אם נעלה על כף מאזנים, אתם תרדו מטרה-מטה ואנחנו נעלה מעלה-מעלה, שנאמר 'זההיה רק למעלה ולא תהיה למטה'..."

יום אחד, בשעה שרבי יעקב עמד בחנות הצורפות שלו, נכנס לפתע ערבי אחד מתושבי העיר, שעסק עמו רבות במשא ומתן, ובפנים נפולות בקש ממנו לערוך לו חשבון סופי מפל מה שהוא חיב לו, שכן אצה לו הדרך ועליו לעיוב את העיר לצמיתות. תמה רבי יעקב על הדבר, שכן הלה היה מילדי העיר וגר בה שנים רבות, ובהיותו עם הערבי בקשרי ידידות, אור עז ושאלו: "מה קרה לך ידידי, שאתה נאלץ לעיוב את עיר הולדתך? שמה אוכל להיות לך לעזר ואחסוד?" נאנח הערבי ואמר: "קשה לי להאמין שתוכל לעזר לי, אולם אספר לך את-צרכי הגדולה, ותוכל לפחות להשתתף עמי בצער. לפני זמן-מה בקשה אשתי לבקר בבית הוריה, אולם הדבר לא היה לרוחי, ולכן סרבתי לבקשתה. משום-מה התעקשה זו להמרות את-פי, עד שחמתי בערה בקרבי. לא שלטתי ברוחי, ואמרתיה לה 'יכולה את לצאת לבקרב, אולם ראי נא שעתה אוכל אני את הרמון הלוז, ועד שאסים אותו עליך לשוב לביתנו. ואם לא יעלה הדבר בידך לשוב הביתה בטרם אסים את אכילת הרמון, הרי את מגרשת לי בשבועה חמורה, תלאתה פתלתאף - שלש על-שלש".

"בטוח הייתי", המשיך הערבי לספר את-ספורו מתוך נהי וברי, "כי האשה תוודר לשוב הביתה. כדי שלא תחול השבועה החמורה, אולם כמו להקעים, החליטה זו להתעבב בדרך למעלה מן-הפודה, וכששבה לבית, כבר סימתי זה מפבר את אכילת הרמון. לא נותרה בידי הברה, והלבתי אל הקאדי שלנו כדי לבקש ממנו עצה ותחבולה איך לבטל את השבועה, אולם הלה עמד על-דעתו וטען כי אין מנוס, ועלי לקום את השבועה במלואה. עלי לנרש אפוא את אשתי, ולפי חקי האסקלס לא אוכל לקחתה, אלא אם-כן הלה והיתה לאיש אחר, ואז תוכל לשוב אלי". על-פניו של רבי יעקב נראתה בת-שחוק, שהלכה והתרחקה בכל שהערבי המשיך בספורו. הלה נפגע מצחוקו של בן-שיחו, והתרעם בלבו על שהוא בה שוחק למשפתו, אולם לפליאתו פתח החכם היהודי ואמר: "צרתך אינה צרה כלל, ומתך אתה לשוב ולקחת את-אשתך לאשה לכל שום ספק". ארשת פליאה השתררה על-פני הערבי והוא מהר לשאל: "פליאה דעת ממני הם דברך, וכי חכם אתה יותר מהקאדי הגדול שלנו?" אולם רבי יעקב עמד על-שלו ואמר: "הרי בשעה שאכלת את-הרמון, לא יתכן שאכלת את-כלי-הגירענים עד האחרון שבהם, ובודאי נפלו כמה גרגרים מוקד ארצה, ואם-כן עדין לא סימת את-אכילת הרמון עד לרגע זה. נמצא אפוא, שאשתך שבה טרם סימת את-אכילת הרמון, ומתרת היא לך לכלא ספק". שמחתו של הערבי לשמע העצה הגאוונית לא נתנת לשעור, ואמנם כששב לביתו, גלה מתחת לשלחן גרגרים מספר שנפלו ממנו בשעת האכילה. עברו חודשים מספר, ובקרב חג הסוכות, נשמעו לפתע דפיקות על דלתו של רבי יעקב הפנה. כשפתח בעל-הבית את-הדלת, נדהם לראות גמל עומד בפתח הבית, ועליו משא כבד של פרות משבחים, חמרים ורמונים נחמדים למראה, ועליהם חריות של דקל לסבוד. מוביל הגמל היה לא אחר מאשר אותו ערבי שנושע על-ידו, וכשראה את רבי יעקב תמה, אמר: "מה לך מתפלאי? זו מנתתי הצנועה על שהצלתני. ברוך אתה לה, ועתה ידעתי כי אין חכמה בחכמת ישראל".

מאורות

רבי מנחם מנדל לור מסטריזוב: ליום ההולכל ט"ז במנחם-אב תקצ"א

נולד בטורנו בשנת תקמ"ח, ונשא את נכדתו של רבי צבי הירש גולדהרמר מדוקלא, חותנו של רבי נפתלי צבי מורפשיץ, שראה בילדותו את הבעל-שם-טוב, מצעירותו נודע בגאונותו וצדקותו, ויהיה מציין במדת השמחה, עד שכל-הקרוב אליו, לבו היה מתמלא שמחה. פעודת נכדו. היה תלמידו המבוקש של רבי מנדל מרימינוב, אשר העריכו מאד והיה מפליא את עבודת ה' התמימה שלו, והסוואף גם בצלם של החוזה מלבלין והמגיד מקוזניץ. שמש בעל תפלה גרגש ובקול עצום ברימינוב, וכנהו יער גרויסער מנדל על-שם קומתו הגבוהה וקולו הרם, והיו מזהירים לפני התפלה את בני העיר שלא יבהלו מקולו האדיר. פעם, בתפלת הימים הנוראים, אחז בעמודי הברזל שליד עמוד התפלה, ובשעה שעסק 'המלך' עקם אותם מרב התלהבות, ונתרו עקומים כל-הימים. שנה אחת אף התפלל לפני העמוד אצל החוזה, והוא אמר עליו לאחד מן שבתפלתו בשבחר לבב פשל גזרה קשה מישראל. כהן קרבה של סטריזוב ונודע כאחד מגדולי רבני דורו ופוסק מבקק ונתרן ומנו משבות ערוכות בדיני עגונות. לאחר תקופה מסוימת, חזר לעיר הולדתו טורנא, ושם התלקטו סביבו תלמידים מבקרים והנהיגם בדרך החסידות, אולם לא ארכו לו שם הימים ונפטר בהיותו בן מ"ג שנה בלבד בעת מגפה, ואמר על עצמו: "הריני פפרת ישראל, והמגפה נצצרה. מחודשו הרבים נדפסו הספרים 'שבע שמוות' על-התורה ומועדו השנה, וכן על סגיות הש"ס.

ימיה דעת

על תיבת 'אתחנן' כתב בעל הטורים וכן בפענח רזא ועוד, שהיא בגימטריה 'שיר', שאמר לפניו שירה כדי שישמע תפילתו, כי שירה היא אחד מעשרה לשונות של תפילה. וכן כתב רבנו בתי, ש'השירה כמו התפילה ממשכה הכוונה במחשבתו מלמעלה למטה, כי שירה בגימטריה תפילה', וכבר מוזר במדרש "כבד את ה' מהותו - מגרונו, וכשהתפילה נאמרת בשירה, כך גם הלמוד, כמובא בתוספות במגילה 'שהיו רגילין לשנות המשניות בזמרה, לפני שהיו שונים אותן על-פה, ועל-ידי כן היו זכרים יותר'. ואומנם, נמצאו כתבי-יד עתיקים בהם מובאים טעמי המקרא על המשניות, וכן מובא בספר 'מצרף לחכמה' שראה משניות בכתב-יד עם ניגונים, וכן כתב הש"ת הקדוש שהלימוד צריך להיות בשיר בין במקרא ובין במשנה, ולזה תמצא ספרי המשנה הקדומים כתובים עם הניקוד והטעמים. על-פי זה ניאר בעל 'תפירת ישראל', מדוע אמרו חז"ל לעתים 'חסורי מחסרה והכי קתני' או 'לישנא קטיע' על דברי המשנה, 'שהיו להן זמירות מיוחדות לכל משנה ומשנה, ולפי עניות דעתי היה זה כדי לחזק המשנה בכח הזיכרון, מדחיו שונים המשניות על-פה אפילו בימי רבי, ועל-ידי הניגון נזכר היטב לישנא דמתניתין, באשר שהיה הזמר מסודר לפי המלות והבבות שבמשנה, ולכן כמה פעמים בחר התנא גם-כן במלה זאת ולפעמים באחרת, הכל כפי הגאות לקול השיר המיוחד למשנה, ומהאי טעמא לפעמים נשנה בכא שנונית יתירה במשנה זו, ואין צורך לומר זו, אבל היה כדי לשקול בבית המשנה כפי הבבות שבפיקי השיר, ומהאי טעמא אף שהיה חסורי מחסרה היחודה כך, מדמובן ממילא, דאם לאיכני יהיה מעשה לסתור, ואם היו מבלבלים המלות, יתבלבל השיר המיוחד לה ויתבלבל הזיכרון, ותשתכן המשנה חס וחלילה. ובדבר זה יתרוצץ כמה קישויות ודקדוקים'. אולם יש כותבים, שדברים אלו לא יצאו מהפחיתות ישראל עצמו. אלא הם הוספה של בנו, ואין הדברים מתקבלים על-הלב.

אֲשֶׁר יִרְצֶה אֶת־רַעְיוֹנוֹ בְּבִלְיַדְעַת וְהוּא לֹא־שׂנֵא לוֹ

פְּנִינֵי אֹרֶךְ הַחַיִּים

מדבר האור החיים הקדוש על הפרשה

בַּצַּר לָךְ - פתגם זה מדבר בהתבטחות האלה, כי בצר לכם ישראל שהוא זמן הגלות, עוד לו שימצאוהו כל־הדברים האלה האמורים בסמוך, שהם השקמה מן האדמה והפצה בין האמות, והמקשה שישארו מתי מספר, זה יהיה באחרית הימים והם חבלי משיח, ולא יהיה להם כלי־הצרות בתמידות בזמנים ארכים, אלא באחרית הימים, ומבטיחם שיעורר ה' ללבם אז לשוב בתשובה, והוא אומר ושבֹת עֲדֵיהֶ, ונתן טעם להבטחה זו כי אל רחום ה' אלהיך לא ירַךְ וגו' ויתחזק לך לשוב וגו':

ואולי שזו היא טענת מיכאל לפני ה' שהביא בזהר חדש, שהרי באו אחרית הימים ומצאו אותם כל־הדברים ולמה לא יעורר ה' לבם לשוב, ופרשתי המאמר במקום אחר. וענינו לה' צופיות, לפתח אוצר רוח טהרה לפקח עינים עורות ולהטות ללבבות עם ה' להכיר נעימות ערבות ידידותו:

נתן לך פְּלִיִּימִים - פרוש לפי שאמר להם למען תאריך ימים עליהם, חש משה שיאמרו שהבטחה היא שעל־ידי מעשיהם הוא שה' מאריך ימיהם עליהם, ומצא דבר אמת למד, שהנגיל ה' ימי נתינת הארץ פֶּדֶךְ שהנגיל חיי האדם, דכתיב אם חרוצים ימיו, והבטיחם להאריך ימיהם כשילכו פֶּדֶךְ ישר, לזה גמר אמו ובאר אשר ה' אלהיך נתן לך כל־הימים, פרוש כי מתנת ה' היא לעולמי עד לא לזמן מוגבל, ומעתה אומר ולמען תאריך ימים, פרוש שלא ימותו פה בקצרות שנים, על־כך אומר למען יבין ימיהם וגו', ואומר פְּלִיִּימִים היא העמדת הארץ ביד ישראל:

דְּבַרֵי הַיָּמִים

"לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים", ושנים שיש טעמים שבגללם נעשה ט"ו באב ליום־טוב: פסקו בו מתי מדבר וחוהו הדיבור מה' למשה רבנו; הותרו השבטים לבוא זה בזה; שבט בנימין הותר לבוא בקהל; בו ביום ביטל הושע בן־אלה, מלך ישראל האחרון, את המשמרות שהעמיד ירבעם בן־נבט מלך ישראל הראשון, שלא יעלו ישראל לירושלים; וניתנו בו הרוגי ביתר לקבורה, וסימנך 'חמשה עשר' נוסריקון; ח'יתון חולות בכרמים, מתי מדבר, ש'בטים הותרו, הרוגי ביתר, ע'צי מערכה, ש'בט בנימין, ר'גל. (עתיק לבנין)

על גדולת יום חמישה עשר באב, כתב הבן־אישי'ח' בספרו חלק א', ש"צריך לעשות שמחה, מפני שיש עילוי לשכינה כמו שמובא בזוהר הקדוש, וכיון שעלה חודש זה בט"ו שוב לא ירד, דמעליו בקודש".

על 'שבת נחמו' כתב רבי יהושע אבן־שועיב תלמיד הרשב"א בדרשותיו לפרשת אהתחן: "נהגו לעשות השבת הזה אחר ט' באב ביום־טוב, והיא מצווה גדולה שהוא יום נחמה, ואף־על־פי שאינו יום־טוב ממש, עשו אותו יום מקודש לכבוד השבת ביום ט"ו, וכל השמח בו זוכה בנחמת בניין בית המקדש".

ב"ח במנחם־אב תענית צדיקים, כמובא בשולחן ערוך, שבו כבה נר המערבי בימי אחז, ויש גורסים ב"ח בו, ולכן ראוי להחמיר בשניהם. בספר 'כף החיים' כותב, כי ב"ו באב רבפ"ט, "קמו הישמעאלים על היהודים יושבי ארץ ישראל, והרגו כמה אנשים ונשים ושרפו בתים וספרים וספרי תורה, ובפרט ביושבי חברון יום י"ח הנוצר עשו נקמות במיתות משונות, ושארית הפליטה גלו לירושלים מפחדם, שם, וחשבו לאבד את כל יושבי ארץ ישראל ח"ו, לולי ה' שהיה לנו שהפיר עצת גויים".

בכפר קטן התגורר ר' שכנא המוזג, ואת פרנסתו מצא מבית מרזח אותו חבר מהפריץ המקומי. כדרכם של האפרים הנכריים, היו באים הללו מדי יום, ומכלים את פספס המעט אותו הרויחו בזעת אפם, כדי להטביע את יגונם ותלאותיהם בטפה המרה. פנקס גדול היה לר' שכנא, בו היה רושם את־כל־חובותיהם של־האפרים, ומדי פעם היה גובה מהם את־חובם עדי־הפרטה האחרונה. ר' שכנא הכיר היטב את־לקוחותיו ומצא מסלות ללבם, כך שאף אחד לא המרה את־פיו והקפיד לשמור על קשרי ידידות עמו. אולם שונים היו הדברים עם אחד האפרים שהפך בכח הזרוע למנהיג הכפר, והלה שהיה גאה במעמדו, היה שותה לשכרה בבית המזיגה, ומעולם לא שלם לר' שכנא אפלו פרוטה אחת. חובו הלך והפח, והוא כלל לא גלה סמנים כי בכונתו לשלם אי פעם את־חובו, עד שסבלנותו של המוזג פקעה. היה זה באחד מימי החג של האפרים הנוצריים, פאשר אותו עריך נכנס עם חבר מרעיו אל בית המזיגה, ודרש מר' שכנא להגיש לו בקבוק פרסגני עם יין־שרף, והפטיר פֶּדֶרְכוּ וְרַשֵׁם בְּפִנְקֶסָף עַל־חֻשְׁבוֹנִי. אלא שהפעם לא נענתה דרישתו, ור' שכנא הודיע לו כי עד שלא ישלם את־חובו המלא שבכר הגיע לממדים מדאיגים, לא יזכה לקבל ממנו אפלו טפה אחת. חמתו של ראש הבריונים עלתה וגאתה, והוא החל בקריאות זעם כלפי ר' שכנא, פאשר חבר האפרים שסביבו מחרים־מחזיקים אחריו, והם גמרו אמר להכותו נפש. ר' שכנא היה בעל קומה ובעל פה, וכשראה שצרתו צרה, נגש אל המנהיג הצוות, והדפו לאחור במחירי. הלה אבד את שווי משקלו ונפל לאחוריו, אלא שלפחותו נהבט ראשו בחד השלחן שעמד מאחוריו, ועל־אתר נפל ארצה והתפגז מיד. בהלה אחזה את־האפרים שבמקום, והללו מהרו לתקוף את בית המרזח, כשהם שואגים בקול ומזיעים לכל־בני הכפר על־מותו של־מנהיגם, שגרצח בכונה תחלה בידי המוזג היהודי. ר' שכנא שפקח היה, הבין כי נקלע לצרה צרורה, וידע כי כלתה אליו הרעה. באין רואים, נצל את המהומה הגדולה שהתחוללה במקום, ועוד בטרם ספק היה ביד מישהו לשים לב אליו ולבדק את־מעשיו, מהר להתחמק מהדלת האחורית של בית המרזח, ועשה את דרכו הישר אל מעונו של הצדיק רבי אברהם מתתיהו משטפנשט, ומיד פרץ בבכי תמוררים.

"רבנו הגדול", קרא ר' שכנא בקול בוכים, "אסון גדול נפל עלי שלא באשמתי, ואני אנה אני־בא? לידיעתו של ר' שכנא ששהה בשטפנשט המרחקת מבייתו כבר היעה השמועה, כי כחות המשטרה פשטו על־ביתו וחקשו אחריו ונאשורת, ואף הגישו לבני ביתו הודעה על־משפטו שעתיד להתקיים בעוד יומים במרזח הכפר קבלעם ועדה, ונראה שאפקה לו פלי־תקנה. הצדיק אחז פֶּדֶרְכוּ את־ידו של ר' שכנא, העתיר עליו דברי חזק ואמונה, השתתף עמו בצערו מתוך אנהה עמקה, ולבסוף אמר: "שמע לעצתי ושוב לכפרך כדי להתיצב במשפט כדרישת השלטונות. ומכרף אני אותך, שהקפ"ה יוציאך מן־המצר ויצילך מהגויים משנאי נפשך". למרות שר' שכנא התקשה למלא אחר עצתו של־הרבי, התמלא באמונת־אמן וחרו אל־הכפר, כדי להתיצב במשפט הפמבי. הדיינים לא ארכו זמן רב, והשופטים שהיו שונאי ישראל מבקשים, הוציאו חיש מהר את־דינו למות, באשמת רצח אפר חף מפשע בכונה תחלה ומתוך זדון. לא הועילו לו פְּלִיִּימֵינוּ, כי לא התבונן להרג את ראש האפרים אלא הדפו מתוך התגוננות, והדברים נפלו על אַזְנֵים ערלות, וכאן ארע מעשה פלא מן־השמים. בעוד השופטים קמים כדי להכריז את גזר דינו של ר' שכנא למות, החלה האדמה לפתע לנוד ולנוע מתחת רגליהם. היתה זו רעידת אדמה קשה שהתרחשה באזור, והנאספים מהרו להמלט מאולם בית המשפט החוצה, מחשש שתקרית הבית תפל על־ראשם. האחרונים שהצליחו להמלט מן־האולם, היו לא אחר מאשר השופטים הנכבדים בעצמם, שהתקשו לפלס את דרכם החוצה, ונלכדו תחת הריסות פשהם פצועים וזבי דם. חדשים ארבים שכבו השופטים יחד עם התובעים על מטת חלים, ורק לאחר תקופה ארבה החלמו מפצעיהם ושובו להתהלך בחוץ על־משענתם. ר' שכנא עצמו לא נזק בחסדי שמים פריעה הגדולה, אולם שמחתו על בטול המשפט כנגדו היתה מקדמת מדי. פשנה לאחר הרעש, הגיעה לביתו הזמנה מחודשת למשפט, והוא נתבע שוב לעמד על דוכן הנאשמים פרוצחו בַּזְדוֹן של ראש האפרים.

אלא שהפעם התנהל המשפט באופן שונה לגמרי. השופטים היו נתונים עדין תחת הפיוט של המשפט הקודם, במהלכו ארעה רעידת האדמה והם נלכדו תחת הריסותיה, ועם תחלת הדיינים, עוד בטרם החלה התביעה לשאת את־דבריה, קם ראש השופטים ואמר: "רעידת האדמה שארעה בעת הדין הקודם, לא בא לחנם, אין ספק בלבי, כי מן־השמים בקשו להזהיר אותנו שלא נשפך דם נקי, וקרור לי כי היהודי שלפנינו לא אשם במה שארע. העריות של־האפרים שתניי היין ששהו בבית המרזח אינה קבילה ואין לה שום ערך, ולכן מתבטלת התביעה נגד היהודי המוזג, ואנו מכריזים עליו פעל חף מפשע והוא משחרר ללא תנאי". רעש והמלה התעוררו באולם בית המשפט, אולם השופט הכה בפטישו על שלחנו, והמשיך: "ולא רק זה, אלא מכיון שהאפרים נותרו חייבים למוזג סכומי עתק על שתיית משקאות חריפים במשך תקופה ארבה, אני מודיע בזאת כי החוב שריר וקיים ועליהם לשלמו עד הפרוטה האחרונה". ר' שכנא התקשה לעכל את הזכרון הפמתי, ובאזניו צלצלו דבריו של־הרבי, שברכו כי יצל מידי מבקשי רעתו, ויהי לנס.

משבת

מטעים

ואתחנן אליה' (א.ב.)

כתב ואתחנן בטעם טפחא המפסיקה מעט מהתבות של אחיה, מפני שהיא בגנו התפעל שבדרך כלל באה בלשון התפארות שהאדם מספר על עצמו את מעשיו, אולם משה רבנו אמר כן, מפני שהתחנן לפני ה' ולפניו אין גאון והתפארות, אולם אדם אחר שהוא גם המעלה אין לו לשבת את עצמו במעשיו ולהתפאר בהם. (היגיון ח)

אעברה נא

בטעם רביעי, לרמו לדברי חז"ל בדרך שמשו רבנו עתיד להיות מנהיג ישראל לעתיד לבוא, ועליפי זה כתב האר"ז, שמשו גוטרקון מהשנה הוא שיהיה, ולכן מטעמות תבות אלו בטעם רביעי, שמשו רבנו בקש ואמר לקב"ה, מכיון שאני עתיד להיות מנהיגם של ישראל לעתיד לבוא לאחר הגלות הרביעית, אסבב אעבריה נא כבר עכשו לארץ ישראל. (פני יוסף)

הדברים האלה באחרית הימים

כתב האלה באתנתתא, אולם לכאורה היה צריך להטעים בן תבנת הימים השבת לאחריה, אלא שיש כאן הטעה מהקב"ה, כי באחרית הימים יהיו כל האדם מיושרים לתשובה, ולכן התבות באחרית הימים, מוסבות על התבות הבאות ושבת עדיה' אלקוד ושמתת בקל. (השר שלום מבלוא)

מדגש

על הפסוק "ארץ זבת חלב ודבש" שבפרשה, כתב בעל הטורים: "ו' פעמים כתוב זבת חלב ודבש בתורה, כנגד לדידי חזאי חלב ודבש דכל ישראל והו' פרסאות". והדברים ממוחים, שכן התבות זבת חלב ודבש מזכרות בתורה רק ט"ו פעמים, ואחת מהן עלידי המרגלים לנגאי ואי אפשר למנותה, ועוד שתיים שאמרו דתן ואבירם אחת על מצרים ואחת לנגאי. ועוד תמוה, מדוע הזכיר בעל הטורים דברים אלו כאן ולא בפרשת ויקרה, שם מזכרות התבות בפעם האחרונה, וכן תמוהים המשך דבריו, שהרי במקבת מגלה נאמר על ארץ ישראל שהיא כ"ב פרסאות ולא ט"ו. יש שהסבירו שהכליל גם את הפסוק "ארץ זבת חלב ודבש", ויש שרצו להוסיף אחד או שנים מספר יהושע, אולם יש המשה פסוקים מבאיים שפסוק זה מזכר בהם, ובתנ"ך כלו מופיע אפוא עשורים פעמים.

ממכה

דרש פעם האמרי חיים מויזניץ בגנות הגאון ובשבת העגולה ודרש ממוי חקר את הפסוקים שבפרשתנו: "שבו לכם לאהליכם, ואתה פה עמד עמדי". וכן הסביר: "אדם שהוא בעל גאון ולכן מכריזים לדבר אלו בלשון רבים, ואומרים לו שבו לכם ודוברים בשלומם בלשון רבים מה שלומכם, לאדם כזה אומרים 'לאהליכם' - משלחים אותו לביתו ואומרים לו לנו לביתכם לשלום. אולם 'אתה' - מי שאפשר לדבר אלו בלשון 'אתה' בדבר איש אל רעהו, כי הוא מתנהג בעגולה, לאדם כזה מבקשים 'פה עמד עמדי' - השאר נא כאן עמו..."

לאחר הסתלקות המגיד ממזריטש, התאספו תלמידיו ללוות את דרכם למנוחת עולמים. בין הבאים היו גם האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך מליזניטק והרבי ר' זושא מאניפולי, ולאחר שנגנו ארון הקודש התעצבו התלמידים את מי למנוחת עליהם למנהיג. אחר ישוב הדעת החליטו לחלק את תפקיד ההנהיגה לשנים, רבי מנחם מנדל מויטפסק ימלא את מקום המגיד במדינות רוסיה, רסין וליטא, והרבי ר' אלימלך ימלא את מקומו בפולין וגליציה. הלכו חסידיו פולין עם רבי אלימלך בראשם ויצאו לדרכם כדי לשוב לפולין, ובדרך נכנסו לבית מלוך אחד. כשנכנס רבי אלימלך לחדרו, בקש לנח מביעית הדרך ולפליאת החסידים יטן כמה שעות בדרך. הדרך היה לפלא בעיני התלמידים וחלק מאלו שקבלו אותו עליהם לרב ומנהיג, החלו להרהר עלי-הבחינה, שכן ביצי יתכן שממלא מקומו של המגיד יישן שעות רצופות כל יום? שמע הרבי ר' זושא את הרעיון והוא הלך מיד אליה החדר של הרבי ר' אלימלך, עמד על מפתח החדר מבחוץ והניח את פתחו על המזוזה הקבועה בפתח הבית מימין. והנה פלאי פלאים, כפי ומיד התעורר הרבי ר' אלימלך וירד ממטנו. הדרך היה לפלא בעיני החסידים, ובקשו הסברים מרבי זושא: "כלל ידוע הוא במעלת עובדי ה'". אמר רבי זושא, "שכל אחד ואחד צריך לשנות את ה' יתברך לנגד עיניו תמיד כליהם, כמו שנאמר 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. אך מילא ביום, יכול האדם לצייר לעצמו את השם, אך מה יעשה בלילה? ולכן סומכים אנו על המזוזה שבה כתוב שם שמים, וזהו הקשר שבין צדיקי אמת עובדי ה' בטקחה לבין המזוזה בעת שנתם. אך כאשר הנחת את ידך על המזוזה, פסית בקך את-שם ה', ולכן הקיץ אחי הצדיק מיד, כדי לקנס שויתי ה' לנגדו". מששמעו החסידים את הדרך הנפלא הזו, התרגשו מאד מגדל קדשתו של הרבי ר' אלימלך ושקחו על שהקב"ה זמן להם מנהיג פה צדיק להיות עטרה לראשם, ולא הותיר אותם פצאן אשר אין להם רועה.

רבי שמחה בונים מאוטבוזק, שהיה כמה שנים בארץ ישראל ובשחזר ממנה לביתו שבגולה, התנהג גם בפרישות גדולה וקבל עליו חמרות מיוחדות, שלא תמיד היה להם הכנה גשמתית. בין השאר נהג, לנשק את המזוזה כמו פיו כמו שמנשקים ספר תורה, ולא עלידי הנחת היד על המזוזה ונשוקה. בדבר זה נהג בעצמו וגם דרש זאת מהאורחים והחסידים שבאו אליו, וצוה על המשמש שכל מי שלא מנשק את המזוזה בפיו ממש, לא יניסו לפניו. פעם הודמן ה"שפת אמת" מגור לאוטבוזק ורצה לנכרו, אך כששמע מאחורי הדלת את קול לפודו של רבי שמחה בונים שהיה לומד בקול גדול, בבחינת "קול ה' בדרך", חזר לאחוריו כדי שלא להפסיקו מלמודו. נכנס המשמש אחר כך וספר, שהרבי מגור היה כאן והוא יבוא שוב לאחר מכן, ובתמימותו הוסיף המשמש ושאל: "ראיתי שהרבי מגור נשק את המזוזה בידו ולא בפיו, האם להרשות לו להקניט אל-הרבי כשביבאו שוב?" תוך הרבי ואמר: "מהרלך? והרי הרבי מגור הוא בעצמו מזוזה קודשה!"

אלישיבתו של החתם סופר, נהרו בחורים רבים מכל קצו ארץ כדי ללמד תורה מפיו, ורבים גם באו אליו כדי לקבל ממנו סמיכה להוראה. פעם הגיע אליו עליו אחד כדי להפנות אצלו על-מנת להסמך להורות הלכה בישראל, והחתם סופר תהה על כנינו ונהיגה מאד מידעיותו הגדולות. העלוי הראה את בחו הגדול בתורה ובתלמוד והיה נראה כבעל פשרון גדול, אולם החתם סופר חש שאין לו יראת שמים מספקת ולכן עקב אחריו בשעה שיצא מביתו, ובשראה שהלה לא הניח את ידו על המזוזה בצאתו, הבין מיד כי אין לו יראת שמים ועל-אתר החליט שלא להסמיכו להוראה, כי ראה בכך זלזול במנהגי הקמיון וחסר יראת שמים.

כך היה אומר רבי זאנוויל:
זה לא שבת טיש
כרי שבת טיש!

כרי שבת טיש המפארים כבד מורים את אור ועיני השבת
מרבבות חסדי באי ובמלמל ערים מוללים בתוכן יסודות
שבתות את עיני השבת לזכר המסורת
המטרוס וגם את המשתתף "שבת טיש"
המשתתף שלכם חרות אורח!

מזון מיוחד
למועדים בשבת
עומת עשרים עשרים
למנוחה

חדשנו נכון להזמין את ספר "שבת טיש"
במשלוח עד הבית חנם! **טל: 054-8539022**

רבי יצחק זאב ודלר בעל "תפארת ציון", הלך פעם עם בנו המגיד הנודע רבי ברוך ודלר, ויצא בדרך השער של העיר העתיקה. לאחר זמן מה, חזר לאחוריו ואמר לבנו: "נדמה לי שבשעה שעברנו את השער, שכחתי לנשק את המזוזה, ובשחזר נשק את המזוזה בהתלהבות". רבי יעקב קמינצקי ראש ישיבת "תורה ודעת" בארצה"ב, בקר פעם גון תלמידים שבסמוך לישירה, שהיה בנהול גנו רבי בנימין. והנה התחיל הרבי, כי המזוזה נקבעה במקום מנוף יותר מאשר ההלכה קובעת, כדי שהילדים יוכלו להגיע אליה בידם עם בנייתם לפתח. "עצם הרעיון שהילדים מתרגלים לנשק את המזוזה עם בנייתם לפתח, הוא רעיון טוב", אמר רבי יעקב, "אולם ההנהיגה במקום מנוף מדי אינה ראויה כלל". "קבעו את המזוזה בשליש העליון של המשקוף, כפי שההלכה דורשת", בקש רבי יעקב, "אולם הניח שרפרף קטן בסמוך למזוזה, וכליל יוכל אפוא לעלות עליה כדי להגיע אל המזוזה. שאם לא-כן, עלולים התלמידים ללמד מקאן בטעות, כי אפשר להניח את המזוזה בכל מקום שרצוים, והרי אין זה נכון, ואסור לחנך ילדים שלא בדרך הכוונה, תלילה".

"אעברה נא וראאה את-הארץ הטובה" - לשם מה היה צריך משה רבנו לומר שרועה לראות את-הארץ הטובה? הרי אם עובר אליה בודאי יראנה! אלא בקש משה רבנו שהקב"ה יראה לו רק את החלק הטוב, ועליזה צריך האדם להתפלל תמיד לראות רק את-הטוב בכל-דבר. (רמ"מ מווצק)

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

פרשת
ואתחנן

מבית
שבת טיש

נושא השבוע: ונשמרתם מאד לנפשתיכם

תדפיס
מתוך הספר "מדות טיש"
שיצא לאור בעזרת השם
על פרשות השבוע
עם המדורים הקבועים
והאהובים

משבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

גופו של האדם נתון לו כפקדון מאת הבורא, והוא מצוה לשמרו מפני כל סכנה והגה. חייב זה נלמד מהצווי של "ונשמרתם מאד לנפשתיכם", אותו דרשו חז"ל גם על חובת שמירת הגוף, מלבד הצווי המקורי להשמרו מעבודה זרה. וכתב הפלא יועץ: "הביטה וראה, בשום מצוה לא נאמר 'מאד', כמו במצוה זו, שחייב אדם לשמור נפשו מסכנה ומחשש סכנה", וכן נאמר: "רק השמר לך ושמר נפשך מאד". רבי סעדיה גאון היה מפרש את הפסוק: "ונשמרתם מאד לנפשתיכם", שהנשמה מוצאת את שלמותה ותקונה רק בגוף האדם, ולפיכך עלינו לשמור על בריאות גופנו, כי בזה אנו שומרים על נפשתינו. ודוע הוא פתגם העולם: "בראשית ברא" - בתחלה צריך לשמור ולבקש מהקב"ה על הבריאות, והיא ראש לכל שאר פעולות האדם ודרכי עבודתו. רבים מולזלים במצוה זו של 'ונשמרתם', בטענה שאין כאן אלא פחדנות וחששות מגזמים, או שהם תולים את עצמם באמונה ובטחון, אולם אין זה לא גבורה ולא בטחון, אלא עון חמור ומעילה בפקדון שקבלנו מהקב"ה. וכבר אמרו חז"ל, שמי שמעמיד את עצמו בסכנה מנכין לו מן הימים, ומי שגזק מפני שלא שמר את עצמו בראוי, הריהו מתחייב בנפשו ועתיד לתן על-כף את הדין. אמנם צריך לדעת את הדרך הנכונה בין השמירה על הגוף והנפש שלא יביא את עצמו לידי סכנה, לבין מדת האמונה והבטחון שהאדם בוטח בבורא ומפקיד את עצמו בידיו פאשר ישא האמן את הניק, אולם בנדאי מחייב האדם להשתדל לשמור על גופו ובריאותו לעבודת הבורא יתברך שמו.

הפסוק "ונשמרתם מאד לנפשתיכם" שבפרשה, נדרש בידי חז"ל על החובה שיש לאדם לשמור על גופו ובריאותו. וכפי שכתב ה'לבנוש': "שייש במשמעות אלו הלשונות שצריך האדם לשמור את נפשו שלא יביא את עצמו לידי סכנה, אף על-גב שפשוטן של אלו הכתובים לא מירי בזה, מפל-מקום סמכו חז"ל על מקראות הללו ואסרו כל הדברים המביאים את האדם לידי סכנה". ורגיל היה הרב מבריסק לומר, כי לא לחנם נסמכה ההיראות בשמירת הגוף לעבודה זרה, אלא כדי להורות לנו, כי זהירות האדם על בריאותו, מלמדת על זהירותו בשאר מצוות התורה. וכך התבטא אודות אחד מן הדעות שהיה זהיר בשמירת בריאותו, כי מתוך זהירותו על הבריאות, נתן להסיק על מדת יראת השמים שלו. על רבי זאב וולף גינצלר ה"ד, רבה של ירמוט שבהנגריה מספר, כי פעם חש באזניו ונסע לעיר דברצן כדי לדרוש שם ברופאים, והללו צוו עליו לשמור על-אזניו לכל תבואנה במגע עם מים. נאנח הרב ואמר: "הרי מובא בתשובות הראשונים, כי הפסוק 'ונשמרתם מאד לנפשתיכם' הוקש לפסוק 'ושמרתם את המצוות' כדי לומר לה, מה שמירה שבמצוות היא אפילו במשהו, אף בבריאות הגוף צריך לשמור על הגוף אפילו במשהו, ועל-אף שהדבר היה קשה בעיניו שלא לטבל במקווה, קבל את דעתם של הרופאים כדי לשמור על גופו. על רבי פינחס מקוריץ מספר, שהיה דורש ואומר: לא לחנם נכתבה תבת 'מאד' בצווי של 'ונשמרתם'. מפני שעל דבר זה מנסה השטן להפריע לאדם לשמור על גופו ובריאותו, והוא מפתה אותו שלא להקפיד על-כף באמתלאות שונות, ולכן נצטוינו לשמור 'מאד' על נפשנו ובריאותנו, ולא ללכת אחר תואנות שוא.

גדולי החסידות וצדיקה, העמידו את שמירת בריאותו של האדם וגופו, בתחלה וראש לעבודת השם. וכך היה בעל-שם טוב אומר: "חור קטן בגופו של האדם, יוצר חור גדול בנשמתו", וכך גם מובא בצואת הריב"ש (רבי ישראל בעל-שם), שכאשר הגוף חולה, גם הנשמה נחלשת. והדבר נקבע במסמרות בידי בעל התניא שכתב, שאין לו לאדם רשות על גופו כלל, כי הוא נכסיו של הקב"ה. וכך מספר על רבי יחיאל מאיר ממוסטריץ, שהסתופף בנעוריו אצל רבי מנדל מקוצק, והרבה בתעניות וסגופים שהשיעו לרעה על בריאותו. זמנו רבי מנדל והוכיחו: "שמעתי שאתה מקפיד לטבל מדי בקר במקווה, ולדבר זה אני מסכים, שכן טהרת הגוף משפיעה גם על זכות הנפש. אולם עליך לדעת כי תענייתך התכופות, הפחילישות את חסן גופך, אינן עולות בקנה אחד עם הצווי של 'ונשמרתם מאד לנפשתיכם'. ולכאורה תמוה הקשר בין תחלת הפתוב שפננתו נראית כשמירת הגוף, לבין המשך הדברים על אסור עבודה זרה? אלא ללמדך בא הפתוב, שאדם מישראל המרבה בתעניות שלא לצורך, וגורם נזק לבריאותו משום שהוא מדמה בנפשו שבכה הוא נראה לבריות פאיש קדוש ופרוש, יש בכך שמץ של עבודה זרה, וחסיד אמת ראו לו להתרחק מדרך זו". אף גדולי בעלי המוסר העמידו דגש איתן על שמירת הגוף ובריאות האדם, ואמר הסבא מקלם, שמי שאינו משגיח על גופו, ספן הוא שגם אינו משגיח על נפשו. וכבר קבע הנצי"ב מוולוז'ין את ההגדרה של 'מתמיד', שהוא לומד בזמן, אוכל בזמן וישן בזמן, ומי שמאריך בלמודו על חשבון בריאות גופו, אין זה אלא עצת היצר שמפתהו לעשות כן, כדי לגרם לו אחר-כך שלא יוכל ללמד כלל, ויצא שכוו בהפסדו. ואף אמנם שבדורות הקודמים היו אנשים מסוגים עצמם להתעלות בתורה ויראת שמים, הרי שבדורות האחרונים ירדה חלשה לעולם, ומי שעושה כן מביא לעצמו נזק גדול לעתיד. וכך פתב רבי ישראל סלנטר לתלמידיו: "שמירת הבריאות בלי הפלגה, רק לאכל ולישן בראוי", והוסיף "אין בדינו להעמיס על הגוף סוגר אכילה, והיסוד לפנינו הם סגופי המדות, ועל למווד התורה על-כפלים".

האדם הוא תפארת היצורים, וכל איבר ופעולה שנבראה באדם היא הכרחית לקיום הגוף. בריאות הגוף הוא עקר העושה עשיר ראשי תבנות עינים, שנים, ידים, רגלים.

(רבי שלום משאש)

נמשל

למה הדבר דומה

מדי פעם. ואלו מוכנה זו מיחדת במינה, סביבה עומדים פועלים ומשגיחים עליה בשבע עינים, משל הייתה זו מיחדת במינה. ובכן, מה תפקידה של מוכנה זו? חינה עלה עלפני המדרה, והוא מהר להשיב: "רואה אני שבעל שכל ובינה אתה, ועל נקלה זהית כי מוכנה זו מיחדת מתברותיה. ובכן, מוכנה זו מפקדת היא על פעילותן התקינה של שאר המכונות, והיא מחברת אליהן בסבב של צנורות וערוצים, דרכם היא מעבירה אליהם את האנרגיה והכח הדרושים להפעלתן. חשיבותה של מוכנה זו היא גדולה לאין ערוה, שכן אם מוכנה זו לא תפעל פראוי, יגרם נזק עצום לשאר המכונות והמכשירים, והם יצאו מפלל שמוש חלילה. מסבה זו עומדים הפועלים ומשגיחים על פעילותה התקינה של מוכנה זו, שכן כל פגיעה בה תגרם להרס גדול לבית החרשת כולו".

מחשבת קנדי עלתה לפתע בלבו של הכפרי הנבער, שלא עמד על הסכנה שבדבר, והוא החליט לנסות לחבל במוכנה היקרה, כדי לבדוק אילו נזקים יגרמו מקרה למפעל כולו. באין רואים, נטל בידיו מספר גרוטאות ברזל שמצא, והשליך אותן בחשאי אל תוך הלע הפעור של המכונה המיוחדת. לא ארכו הדקות, ולפתע החלה המכונה להשמיע קולות משונים, ונורות אזהרה אדמות נדלקו בזו אחר זו. בית החרשת כולו הפך בודגע לכותר רוחשת, וכלם אצורצו אל המכונה הראשית כדי לראות מה ארע. היצור הפסק בבת אחת ושקט מרא השלך במקום. הפועלים הביטו בדאגה על פניהם של הטכנאים שנסו לגלות את התקלה, ומהר מאוד שלפו הללו את גרוטאות הברזל מקרבי המכונה, פשהם מעוכים וכתותים. כלם תלו עינים בכפרי הלא מפר שהתפרץ לפתע בבכי, ובקול רועד התנדה על מעשהו הנפשע. "רציתי רק לבדק אם נכונים דבריו של המדרה, כי מוכנה זו היא החשובה מכל המכונות, אבל לא צפיתי לרגע שאסון כה גדול יתרחש כאן". הפועלים הנרגזים כמעט כולו בו את חמתם, והוא בקשי הצליח למלט את נפשו מן המקום, ותהי לו נפשו לשלל.

הנמשל

במשל נפלא זה, השתמש ה"חפץ חיים" כדי להמשיל את פחו הגדול של הפה, שהיא המכונה החשובה המפקדת על מאתים ארבעים ושמונה המכונות האחרות, שהן רמ"ח איבריו של האדם. והוא למד ממנו מוסר השכל על החשיבות שאנו צריכים ליחס לכח הדבור בפה, לשמירה והתרחקות מדבורים רעים ואסורים, מלשון הרע וריבנות. אולם דרשי רשומות דרשו משל זה בפן נוסף, על חשיבותו של הפה שמזין את כל המכונות הרבות שהן איברי האדם, ועד פמה יש לשמור על המאכלים שמכניסים אל הפה שיהיו בריאים ומזינים, כשרים ונפים, ובזכותם יצליחו המכונות כלן לפעל ללא תקלה, לארץ זמים ושנים טובות.

בית חרשת רחב ידיים עמד בעבורה שלי העיר, בה פעלו ללא הרף פסי יצור, והפועלים שבה יום ולילה לא ישבתו. עשן כבד התמר תמיד מהארבות הגבוהות, שהעיד יותר מכל על הפעילות הרציפה שנעשית בין כתלי בית החרשת, והיצור הבולתי פוסק שבו. רעש והמלה היו מקדמים את פני הבאים בשעריו, ומי שלא הרגל בכה, כמעט שציללו אזניו. מוכנות רבות ומשנות עמדו בבית החרשת, חלקן גדולות וכבדות וחלקן קטנות ושקטות, אולם כלן פעלו ללא הרף, וסביבן התרוצצו כל העת פועלים נמרצים שהפעילו את המכונות ודאגו לתקינותן ושלמותן. יום אחד, הגיע כפרי אחד לבקר בעיר הגדולה. הוא הסתובב כהיום רעם בין רחובותיה הגדולים שלי העיר, כמוותם לא ראה מקימו, שכן את פלימי בלה בכפר הקטן וממונו לא יצא כמעט מעולם, ועינו לא שבעה לראות את הבנינים הגבוהים שבעיר, את ההמלה הגדולה שברחובותיה, ואת החניות ובתי העסק הרבים שבכל פנה. הוא לא הפסיק לשאל את מליו על החדושים הגדולים שנתגלו לפניו, והתלהב כמו ילד קטן מפל ההתרחשויות שמסביב.

יום אחד, נקלע הכפרי אל קצה העיר, וכשראה מרחוק את הארבות הגבוהות ואת העשן השחור המתמר מהן, התענגן אצל מליו על פשרם של אלו. "כאן עומד בית חרשת גדול, אשר מיצר מוצרים שונים ורבים לכל רחבי המדינה", הסבירו לו מכריו, "והארבות הגבוהות נועדו לפאר בגבה רב את הפיח והעשן שנוצרים מהמכונות שבמפעל, כדי שלא יזיקו לבני העיר". סקרנותו של הכפרי נצתה בו לראות את בית החרשת מבפנים, ולאחר שמכריו בקשו את רשותם של שומרי המפעל והללו נעתרו לבקשה, צעד הלה בגאון אל תוך בית החרשת. בעזרת תשלום לא גבוה, העמידו לו מנהלי המפעל מורה דרה, שהתלנה אל הכפרי בכליעת בקורו במפעל, והלה הובילו בין אולמות בית החרשת הענק והסביר לו בפרוטרוט את תהליך היצור במפעל, הציג בפניו את המכונות הרבות, ותאר לו את ההקף העצום של תפוקת בית החרשת, שהנו אחד הענקים במדינה. הכפרי הנבער, שמזימו לא ראה מוכנות יצור, ועל אחת כמה וכמה שלא בקר בימי בבית חרשת, לא שבע מלה הסתובב הלוך ושוב בבית החרשת ובדק מקרוב את כל המכונות הרבות שהיו פזורות בכל פנה באולמות המפעל. הוא התענגן בסקרנות אמיתית על מסרתה של כל מוכנה ומכשיר, והפועלים כבר נלאו מלהשיב לו על שאלותיו הרבות.

"כמה מוכנות יש בכל המפעל?" שאל הכפרי את המדרה שלונה אותו במסירות, כשבבלבו הוא בטוח כי הלה לא יוכל להשיב לו מיד על שאלתו, אולם להפתעתו נענה המדרה ואמר על אתר: "במפעל ישנם מאתים ארבעים ושמונה מוכנות ומכשירים שונים, וכל אחד מהם תפקיד מיוחד ביצור הכללי של בית החרשת". לפתע צדה עינו של האקר מוכנה אחת שעמדה באולם מיוחד, וסביבה עמדו מספר שומרים שפקחו עין כל העת על המכונה, ושמו עליה בפקוח הדוק. פליאה מלאה את לבו של הכפרי, והוא פנה אל המדרה בשאלה: "רואה אני מוכנות רבות ברחבי המפעל, ועליהן אין שמירה הדוקה כלל, אלא פועלים באים ושבים אליהן

מִדָּבָר

הַלְכוּת וְהַלִּיכוּת

• לא יאכל בֶּשֶׂר בְּעוֹדוֹ מֵעֵלָה הַבֵּל, וְלֹא פֶת חֲמָה יוֹתֵר מִדָּאֵי. וְכֵן אֲסוּר לֶאֱכֹל מֵאֲכָלִים וּמִשְׂקָאוֹת שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם קֶצֶה בָּהֶם, אוֹ בְּכֵלִים שֶׁאֵינָם נְקִיִּים, וְכֻלָּם בְּכֻלָּל הָאֲסוּר שֶׁל "אֶל-תִּשְׁקֹצוּ אֶת-נִפְשֹׁתֵיכֶם". (שם)

• חז"ל אָסְרוּ לֶאֱכֹל בֶּשֶׂר וְדָג יַחַד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָשָׁה לְצַרְעֵת, וְקָשָׁה סִכְנָה מֵאֲסוּר. (שולחן ערוך)

• יש הַנּוֹהֲגִים לְרַחֵץ אֶת-יְדֵיהֶם בֵּין אֲכִילַת דָּגִים לְבִשּׁוֹר, וְכֵן לְשִׁתּוֹת מַיִם אוֹ מִשְׁקָה בֵּינֵיהֶם. (בן איש חי)

• יש אוֹמְרִים שֶׁאֵין לֶאֱכֹל גַּם דָּגִים עִם חֶלֶב מִפְּנֵי הַסִּכְנָה וְיֵשׁ שֶׁאֵין מְקַפְּדִים עַל-כֵּן. (הבית יוסף)

• צָרִיךְ לְהִתִּיר אֶת הַחֲגוּרָה לִפְנֵי הָאֲכִילָה, כִּדֵּי שֶׁלֹּא יבֹאוּ חֲלִילָה לְיַדֵּי חֲלֵי מַעֲיִם. וְרָמַז לָזֶה בְּפִסְקוֹ: "וְאֶקְהָה פֶּת-לַחֵם", רֵאשִׁי תַבּוֹת וְהִתֵּר חֲגוּרָה קֹדֶם אֲכִילָה, פְּנִי-תַבּוֹא לְיַדֵּי חֲלֵי מַעֲיִם. (הב"ח)

• לֹא יֹאכַל אֲכִילָה גִּשְׁה, לֹא יֹאכַל מִעֲמֹד, וְלֹא יִישֹׁן מִיַּד לְאַחַר הָאֲכִילָה, אֲלֵא לְאַחַר זְמַן-מָוָה. (הרמב"ם)

• אֵין לֶאֱכֹל בְּצֵל אוֹ שׁוּם אוֹ בֵּיצִים שֶׁהֵיוּ קְלוּפִים הַלְּיָלָה, מִפְּנֵי שְׂרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, אֲלֵא אִם-כֵּן שִׁיר מַעֲט מִהַקְּלָפָה הַחִיצוֹנִית. (מסכת נדה)

• אֵין לְהַנִּיחַ מֵאֲכָלִים וּמִשְׂקָאוֹת תַּחַת הַמָּטָה, מִפְּנֵי שְׂרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. (שולחן ערוך)

• הֵלֵא אָמְרוּ שֶׁאֵינָם רְשָׁאֵי לְחַבֵּל בְּעֲצָמוֹ, אֶחָד מִשׁוּם וְנִשְׁמַרְתֶּם לְנִפְשֹׁתֵיכֶם, וְעוֹד דִּין הוּא דִּהֵלֵא תַבֵּל וּמְלוּאָה שֶׁל הַקֶּבֶ"ה וְלִכְבוֹדוֹ בְּרָאנוּ וְנוֹתְנוּ לְכָל-אֶחָד בְּחִסְדּוֹ כַּח כְּפֵי צָרְכוֹ לְתוֹרָתוֹ וְלַעֲוֹלָמוֹ, וְאִיךָ יִרְשָׁה הַעֲבָד לַעֲשׂוֹת לְעֲצָמוֹ כְּפֵי רְצוֹנוֹ, הֵלֵא הוּא שִׁיךְ לְאֲדוֹנוֹ, וְאִם עַל יְדֵי הַעֲשׂוֹן (סִיגְרִיּוֹת) נִגְרַעוּ כַּחוֹתָיו, בְּנֻדָּאֵי תִּבְעַע לְבַסּוֹף לְדִין עַל-זֶה, דִּהֵלֵא עֲשֵׂה זֶה בְּרָצוֹן לְבוֹ וְלֹא בְּאִנּוּס. (הַחֲפֵץ חַיִּים)

• חוֹבָה עַל-הָאָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל בְּרַפּוּאֵת עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁהוּא תִּיב לְהַשְׁתַּדֵּל בְּרַפּוּאֵת חֲבֵרוֹ. וְלִכֵּן עַל הָאָדָם לְהִתְגַּבֵּר עַל רְצוֹנוֹתָיו הַטְּבָעִיִּים וּלְמַלֵּא אַחַר פְּקֻדַת הַרוֹפְאִים בְּמָה שֶׁמוּצָאִים לְצַרְךָ רַפּוּי, וְזוֹ מְצֻנָה גְדוּלָה הַנִּכְלָלֶת בְּכֻלָּל מְצֻנוֹת בְּקוֹר חוֹלִים. (אגרות ה'חזון אי"ש')

• כְּשֶׁהָיָה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן שְׁמוּנִים שָׁנָה, הָיָה עוֹמֵד עַל רֶגֶל אַחַת, וְהָיָה חוֹלֵץ אֶת-מַנְעֵלוֹ וְנוֹעֵלוֹ בְּקִלּוֹת. וְהָיָה אוֹמֵר, שֶׁתַּחֲמִין וְהַשְׁמִין שֶׁאִמּוֹ סָכָה לוֹ בִּימֵי יְלָדוּתוֹ, הָיָתָה בְּעִזְרָתוֹ בִּימֵי זְקֻנּוֹתוֹ. (מסכת חולין)

• צָרִיךְ הָאָדָם לְשָׁמֵר גּוּפוֹ, "וְחֵי בָהֶם" כְּתִיב. וְהֵיא-הִיא עֲבוֹדַת הַבּוֹרָא שֶׁלֹּא יִהְיֶה חֵס וְשְׁלוֹם כְּמַאֲבָד עֲצָמוֹ לְדַעַת, שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. (שבט מוסר)

• אִם מֵת אָדָם בְּפִשְׁעוֹ, כְּגוֹן שֶׁמִּתְקוּטֵט עַד שֶׁהוֹרְגִים אוֹתוֹ, עֵתִיד לִתֵּן אֶת-הַדִּין שֶׁגָּרַם לְעֲצָמוֹ מִיָּתֵהּ. אוֹ אִם הוֹלֵךְ לְמָקוֹם סִכְנָה, כְּגוֹן עַל-קִרְחַת בִּימּוֹת הַחַרָּף, אִם נִפְלַב בְּפִימֵי וְנִטְבַּע, אוֹ בְּחַרְבָּה יִשְׁנֶה הַלֵּךְ וְנִפְלָה עֲלָיו, וְכֵן הַמִּתְקוּטֵט אִם אָדָם אֵלֶם וְרוֹצֵחַ וּמְגַזֵּם לוֹ, וְזֶה מִחֲרַפּוֹ וּמִכְעִיסוֹ, כֹּל-אֵלֶּה עֵתִידִים לִתֵּן אֶת-הַדִּין שֶׁגָּרְמוֹ מִיָּתֵהּ לְעֲצָמוֹ. (ספר חסידים)

• כֹּל אָדָם תִּיב לְהִתְרַחֵק מִכָּל-דָּבָר הַמַּאֲבָד גּוּפוֹ, וְצָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּדַבְרִים הַמְּבַרִּיאִים וְהַמְקַיְּמִים כִּדֵּי שֶׁלֹּא יִחְלָה. (רבנו שמואל גירונדי תלמיד הרשב"א)

• אִם הַחֲוֵלָה רוֹצֶה לְהַחֲמִיר עַל-עֲצָמוֹ, עָלָיו נֶאֱמַר "וְאָף אֶת-דַּמְכֶם לְנִפְשֹׁתֵיכֶם אֲדַרְשׁ", "אֶל-תִּהְיֶה צַדִּיק הַרְבֵּה". וְאֶפְלוֹ עַל-הַשּׁוֹאֵל אָמְרוּ חז"ל שֶׁשׁוֹפֵךְ דָּמוֹ, וְהָרִי אֶפְלוֹ סִימָן נִפְשׁוֹת דּוֹחָה שִׁבֵּת וְכָל-שִׁפְן יוֹם הַכַּפּוּרִים. וּבִאֲהַבַּת ה' אוֹתָנוּ וְחַפֵּץ לְזַכּוֹתֵנוּ בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת לְעוֹלָם הַבָּא, הַזְהִירָנוּ עַל בְּרִיאֹתֵנוּ לְהִיּוֹת לִפְנֵינוּ כְּגוֹן חֶזֶק וּבְרִיאָה וְלַעֲבֹדוֹ בְּעוֹלָם הָאֵל וְלַזְכּוֹתֵנוּ לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר "וְיִשְׁמְרְתֶם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם". (רבנו יונה גירונדי)

• וְכֵן שׁוּמָה בְּפִי הַמּוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁרוֹאִים מִי שֶׁאֵינָם מְשַׁגְּחִים בְּשִׁמְרַת גּוּפוֹ וְהַבְּרָאָתוֹ, צוֹנְחִין עָלָיו "וְנִשְׁמַרְתֶּם מֵאֵד לְנִפְשֹׁתֵיכֶם" וְקוֹל הַמּוֹן כְּקוֹל-שִׁדִּי. (יסוד ושרש העבודה)

• כֹּל-מִכְשׁוֹל שֶׁיֵּשׁ-בּוֹ סִכְנַת נִפְשׁוֹת, מְצֻנָת עֲשֵׂה לְהִסְרֵוֹ וְלִהְשָׁמֵר מִמּוֹנוֹ וְלִהְזַהֵר בְּדָבָר יָפֵה-יָפֵה, שֶׁנֶּאֱמַר "הַשְׁמֵר לָךְ וְשִׁמּוֹר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד". (רמב"ם)

• טוֹב לְאָדָם לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לֶאֱכֹל פֶּת שְׁחֲרִית, וְאָמְרוּ חז"ל, שֶׁאַחַר אָדָם שֶׁאֲכַל פֶּת שְׁחֲרִית יְכוּלִים לְרוּץ שִׁשִּׁים אֲנָשִׁים וְלֹא יִשְׁגּוּ אוֹתוֹ מִרַב כַּח וּבְרִיאֹת שִׁישׁ בּוֹ עַקֵּב כְּוָה. וְכֵן אָמְרוּ, שִׁישׁ פ"ג חֲלָאִים הַתְּלוּיִים בַּפּוֹרָה, וְכֻלָּם פֶּת שְׁחֲרִית וְקִיתוֹן שֶׁל מַיִם מְבַטְלָתוֹ. וְכֵן אָמְרוּ, שִׁישׁ ג' דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּפֶת שְׁחֲרִית: מְצַלָּת מִן-הַחֲמָה, וּמִן-הַצְּנָה, וּמִן-הַזְּקִין, וּמִן-הַמְּזִיקִין, וּמִחֲכִימַת פֶּתִי, וְזוֹכָה בְּדִין, לְלַמֵּד תּוֹרָה וְלַלְמֹד, וּבְדַבְרֵי נְשִׁמְעִים, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַמֵּם בְּיָדוֹ, וְאֵין בֶּשֶׂר מֵעֵלָה הַבֵּל, וְעוֹד. (הבית היהודי)

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל המאמינים

פרשת ואתחנן

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

כמים הפנים לפנים

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" (ו ה)
מפרסמת היא השאלה: הלא האהבה הנה רגש המתעורר בלב האדם, וכיצד נתן לכפות את האדם לאהב את אלקיו?
תנן הגאון רבי עקיבא איגר על פי לשון הפתוח במשלי (כו ט):
"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", שאותו באר רש"י (שם):
"לפי מה שאדם יודע שחברו אוהבו כן הוא מראה לו פנים".
כיון שאנו מכירים באהבה היתרה שאוהבנו הקדוש ברוך הוא, לפיכך נתן לצוותנו על אהבתו, שהרי כמים הפנים לפנים, משעם זה מקדימים אנו לקראת שמע את ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה - בשחרית, ואוהב עמו ישראל - בערבית, כי על ידי ההפכה באהבתו יתברך אלינו, תתעורר בלבנו אהבתו כמים הפנים לפנים.

מליו חזמין

'ושונתם לבניך' רק אם 'ודברת בס'

"ושונתם לבניך ודברת בס בשבתך בביתך" (ו ז)
יסוד גדול בחנוכה הילדים אמר הגאון רבי יצחק טוביה ויס שליט"א בשם רבו המשיגיה הרב דסלר:
הדגמה האישיה שרואים הילדים אצל הוריהם משפיעה על הנוכח יותר מכל שיחת מוסר והתעוררות: כאשר רואה הילד את אביו מתפלל כראוי, מברך ברכת המזון כהלכתה וכדומה, נחרת הדבר בנפשו ומשפיע על עתידו באופן הטוב ביותר. לזאת רמז הדבור הכתוב שלפנינו: כיצד תקים כראוי את מצות 'ושונתם לבניך' באמצעות 'ודברת בס בשבתך בביתך' וכו' - שתגנה כף אמה עקמה בבית ובחזו.

באחת מדרשותיו הוסיף וספר הגאון ד: 'הורי נפטר בצעירותו עוד בטרם הגיעה למצוות. איני זוכר מהם הבה, אך עבדה אחת לא תשכח ממני לעולם: פעם הבחנתי כיצד מברך אבי ברכת המזון כאשר מברך לברכה הלכו רגשותיו וגאו, עד שבברכת רחם נא' התעלף מרב הצער העו שחש על חרבן הבית, ונאלצו בני הבית להוציאו לחוץ כדי לעוררו."

דבר ההתאחדות אדר תשס"ד עמ' מא

להתעלף מרב צער...

"ובשבתך ובקומה" (ו ז)

בשעת בקר מאחרת נכנס הגאון רבי יהודה זאב סגל ראש ישיבת מנצ'סטר לפנימיית הישיבה, והבחין להוטרו בחזרה הישן שנת ישרים על משותו, לאחר סוף זמן קרואת שמע.

בעצמו של סדר הלמוד, כאשר הבחין ראש הישיבה באותו בחור הצועד מעצנות אל היכל הישיבה ומתשיב ללמד עם החברותא שהמתין לו, נגש אליו ראש הישיבה ואמר לו: "יש לך לב חזק!"
הבחור הביט סביבו כאינו מבין: האם ראש הישיבה מתפונן להוכיחו או שמא להחמיאו לו...

המשיך הרב סגל ואמר: "כשראיתיך ישן בטוח הייתי כי לכתתתעורר ותראה שהפסדת קריאת שמע בזמנה, תתעלף מיד מרב צער. והנה עתה ראיתי שבגססת להיכל הישיבה פנים רגועות כפיכחול דבר לא אצער, אם כן כנראה שיש לך לב חזק במיוחד!"
על יודים ברכות ט ב

תפלות היחיד מתקבלת בזכות הרבים

"ובקשטם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" (ד כט)
מדוע פתח הכתוב בלשון רבים "ובקשטם" וסיים בלשון יחיד "ומצאתך"?
באר הגאון רבי שלמה קלוגור:

ידוע כי תפלת הצבור מתקבלת יותר מתפלת היחיד. אך בפסוק זה מלפדת אותנו התורה, כי נזימת מעלה לתפלת היחיד המבקש את בקשתו בשעה שהצבור מתפלל. והוה שרמז כאן הכתוב: בשעה שהצבור מתפללים - "ובקשטם", מתקבלת גם תפלת היחיד - "ומצאתך".

אמר שפר

'מעמד הר סיני' בכל יום

"את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם ביה מתוך האש הען והערפל קול גדול ולא יסף" (ה ט)
"ולא יסף" - מתרגמן ו'לא יפסק', כי קולו חזק ומנים לעולם" (רש"י).

פרש הגאון רבי אברהם חיים שור:

במקרא (מגלה ט ב) מבאר כי בשעת מתן תורה נפתחו מעינות החכמה בפני משה, ומלבד שלמדו הקדוש ברוך הוא את התורה שבכתב ובעל פה, אף גלה לו באותה שעה את כל מה שעתידיים תלמידי החכמים לחדש במהלך הדורות.
לפי זה נוכל להבין את פירושו של רש"י: "ולא יפסק" - כי קולו חזק ומנים לעולם, השפע הרחני שיד ישראל בשעת מתן תורה לא פסק לעולם, ועד עצם היום הזה זוכים תלמידי החכמים לחדש בזכותו חזושים לאמתה של תורה.
בזאת נוכל להבין אף את הסבה שאנו מסיימים את ברכות התורה במלים 'נותן התורה' - בלשון הנוה, ולא בלשון עבר כפתיחת הברכה: 'אשר נתן', כי עד עצם היום הזה לא פוסק קול ה' מלהשפיע את הארותו על לומדי התורה.

תורת חיים' נבא מציעא פה א

עניית אמן משרישה אמונה

"כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" (ד לה)

"הוא האלקים אין" - סופי תבות 'אמן'. וכן 'הא-להים' - בקיטוריה 'אמן'. רמז לנו הכתוב כי בעניית אמן משריש האמינות בלבו את האמונה כי: 'ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו".

פרוש התורה לרבנו אביגדור: ברכת יצחק עמ' סח

רמז לחובת התפלה בבקר, בצצהרים ובערב

"שמע ישראל" (ו ז)

כתב האבודרהם: במלת 'שמע' נוכל למצא רמז לחובתנו להתפלל שלוש תפלות בכל יום, וכדלהלן:

'שמע' - ראשי תבות: שאו מרום עיניכם, אל יש-די מלך עולם, בשחרית מנחה וערבית, ועל ידי כך מקבלו על עצמכם על מלכות שמים.

זכות תפלותיו של משה

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר" (ג כג)

בדרך רמז דרש בעל 'מלא הרועים': בזכות שעמד משה רבנו והתפלל תקט"ו תפלות כגימטריה של 'ואתחנן' (דב"ר יא ז), גרם הוא ש'בעת ההוא' - בדורות הבאים כשתמטע הדעת ויקשה על המתפלל לכוון את לבו כראוי, "לאמר" - תתקבל התפלה אף אם תהיה בגדר 'אמירה' בעלמא.

קול יעקב

לא לדחות את התפלה

שח הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ:

מלשון הפתוח "בעת ההוא" יכולים אנו ללמד הנהגה בתפלה: אל לו לאדם לדחות תפלותו למועד טוב ויכל להתישב בדעתו ולהגיע להשגות גבוהות יותר, אלא בכל עת ובכל מצב פדאי לו להתחנן אל ה' ועליו להאמיני כי תתקבל תפלתו.

זוהי קדש

***

את סבת תוספת המלה "לאמר" בפסוק באר הפנים יפות:

רבי יוחנן תמן (ברכות ד ב) שקדם תפלת שמונה עשרה צריך המתפלל לבקש שתהיה תפלתו שגורה בפיו באמרו את הפסוק (תהלים נא ז): "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך". לפי זה יש לבאר כי אף משה, בבואו לבקש רחמים לפני ה', הקדים תחלה תחנונים שיהיו הדברים שגורים בפיו ואמרו על ידו כראוי.

הגדול הגבור והנורא

"אתה החלות להראות את עבדך את גדולך ואת ידך החזקה אשר מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה מעשיך וכגבורתך" (ג כז)

מפסוק זה דרש רבי שמלאי (ברכות לב א) כולל בסדר התפלה: "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך תפלה", שהרי כך עשה משה; תחלה ספר שבחו של מקום: "אתה החלות להראות את עבדך את גדולך...", ורק אחר כך בשש: "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה".

על הארה נפלאה עמד הגאון רבי זלמן סורוצקין גאב"ד לוצק:

מפסוק זה נוכל ללמד סמך אף לנסח הברכה הראשונה של שמונה עשרה - 'הגדול הגבור והנורא':

"את גדולך" כנגד הגדול, ואת ידך החזקה כנגד הגבור, אשר מי אלו... אשר יעשה מעשיך כנגד הנורא.

אזנים לתורה

הקדוש ברוך הוא מכיר בקרבנותו אליו

"פי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו פה אלינו בכל קראנו אליו" (ד טז)

בנהג שבעולם, כאשר מתדפק אדם עני על דלת ביתו של עשיר בקבשט עזרה, תוף שהוא טוען שקימת ביניהם קרבה משפחתית, מנסה העשיר להתחמק ממנו ולהשכיח ככל שנתן את קרבת המשפחה ביניהם, כדי שהדבר לא יחייב יתר על המדה.

אף הקדוש ברוך הוא אינו כן: בכל עת שהגנו פונים אליו מכיר הוא בקרבנותו אליו ומושיענו מכל צרותינו.

תי צבי

אמרו חז"ל (איכ"ר א נז) על בני ישראל: "חטאו בכפלים... ומתנחמים בכפלים, שנאמר: 'נחמו נחמו עמי'".

ומפרש רבי אליהו הפהן מאיזמיר בעל 'שבט מוסר':

"חטאו בכפלים" שלא ענו 'אמן' שמכנה פבלים, לפי שהוא בגימטריה שני שמות (הוי"ה ואדנות), ועתידים הם להתנחם בכפלים כשיקפידו על עניית אמן ובכך יקרבו את הגאולה" (ראה מדרש שו"ט לא).

מגלת אליהו דרוש לפורים

אמן בכונה לקרוב הגאולה.

באי"ל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

להערות, הארות והוספות על הענינים הנכתבים בעלון, לתרומות והנצחות, נא לפנות ל: 0527680034@okmail.co.il או ל: 0527680034 בין הסדרים. או בת.ד. 5397 ירושלים, או פקס 0722164414 ולציין עבור מערכת עלון כאיל תערוג

פניני הפרשה

דג"כ עובר בבל תוסיף, דהא חידש דין במצוה שאין כזה דין מן התורה אבל המצוה עצמה הא לא שינה נמצא דיעבור בבל תוסיף, אבל מצוה דנטילת ד' מינים קיים וא"כ לב"ה דאין צריך דוקא להטות וא' יכוין להטות דחשש לשיטת בית שמאי דהיינו דמן התורה צריך להטות נמצא דעבר בבל תוסיף אבל המצוה דקריאת שמע יצא, וא"כ מיושבת קושית הרשב"א דהוה מה שר' יחזקאל מחדש דעשה כבית שמאי עשה דקריאת שמע יצא ג"כ בשקרא מוטה כיון שלא שינה עצם המצוה אבל אה"נ דאין לעשות כן ואפשר דאפילו אם לא יכוין שזה דין מן התורה ג"כ אין ראוי כיון שיכול לבוא לחשוב שזה מן התורה וזה אסור משום בל תוסיף.

הגרעק"א על משניות אות י' הביא מתשו' הרמ"א דהקשה מהא דלקמן דף נג דאם אכל ושכח והלך למקום אחר דלב"ש צריך לחזור למקומו ולב"ה א"צ, ומ"מ כתוב בגמ' דא' עשה כבית שמאי וחזר למקומו לברך ומצא ארנקי של זהב הרי דאפשר להחמיר כב"ש. וחילק הרמ"א דבעצם בשכיבה יש קולא דיותר מכובד לקרוא מעומד משכוב לכן אין לקרוא בשכיבה משא"כ בלחזור לברך במקומו אין שום צד קולא לכן עדיף לעשות כב"ש.

והגרעק"א תמה עליו דהרא"ש כתב דב"ה נמי מודו שלחזור ולברך במקום אכילתו עדיף וא"כ מה מקשה מאכן דלמש"כ הרא"ש לא צריך לתירוץ הרמ"א.

ויש לומר דבאמת צ"ע מנ"ל להרא"ש דבברהמ"ז בשינה מקומו גם לב"ה עדיף לעשות כן, ושאיני משאר דוכתי דלב"ה אין יותר טוב לעשות כב"ש אולי גם כאן לפי בית הלל אין לעשות כב"ש וע"כ משום הסברא דבסברא אין שום מקום לומר שלא יוכל לעשות כב"ש לחזור כדי לברך במקום שאכל משא"כ בהא דלהטות בק"ש דיש סברא דזה פחות מכובד ונמצא דדברי הרא"ש הם מחמת סברת הרמ"א.

במסלת ישרים סוף פ"ב מבאר דמדת חסידות להחמיר יותר ממה שחייבים, ולא קשה מהא דאם הטה לא עשה כהוגן ונתחייב בנפשו משום דכאן שהי מחלוקת גדולה בישראל ולבסוף הוכרע כב"ה מוכרח שיחא כן לעולם כדי שלא יהי כשתי תורות ולפי"ז גם אם אין קולא לב"ש מ"מ אין לעשות כמותם כדי שידעו שאין שתי תורות וזה מחיזוק הדת א"כ גם בפלוגתת ב"ש ובה בברכת המזון אין לו לחזור למקומו כשיטת בית שמאי אם ב"ה הרי פליגי לגמרי על ב"ש שהרי אם יחזור למקומו כדעת ב"ש תראה תורה כשתי תורות לכן הרא"ש צריך לחדש דכאן בית הלל ג"כ הוודו דעדיף בן כנמצא דלא עבר כלל ולא יגרום מחלוקת. והנה מה דפשיטא לי להרא"ש ז"ל דבענין לחזור למקומו ולברך גם ב"ה מודו דעדיף טפי מלברך במקום שנמצא ושאיני מהא דלהטות בערב בק"ש, יש לפרש או כסברת הרמ"א כיון דאין בזה שום קולא ולא מגרע עליו בחזרתו משא"כ כאן דאין מכובד לקרוא בשכיבה וביון דלא ס"ל לב"ה דיש גזה"כ בשכיבה בודאי אינו ראוי לקרוא בשכיבה או משום דבק"ש הרי בשעת עשיית המצוה הוא שונה אחרת מלב"ה משא"כ לענין לחזור הרי בשעה שמברך דהיינו עשיית המצוה הא לא משנה כלום מלב"ה א"כ למה לא יעשה כב"ש.

והנה אם הרמ"א יפרש דברי הרא"ש מה דפשוט לי דלב"ה עדיף טפי משום דאין שום קולא בזה שחוזר ומברך במקומו שאבל א"כ לא קשה קושית הגרעק"א מהרא"ש דזה גופא כמו שתירץ הרמ"א אבל יש לפרש כמו הסברא השני כיון דבשעת עשיית המצוה אינו מגרע ואינו משנה כלום מהמצוה לכן עדיף טפי שיחזור למקומו אז יקשח קושית הגרעק"א דלמה קשה לרמ"א מהא דשכח והלך למקום אחר דהא בשעת הברכה אינו משנה כלום והאין שום ריעותא בעצם עשיית המצוה הא אדרבה לברך במקום שאכל בודאי עדיף דהא בשעה שמברך אין שום חסרון. (שלמי יוסף ברכות עמ' ב)

האומר ברכה לבטלה או שם לבטלה אי מהני פסוקי שבח או דוקא בשכמל"ו

לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא (ואתחנן ה, יא)

בנידון אדם שהזכיר שם שמים או ברכה לבטלה אי מהני לומר רק בשכמל"ו או שאר פסוקי הודאה ג"כ מהני.

הנה הרמב"ם (הל' שבועות י"ב, י"א) כתב: 'לפיכך אם טעה בלשון והוציא שם לבטלה ימהר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו כדי שלא יזכר לבטלה כיצד אמר ה', אומר 'ברוך הוא לעולם ועד' או 'גדול הוא ומהולל מאוד' וכיו"ב כדי שלא יהיה לבטלה; עכ"ל. הרי דמהני תיקון גם במוציא שם שמים לבטלה, ולא רק במברך ברכה לבטלה. נושאי כליו של הרמב"ם שם ציינו מקור לדברים - מדברי הירושלמי (ברכות ו, א): 'במי שנטל בידו פרי לאוכלו ובירך עליה ונפל מידו ונאבד ורוצה לאכול אחר צריך לברך, וצ"ל ברוך שם שלא להזכיר ש"ש לבטלה'.

והקשו בפני מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ויבדלחט"א מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א שהרי מהירושלמי מבואר שיאמר בשכמל"ו ולא פסוקים אחרים של שבח והודאה, וא"כ מהיכן למד הרמב"ם שיכולים לומר אף פסוקים אחרים, וכמש"כ הרמב"ם (הל' ברכות ד, י) דברכה לבטלה אומר בשכמל"ו ולא סתם פסוקי שבח והודאה.

אחר העיון בל' הרמב"ם השיב מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, וזתו"ד: 'דברי הרמב"ם מדויקים היטב, דיש חילוק בין המברך ברכה לבטלה לבין מוציא שם שמים לבטלה, דכשמוציא שם שמים לבטלה יש עצה בידו לתקן המעוות שלא יהיה לבטלה ע"י שיזכיר דברי שבח והודאה שהזכיר הרמב"ם, וכשממשיך בפסוקים אלו בזה גופא גורם שלא יהיו לבטלה כלל, לכן שפיר נקט הרמב"ם כשמוציא שם שמים לבטלה שיאמר פסוקים הללו, משא"כ כשמברך ברכה לבטלה שכבר השלים הברכה לבטלה אין בידו תקנה - אלא ע"י אמירת בשכמל"ו - שבאמירה זו הוי כעין תיקון. ולפי"ז באמת איה"נ כשמזכיר ש"ש לבטלה לא יהא מהני אם יאמר ברוך שם כבוד מלכותו, שהרי בזה לא מתקן שם ה' שלא יהא לבטלה, שאמירת 'ברוך שם' לא הוי כהמשך על אמירתו שם ה', ורק כשאומר פסוקים הנ"ל - שנקט הרמב"ם הרי הוא ממשיך בשבח והודאה ומבטל את אמירת השם לבטלה. וזה מש"כ הרמב"ם 'כדי שלא יהיה לבטלה'. ואכן בברכה לבטלה לא יהא מהני לומר רק אמירת 'ברוך שם' ולא שאר פסוקי שבח והודאה כמו בהזכרת שם שמים לבטלה. ומיושב שבאמת מקור דברי הרמב"ם אכן מהירושלמי שם, אלא שהרמב"ם חילק בין הזכרת שם לבטלה להזכרת ברכה לבטלה וכנ"ל.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל השיב שבפשטות הדברים גם במוציא שם שמים לבטלה שייך התיקון לומר ברוך שם, ומש"כ הרמב"ם בהלכות שבועות שיאמר פסוקי שבח והודאה הוא הדין דמהני גם אמירת ברוך שם, הכלול בל' הרמב"ם 'וכיוצא בזה'. (קו מחזקי תורה עמ' רג ויא"ף)

העושה כדברי ב"ש אם עובר בכל תוסיף

לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם. (ואתחנן ד, ב) ברכות י"א א' תני ר' יחזקאל עשה כדברי בית שמאי עשה.

והקשה הרשב"א דהא מבואר במשנה דאמרו לר' טרפון שהטה כבית שמאי שהי חייב בנפשו על שעבר על דברי בית הלל ואיך פליג על המשנה?

והנה הא בדיון בל תוסיף יש שני אופנים. [א] היכא דשינה עצם המצוה כגון שעשה ה' בתים בתפלין דאז עבר בבל תוסיף וגם לא קיים המצוה, ויש עוד אופן כגון באופן שלקרוב צריך רק זריקה א' והוסיף לזרוק, דאז המצוה הא קיים בזריקה אלא דעבר אח"כ בבל תוסיף.

והנה אם הוסיף פרט בקיום המצוה ויחשוב שזה מן התורה כגון שיאמר דנטילת ד' מינים צריך מן התורה דוקא לקחתם כשהוא שוכב נראה

הגליון מוקדש לזכות הבחור המופלג הרב שמואל קופרמן שליט"א בן הרה"ג ר' הלל שליט"א

לרגל נשואיו עם הכלה תחי' בת הרה"ג ר' יצחק רוזגרמן שליט"א נאמן ביתו של רבנו שליט"א עשרות שנים

שלוחה בזה ברכתי מרוב טוב כל הברכות וההצלחות, להזוג העומדים להינשא בימים אלו, ויה"ר שיהי' ביניהם אהבה ואחוה שלו' וריעות, ואז שכינה בבית,

ויזכו לדורות צדיקים וחסידים עד ביאת גואל האמיתי א.ס. [נוסח רבנו שליט"א בכמה מכתבי ברכה לנשואין]

בין הזמנים

כבר הבאנו מדברי רבנו בגליונות פר' ואתחנן תשע"ד – תשע"ה על עניני בין הזמנים וכאן נביא עוד כמה ענינים

איפה כתוב בתורה בין הזמנים?

בשיחה בסוף הזמן בארחות תורה אמר רבנו: מצינו שיעקב אבינו לא רצה לשלוח את בנימין עם אחיו למצרים, אע"פ שהם הוצרכו לנסוע למצרים לקנות אוכל מיוסף, ויוסף אמר להם שלא יבואו רק אם יביאו איתם את בנימין, בכל זאת יעקב אבינו היסס הרבה זמן, ולא הי' יכול לשלוח את בנימין "פן יקראנו אסון". והשבטים ראובן ויהודה היה להם ויכוח שלם עם יעקב, ואעפ"כ יעקב לא רצה לתת. א"י מאיפה יהיה לאכול? הרי יעקב לא חשב שיפול אוכל מהשמים, בכל זאת לא הסכים לשלוח.

כי בזמן שיש תורה - יש הגנה מיוחדת, וכשאין תורה של ציבור, יותר קשה, לכן כל זמן שהם היו כולם ביחד [הוספה לאחמ"כ - והיו לומדים אצל יעקב אבינו, כמבואר בחז"ל שיעקב למד עם יוסף, וכן עם שאר השבטים, -] אז כנראה היה הכל בסדר, אבל לשלוח את בנימין בדרך, כשכבר חסר הספסלי של לימוד התורה, פחד מאד יעקב אבינו. אם כן כל אחד צריך לדעת שבין הזמנים צריך לנצל כמה שאפשר, חוץ אם צריך לנוח קצת, אבל מה שחוץ מזה צריך לנצל את "כל" הזמן, ולא לחשוב שיש היתר, בבין הזמנים מותר ביטול תורה, אין היתר לביטול תורה! רק מה, אם נוקטים שזה צורך לבריאות מילא... אבל אם לא, אז בין הזמנים הוא כמו כל הזמן! מאי נפק"מ בין הזמנים מאמצע הזמן.

בתורה כתוב ושננתם לבניך ודברת בם, האם יש מיעוט ולא בבין הזמנים? חזל לומדים ודברת בם ולא בדברים בטלים, אבל לא דרשו למעט בין הזמנים. ממילא צריך לדעת שבין הזמנים זה "זמן", רק מה שחושבים שצריך לבריאות... אבל לולא זאת כתוב ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

ואתם שמקיימים כל השנה את הדין ולומדים טוב מאוד, ה' יעזור שגם בבין הזמנים תנצלו את הזמן, לא חלילה וחס למעלה מהכוחות, רק כמה ששייך, מה שלא מפריע לו, בזה נשאר בין הזמנים כמו באמצע הזמן, אין חילוק בין הזמנים לאמצע הזמן, איפה כתוב בתורה בין הזמנים? (פרי חיים)

לא ליפול בבי הזמנים

האיך זוכים שלא ליפול בימי בין הזמנים. תשובה: ילמד הרבה כל יום. ונתן עצה טובה לחיזוק בבין הזמנים - לקבל על עצמו לסיים איזה מסכת [קטנה] עד סוף בין הזמנים. (שם)

מסכת ברכות

סיפר בנו הגר"ש שליט"א שרצה פעם להתחיל ולסיים עם אביו רבינו כל מסכת ברכות במשך בין הזמנים, ולבסוף החל ללמוד עמו והתעכב ועמד וביירר כל דבר ודבר, ולא היה שייך ללמוד במהירות ולא הספיקו רק חלק קטן מהמסכת. (צדיק כתמר יפוח)

לנצל כל רגע

אמר רבנו דברי חיזוק לפני בין הזמנים, - שידעו לנצל את הזמן, כי "יש קונה עולמו בשעה אחת".

והביא מש"כ תוס' בב"ב דף כ"א ע"ב שביארו הא דאמרינן התם דמקרי דרדקי שלימד טעות הוי פסידא דלא דהר, משום דבאותה שעה שמלמד להם טעות הם מתבטלים, ואותה שעה אין יכול להחזיר לעולם.

וכאן נדרגש רבינו ואמר: כל רגע ורגע יש לאדם אפשרות להרויח נצח או ח"ו להפסיד נצח...

ובשיחה בישיבת בין הזמנים אמר רבנו: כשאדם נמצא בעולם הזה הוא לא יודע להעריך מה שיש לו, ואם היה יודע להעריך, הרי אפילו "רגע אחד" ממש לא היה פסיק פומיה מגירסא. ואותם אנשים שמנצלים את הזמן, הם מאושרים, בעולם הבא הם מאושרים!

אבל אנשים מזלזלים, הורגים את הזמן, אפשר לקרוא לזה ממש "הורגים" את הזמן... מבזבזים את הזמן על כל מיני שטויות, על דבר הכי קטן, אדם מבזבז שעות... ולא מבינים, לא יודעים להעריך, כי אם היו יודעים להעריך, כל רגע ורגע היו מנצלים.

וב"ה אני רואה שכל אלה שנמצאים כאן רוצים לנצל את הזמן אפילו בבין הזמנים, מה שכרגיל אנשים מבזבזים את הבין הזמנים, הלואי שתנצלו את הזמן כהוגן, אז תהיו מאושרים. כי כל אדם אף אחד לא חי לעולם ועד, הרי צריך ללכת פעם, ולתת דין וחשבון, ושם בעולם העליון כשיתן דין וחשבון יראה שכל משהו שלמד, כל מילה שלמד, אין לשער ואין לתאר איזה אושר שיש לו. והקב"ה באמת יעזור שכל אחד ואחד ישים אל לבו את הדברים, לנצל את הזמן שלא לבזבז אותו. ובפרט לימוד התורה שזה מצוה כ"כ גדולה, כל המצות שכתוב במשנה של אלו דברים חסד וכו' הם מצות גדולות מאד, אבל תורה שהיא כנגד

נופש בבין הזמנים

על מה שנוסעים בבין הזמנים: אמר רבינו: "אנשים גולים, ועוד משלמים על כך כסף". ובהזדמנות כשהציעו לרבינו לנסוע כמה ימים לנוח אמר: נופש למעלה!!! והוסיף מי יודע מה יהיה למעלה?

שמעתי מהרב יצחק רוזנגרטן שליט"א שהציע פעם לרבינו לנסוע לנופש, אמר לו רבינו ב"ה שה' זיכה אותי לברך ולייעץ ליהודים, איך אני יכול לנסוע ולעזוב את הבית? (צדיק כתמר יפוח)

מהו הנופש של רבינו

(אב תשע"ד) רבים מבקשים ברכה מרבינו כשנוסעים לנופש, שמעתי מרבינו שהוא לא נסע לנופש,

רק מעת לעת כשהיה צעיר שלחו אותו מהבית להבראה, לפעמים לקמניץ אצל דודו שהיה מורה הוראה שם, והיה צדיק גדול, ולפעמים למקום אחר, והיו מקפידים שהי' עליו אחראי אדם מבוגר. (צדיק כתמר יפוח)

קובץ חידושי תורה

בהתחלת בין הזמנים כאשר פנו מחשובי הלומדים מאחד הכוללים הגדולים שרוצים עצה לחיזוק לימי בין הזמנים, אמר להם רבינו שיראו לעשות קובץ מחידושי תורה שחידשו האברכים בבין הזמנים! (פ"ח)

שכר כולם

שח רבנו: וגם אחרי תשעה באב בזמן שחלק גדול כלל ישראל יוצאים מחמת עניני ריפוי, לצורך החלמה, כל אחד עושה בשביל הבריאות... אבל סוף כל סוף יש "ביטול תורה", ולכן צריך מאד להתחזק, בזמן שכל כך הרבה אנשים בשביל סיבות שונות לא לומדים, ולימוד התורה אז הוא בגדר מת מצוה, בזמן שאין עוסקים במצוה, היא נקראת "מת מצוה", והיות שכלל ישראל בזמן הזה לומדים פחות, צריך מאד להתחזק לנצל את הזמן לתורה ויראת שמים, ובכל מעשה המצות מה ששייך לעשות, מי שיכול ללמוד, ומי שיכול לקיים מצות, צריך לעשות יותר מאשר תמיד.

וכל אחד ואחד צריך לנצל את הזמן דוקא לעלות, כי אז הזמן הנכון לזכות מה שאחרים לא עושים, והוא **מקבל שכר כולם**, כי אם זה מת מצוה אז הוא מקבל את השכר של כל אלה שלא יכולים ללמוד בזמנים ההם, וכל אחד יראה לנצל את הזמן, ולעשות חיזוקים בתורה, ביראת שמים, בתפילה, בכל הדברים האלה צריך מאד להתחזק.

והקב"ה יעזור שכל אחד ואחד מאלה שיתחזקו, יזכו באמת להרבה תועלת, להרבה השגה בתורה ויראת שמים, להרבה השגה בלימוד התורה, ויזכה כל אחד ואחד לכל טוב בכל המובנים, שהקב"ה יעזור לו ולכל המשפחה שלו בכל טוב סלה.

צריך לחזור

ורבינו הוסיף בישיבת תפארת ציון [כט ניסן ס"ז] שעכשיו יוצאין לבין הזמנים צריכים לראות לחזור על מה שלמדו. (כ' צדיק כתמר יפוח)

נסיעה לים

סיפר רבנו שבשנת תשי"ז כל יום בבוקר בין שש לשבע היו נוסעים בטנדר לים [רבנו, הגרמ"ל, הגר"י, הגר"ג והגר"ג, ור' דוד קורלנסקי] והים היה ריק, ונסעו צורך בריאות, וכן ידוע על החזון איש שהיה נוסע ונמצא כעשרים דק' בים.

שח בנו הגר"ש: היה תקופה של כמה שנים, בערך בשנת תשט"ז, שהיה נוסע כל כשבועיים או שלוש ביום שישי אחרי צהריים לים. הסיבה העיקרית היתה שנסע בשביל הילדים, אבל חוץ מזה הוא סבר שאויר הים טוב לבריאות לכן לא סירב להצעה. ההצעה ליסוע הגיע מצד הרב אברהם דוד קורלנסקי, אבא של רבי בנימין זצ"ל, היה לו אוטו והיה גר ברחוב אדמו"ר מגור. לנסיעה הוא הזמין את אאמו"ר מרן שליט"א עם הילדים, את רבי מיכל יהודה (וי'תכן שגם בניו נסעו, כבר לא זוכר) ואחרי מנחה של יום שישי, עלינו לאוטו ברחוב אדמו"ר מגור זכורני שבים פגשנו כל מיני תלמידי חכמים שאמו"ר שמח בהם, אחד מהם למשל היה רבי מיכל פיינשטיין שהיה גר באותה תקופה בתל אביב והלך לים רגלי. היה פעמים רבות שרבי יהודה בוואר, שהיה גיסו של רבי אברהם דוד, גם הצטרף לנסיעה.

זכורני, אחד הפעמים בהם הייתי עם אאמו"ר בים, הוא פנה אלי ואמר לי: היות ובין כה אנו נמצאים בים, הבה נקיים את דברי הגמרא קידושין כ"ט, א. חייב ללמוד אומנות, לשחות בים, ולימד אותי כיצד לצוף במים.

כולם, אין לשער, כל מילה תורה שאומר, איזה אושר! ושם בעולם העליון מאד ישמח.

ואנשים צעירים לא חושבים על עולם העליון, חושבים מי יודע... אבל לא יודעים שזה לא כך, כל אחד יידע שסוף כל סוף בן אדם צריך לבוא לפני הקב"ה לתת דין וחשבון, ולא עכשיו, הלאו שייארכו ימים, אבל סוף כל סוף יבואו, ואז על כל משהו של לימוד התורה יהי מאושר.

הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד ינצל את זה, וזה טוב גם בשבילו וגם בשביל כל העולם, כי חז"ל הרי אומרים שיראה את העולם כאילו חצוי חייב וחציו זכאי, עשה עבירה חלילה וחס מכריע לא לטוב, ואם עושה מצוה מכריע לטוב. ומה ששייך להכריע זה לא דוקא על עצמו. הנה יש כל יום תאוונות דרכים, ורח"ל נהרגים אנשים, נפצעים, ויש כאלה שנשארו לכל החיים שלהם משותקים רח"ל, כל מיני מחלות, וזה הכל מה שיש יותר מדת הדין בעולם, אז רח"ל יש כל מיני צרות, ומה שהיו לומדים יותר ומקיימים מצוות יותר, היה פחות צרות.

הגמ' מביאה במכות יא, א שיהודי אחד אכל אותו אריה, ומאז אליהו הנביא לא רצה לבוא לרבי יהושע בן לוי, היות שזה היה במרחק של שלוש פרסאות מרבי יהושע בן לוי, ורבי יהושע בן לוי היה צדיק כזה גדול כמו שכתוב בסוף המדיר שהוא נכנס חי בגן עדן, ולא רצה לצאת, ולא רצה לתת את הסכין למלאך המות, ומלאך המות התחנן שיתן לו את הסכין, אז הקב"ה אמר לו שיחזיר לו כי צריך את זה לבריות, אבל יוצא שהוא היה כזה בן אדם שמלאך המות לא שלט עליו, רק הוא שלט על מלאך המות, כזה אדם גדול היה, ובכל זאת פעם אחת קרה שמישהו בסביבתו במרחק של תוך שלוש פרסאות אכלו אריה, אז היתה תביעה עליו, למה? כי הוא היה צריך לעשות שגם זה לא יקרה יוצא שאם יש רח"ל תאוונת דרכים, ויהודים נהרגים או נפצעים, זה אשמה! כי אם היו יותר מתחזקים, יהודי אחד יותר היה ניצול, ועוד יהודי היה ניצול, כל מה שלומדים יותר תורה, עושים יותר מצוות, זה מגין על הדור, זה מגין על הכל, וכל מה שלומדים עוד רגע, עוד שניה! עוד מילה! זה הכל יוסיף, ויכול להיות שעוד מילה אחת תורה מציל יהודי אחד שלא יהרג, או שלא יהי נפצע ח"ו, בשמים הכל מחשבים בדיוק, כל שניה מחשבים.

ה' יעזור שבאמת כולנו נתחזק בלימוד התורה ובמעשה המצוות, לחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה, וכל אחד שילמד יכול להיות שע"ז יעזור כל מיני אסונות, כל מיני דברים רעים. הלאו שנתחזק להרבות עוד מילה תורה ועוד מילה תורה, ובזכות זה נזכה שנעצור את כל הצרות, והקב"ה יעזור שנזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה. (פרי חיים)

ט"ו באב - דמוסיף יוסיף ימים

כאשר הלילה הוא ליל ט"ו באב, מזכיר רבינו את דברי הגמ' בב"ב דף קכ"א ב' תניא רבי אליעזר הגדול אומר כיון שהגיע חמשה עשר באב וכו' מכאן ואילך דמוסיף יוסיף, ופי' רשב"ם מט"ו באב ואילך דמוסיף מן הלילה על היום לשנות, יוסיף ימים, כדכתיב כי הוא חייך וכו' שמתוך שהלילות מארכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בתלמודו גם בלילה, ודלא מוסיף יוסיף.

וביאר רבינו דאף שהשקיעה כבר מתחילה להיות מוקדם מלפני כמה שבועות, בכל זאת כונת חז"ל לזמן שכבר ניכר, דבשביל רגע אחד לא נחשב עדיין שהלילה נעשה ארוך יותר. והרבה שנים תמה רבינו למה אמרי' דלא מוסיף יוסיף, ומי שאינו מוסיף ללמוד בלילה מט"ו באב והלאה נענש במיתה. מה נפק"מ אם זה יום או לילה, הא חייב ללמוד בין ביום בין בלילה.

ואע"פ שיש מי שסוברים דבלילה עדיף כמו שמשמע ברמב"ם דאין רנה של תורה אלא בלילה, ובאמת בעירובין דף ס"ה ע"א פליגי אמוראי מה עדיף, מ"מ לא מסתבר דאם מחליף ולומד בזמן יום במקום לילה עובר איסור וחייב עובר זה מיתה.

ומספר רבינו שבישיבת תורת חסד בבריסק אצל בעל האמרי משה זצוק"ל היו מארכין את הסדר קצת בליל ט"ו באב, לאות דמאן דמוסיף יוסיף. [ובין הזמנים לא הי' נהוג, אלא במשך חדשי הקיץ החמים, היו יוצאים מפעם לפעם בחורים בודדים שהיו צריכים מנוחה, למקומות קיט להינפש, מדגיש רבינו "שהישיבה תמיד המשיכה" ולא בטל בית המדרש אפילו יום אחד]. (פרי חיים)

להשאר מחובר

איתא בכתובות (דף מ"ה ע"ב) ת"ר נערה המאורסה שזינתה סוקלין אותה על פתח בית אביה אין לה פתח בית האב סוקלין אותה על פתח

שער העיר ההיא, ובעיר שרובה עכו"ם סוקלין אותה על פתח בית דין וכו'.

וביאר הדבר בזה דסתם "שעריך" הבינו חז"ל דהיינו שער העיר, וכן מש"כ שופטים ושטרות תתן לך בכל שעריך היינו שער העיר, משום דסתם עיר בזמן חז"ל, ובימי מתן תורה, היתה מוקפת חומה, ולא היו יכולין ליכנס ולצאת אלא דרך שער העיר, לכן השער היה המרכז של העיר וזה נקרא העיר. אך עיר של עכו"ם לא מקרי בשעריך דאי"ז שער של ישראל.

ומה דשער בית דין נקרא בשעריך, נראה משום דאף שהעיר של עכו"ם בכללות אינה נקראת בשעריך, דהוא שער של עכו"ם, אבל בית דין לא שייך שיתבטל אל העכו"ם, דמקום שנשמרים שם כל דיני התורה, ודנים שם ורוצים שדיני התורה ישלטו, ושם נמצאים הסנהדרין שצריכים להשיג על כל דיני התורה שישמרו כדן, אי אפשר שיתבטל להקרא שער העכו"ם, והוא נשאר "שעריך". וממילא ג"כ לא רק הבית הזה של הבית דין, אלא גם כל השייכים לבית הזה ומקום הזה מרכז אותם, וכמו שמבואר בסוף פ"ק דסנהדרין דסנהדרין קטנה צריך שיהיו בעיר לכל הפחות מאה ועשרים איש, ממילא כשיש כל אלו האנשים אי אפשר לומר שזה מקום של עכו"ם, ומתבטל אליהם, אלא להיפך זה מקום של תורה ומקום של מצוות ולכן זה נקרא שעריך, דמקום זה הוא שער לכל אלו האנשים שהם תחת יד הבית דין, ובית דין מפקחין עליהם.

וא"כ העצה היחידה לאדם שנמצא בסביבה לא טובה, ואינו רוצה להתבטל לסביבה, הוא כשיש מקום שבו נשמרים כל דיני התורה בכל טהרתם וקדושתם, דאז אינם יכולים להתבטל ונשארים בטהרתם וקדושתם, אבל כל שאר מקומות הם בטלים לעכו"ם. ולכן בכל מצב שהאדם אינו רוצה להיות מושפע מסביבתו, אפי' כשהסביבה היא רעה ומשפיעה על כל האנשים, כגון שהם עכו"ם או שאינם שומרי תורה ומצוות והכל בטלים אליהם, המקום היחיד שאינו בטל הוא כשיש מקום מרכזי שבו נשמרים כל דיני התורה בכל טהרתם ובכל קדושתם.

ובימינו אין סנהדרין, והמקום המרכזי בשביל זה הוא מקומות התורה, דמקום תורה הוא מרכז את כל האלו שרוצים להתרכז שם ורוצים להיות שייכים לזה, להם מקום זה הוא מקום מפלט שלא להיות בטלים אל העכו"ם והחילוניים, וחוף מזה כל המקומות בטלים אליהם. ולכן בימינו כל זמן שנמצאים בישיבה, יש בזה הצלה פורתא לכל הפחות שנמצאים במקום תורה, אך כשנגמר הזמן יש כבר סכנה כי עוזבים את כותלי הישיבה את המקום תורה, ואפי' שנמצאים בין יהודים כשרים וטובים, מ"מ אם אי"ז "מקום תורה" המקום המרכזי שנשמרת שם התורה בקדושתה - זה סכנה! וחלילה וחס כבר אינו נקרא בשעריך. והעצה היחידה לזה, הוא: שימשיך תמיד את השייכות עם המרכז, והשייכות מתבטא בזה שיש לו קשר לכותלי ביהמ"ד, וכל מי ששייך למרכז יש תקוה שלא יתבטל כנגד הרוב מה ששורר מחוץ לביהמ"ד חלילה וחס. וזה העצה היחידה דבכל עת יהיה שייך למקום תורה כמו באמצע הזמן כך גם בבין הזמנים. וכמובן שצריך לקבוע עתים לתורה וכו', אך העיקר שירגיש כל הזמן שהוא עדיין חלק מהמקום תורה, חלק מהמרכז הרוחני, דאז הוא נמצא עדיין בשעריך. וכן בב"ד כל אלו השייכים לב"ד שבשביל זה נעשה הב"ד אינם בטלים. ולכן אם ירגיש כל הזמן שהוא עדיין בן ישיבה וכן תורה, וכל מגמתו וכל השקפתו תהיה על דרך זה, אז יש תקוה שלא יתבטל ויוכל להמשיך הלאה באהלה של תורה בד' אמות של הלכה והרוב לא ישפיע עליו. וכמו שאומרים בשם החזון איש שנשאל, על מה שכתב הרמב"ם דכשהסביבה רעה צריך לברוח למדברות, ואמר כי בזמן הזה המדבר שצריך לברוח לשם זה הישיבות. וא"כ גם בבין הזמנים צריך שיהיה שייך למדבר הזה. ויעזור הקב"ה שכל אחד ואחד לא ינתק את עצמו מהישיבה וירגיש את השייכות לזה, ועי"ז יעזרוהו הקב"ה שיזכה תמיד להיות באהלה של תורה ולשמוח, ויהיה תלמיד חכם וירא שמים. (ימלא פי התלך עיני תורה עמי שמב)

סכנה בטיולים

סכנת הטיולים אמר רבינו טיולים סכנה גדולה מאוד בפרט היום סכנה גדולה גם רוחנית וגם גשמית ולפעמים ח"ו..... ורואים במהלך הדורות שיהודים התרחקו מדברים אלו. כתוב בחלקת מחוקק בשו"ע אהע"ז סי' י"ז אות נ"ה על אדם שנפל בנסיון לעבור נהר ומת ולא ידעו מיהו ולא טיפלו בקבורתו היות שהיה להם ברור שיהודי לא יסתכן לעבור בנהר במקום לעבור במעבורת שבביל לא לשלם כסף. (מזקנים אתבונן)

יום היארצייט של מרן רשכבה"ג הגר"ח הלוי מבריסק זצ"ל נלב"ע כ"א אב תרע"ח

כבר הבאנו באריכות אודות מרן הגר"ח כפי שקיבל רבנו מש"ב הגרש"ז ריגר זצ"ל, בגליונות עקב תשע"ד ואתחנן תשע"ה וכן נדפסו הרבה ענינים בס' אעלה בתמר מתורת בריסק, ונביא כאן דברים נוספים

סגולה למי שנתקע עצם בגרונו

הרעק"א שבת (סז. כתב וז"ל: מי שיש לו עצם בגרונו וכו', במהרי"ל (בליקוטים שבסוף הספר) איתא וז"ל: אמר לנו מהרי"ל כל הסגולות והרפואות שבכל התלמוד אסור לנסות אותם משום שאין אדם יכול לעמוד על עיקרו, וכי לא יעלו בידו ילעגו וילגלו על דברי חכמים, מלבד הא דאיתא "בשבת" מי שיש לו עצם בגרונו מביא עצם מאותו המין ויניחו על קדקדו ויאמר הכי (חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד) והלחש הזה הוא בדוק ומנוסה ולכן אותו לבד מתירו ולא שום אחר יותר עכ"ל, דהיינו שכל הסגולות והרפואות שבגמ' אינם היום למעשה, ושלא יעשה אותם חוץ מאדם שנבלע לו עצם דג יקח עצם דג על ראשו ויאמר מה שכתוב בגמ' על זה וזה יועיל לו. ומספרים על רבי חיים מבריסק זצ"ל בזמן שהיה רב שפעם נכנס אליו אדם שנתקע עצם דג בגרונו, ולקח עצם מהצלחת שלו, ואמר הסגולה ויצא. ואיני יודע אם הסיפור הזה נכון, אבל גם אם זה נכון כנראה שמשמים רצו להראות שדברי חכמים אמת. (אפיקי איל עמי קמט)

עדות שבשטר

הגר"ח אמר לבעל השערי ציון הגאון ר' בן ציון שלעז זצ"ל שיש לו שיעור בענין עדות שבשטר הנדפס פ"ג מעדות ה"ד והעביר לו את זה ובעל השערי ציון עבר על זה ויצא מאוד בהתפעלות. (רשימות הרה"ג ר' חיים אוחנה שליט"א)

חידה בכבא קמא

ר' שמחה זליג סיפר לי, שר' חיים מבריסק הי' שואל איך שייך ששור ישלם ג' חלקים? התשובה באם הוא מועד לקרן ימין ולא לשמאל, ונגח בשניהם. (צדיק כתמר יפוח)

קושיא מהגר"ח בענין אישתני דינא

(ד' כסלו תשע"ה) אמר רבינו שר' שמחה זליג אמר לו [כשהייתי כבן י"ב שנים] מה הדין א"א שזינתה עם גוי, ואח"כ נתגייר אם מותר לה להנשא לו או שהדבר אסור כדין סוטה שאסורה לבעול, והתכוון לתוס' ד"ה ולדרוש להו דאונס שרי דברי ר"ת וריב"ם, (כתובות ג' ב'), וכן מה שהבאתי באילת השחר שם קושית הגר"ח בקטע בא"ד ותירץ ר"ת, שמעתי מר' שמחה זליג.

ששאל אותי באותו הזדמנות הגרש"ז בשם הגר"ח [ששמע זאת מפיו בשיעורים בוואלוזין] לדעת ר"ת בריש כתובות (ג, ב) דביאת עכו"ם בישראל אינה ביאה, א"כ מדוע אמרו בסנהדרין ע"א, ב בן נח שבא על אשת חבירו ונתגייר פטור כיון דאילו עביד השתא לא בר קטלא הוא וכיון דאישתני דינא אישתני קטלא הא ה"ה אם בא על אשת ישראל ונתגייר יפטר מהאי טעמא דאילו עביד השתא פטור דהא אין ביאת עכו"ם בישראל ביאה. [ונעתיק הדברים כפי שנכתבו ע"י רבינו במקום אחר. בתוס' כתובות דף ג' ע"ב ד"ה ולדרוש להו וכו', חידוש ר"ת דאין חייבין מיתה על ביאת מצרי דרחמנא אפקריה לזרעי משום דזרמת סוסים זרמתם, והיינו לגבי ישראל אין בעילתו כביאת אדם אלא כביאת בהמה ולכן אינה נאסרת לבעול. וידוע קושית הגר"ח מבריסק ז"ל דהא אמרינן בסנהדרין. ע"א, א דבן נח שבירך את השם אינו נהרג הואיל ונשתנה דינו נשתנה קטלא. וא"כ גם הבא על ישראל ונתגייר איך יענש מיתה, הא נשתנה דינו דכעת שהוא ישראל הא אם הי' בא ביאת עכו"ם לא הי' נהרג עליה, ולמה יהא דין מיתה הבא על אשת איש ונתגייר. ומוכן מדבריו דגם כלפי הבעול ג"כ אין דינו בתור ישראל אלא כביאת בהמה, ולכן הוקשה לו דהא כשהוא ישראל נמצא דביאתו אז לא הי' לה דין ביאה לחייב עליה מיתה. אבל לולא דבריו אפשר דהא כל ענין דזרמת סוסים היינו דכלפי משהו אחר לא מתיחס ביאתו, וכמו דלענין זרעו מבואר ברש"י לקמן דף מ"ד ע"ב דמחמת דזרמת סוסים זרמתו לכן אין הבן שנולד לו מישראל מתיחס אחריו משום דלגבי ישראל לא מתיחס ביאתו אלינו, ה"נ לגבי איסור עריות דלגבי אשתו הישראלית מתיחס ביאתו כאילו בא על בהמה, אבל לגבי עצמו בודאי ביאתו היתה ביאה, נמצא דגם בתור ישראל נחשב ביאתו ביאה שאפשר להתחייב עליה מיתה, כי הוא בודאי לגבי עצמו הי' ביאה גמורה ולא נשתנה דינו כלל לכן נהרג על מה שבא על אשת איש בהיותו גוי. א"ה ועי' ברכת שמואל כתובות ס"ז, ואבי עזרי פ"ג ממלכים ה"ז].

שאלה לחדודא

הגר"ח מבריסק כשרצה לשמח את הילדים הי' אומר להם שהי' איש אחד עוור כשהי' רוצה לאכול הי' מרים אצבע אחת, וכשהי' רוצה לשתות הי' מרים שתי אצבעות, ושאלם כשהיה רוצה גם לאכול וגם לשתות מה הי' עושה? והתשובה צריכה להיות שהי' יכול לדבר, דהא אינו אילם אלא עוור אלא דלא שמים לב לכך. (צדיק כתמר יפוח)

עם האבני נזר

האבני-נזר שלח את תלמידו בעל כלי חמדה לר' חיים כדי לבדוק אותו, והי' אצלו כמה ימים, וכשחזר אמר לאבני נזר שהוא יודע ש"ס עם רמב"ם, אמר האבני נזר א"כ צריך ללכת יחד איתו בכל ענין. (צדיק כתמר יפוח)

יש כאלו שישארו

ר' חיים אמר בסוף ימיו, גם יהיו כאלו מהיהודים שיסטו מהדרך, אבל ישארו גם שילכו בדרך הישרה. (כ' צדיק כתמר יפוח)

הסתמך על החת"ס

כשר"ח היה במינסק ולא היה לו מה לאכול, והסכים להסתמך על דברי החת"ס. (עני' שו"ת חו"מ סי' קס"א) שכ' דרב אפי' שלא נמצא בעירו או כשעירו נחרבה נשאר עדיין, רב העיר, וממילא בני העיר צריכים לשלם אף שנמצא בגלות, וכך שתושבי בריסק יכלו לתת לו כסף ולקח מהם. (כ' צדיק כתמר יפוח)

ברכת ולמלשינים

שמעתי שהגר"ח עורר שאחרי ששינו את נוסע ברכת למלשינים נים, ולא מזכרים של למשומדים כנוסח הקדום, יתכן שחסר בעיקר מהות הברכה, דהרי מהות הברכה ניתקן כנגדם, ואולי לא יוצאים יד"ח. (ס' הלכות תפילה לנכד רבנו-הרה"ג ר' ישעיהו כהן שליט"א)

ר' ישראל פרץ

היה יהודי בבריסק שהיה בעל הבית וקראו לו. ר' ישראל פרץ והיה אדם מאוד חכם, והגר"ח התחשב בדעתו, ותמיד היה שואל אותו על דברים מסוימים כיצד יתפרשו בציבור. (רשימות השומעים)

לסגור ישיבה

להגאון ר' זלמן סנדר היה ישיבה בבריסק, והיה שם בחור א' שנתפסו להשכלה, והלך לשאול את מרן הגר"ח מה לעשות, והורה לו, לסגור את הישיבה, כי **אם יש בחור א' כזה כולם יכולים לנזק.**

באי"ל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

להערות, הארות והוספות על הענינים הנכתבים בעלון, לתרומות והנצחות, נא לפנות ל: 0527680034@okmail.co.il או ל: 0527680034 בין הסדרים. או בת.ד. 5397 ירושלים, או פקס 0722164414 ולציין עבור מערכת עלון כאיל תערוג

פניני הפרשה

דג"כ עובר בבל תוסיף, דהא חידש דין במצוה שאין כזה דין מן התורה אבל המצוה עצמה הא לא שינה נמצא דיעבור בבל תוסיף, אבל מצוה דנטילת ד' מינים קיים וא"כ לב"ה דאין צריך דוקא להטות וא' יכוין להטות דחשש לשיטת בית שמאי דהיינו דמן התורה צריך להטות נמצא דעבר בבל תוסיף אבל המצוה דקריאת שמע יצא, וא"כ מיושבת קושית הרשב"א דהוה מה שר' יחזקאל מחדש דעשה כבית שמאי עשה דקריאת שמע יצא ג"כ בשקרא מוטה כיון שלא שינה עצם המצוה אבל אה"נ דאין לעשות כן ואפשר דאפילו אם לא יכוין שזה דין מן התורה ג"כ אין ראוי כיון שיכול לבוא לחשוב שזה מן התורה וזה אסור משום בל תוסיף.

הגרעק"א על משניות אות י' הביא מתשו' הרמ"א דהקשה מהא דלקמן דף נג דאם אכל ושכח והלך למקום אחר דלב"ש צריך לחזור למקומו ולב"ה א"צ, ומ"מ כתוב בגמ' דא' עשה כבית שמאי וחזר למקומו לברך ומצא ארנקי של זהב הרי דאפשר להחמיר כב"ש. וחילק הרמ"א דבעצם בשכיבה יש קולא דיותר מכוונד לקרוא מעומד משכוב לכן אין לקרוא בשכיבה משא"כ בלחזור לברך במקומו אין שום צד קולא לכן עדיף לעשות כב"ש.

והגרעק"א תמה עליו דהרא"ש כתב דב"ה נמי מודו שלחזור ולברך במקום אכילתו עדיף וא"כ מה מקשה מאכן דלמש"כ הרא"ש לא צריך לתירוץ הרמ"א.

ויש לומר דבאמת צ"ע מנ"ל להרא"ש דבברהמ"ז בשינה מקומו גם לב"ה עדיף לעשות כן, ושאיני משאר דוכתי דלב"ה אין יותר טוב לעשות כב"ש אולי גם כאן לפי בית הלל אין לעשות כב"ש וע"כ משום הסברא דבסברא אין שום מקום לומר שלא יוכל לעשות כב"ש לחזור כדי לברך במקום שאכל משא"כ בהא דלהטות בק"ש דיש סברא דזה פחות מכוונד ונמצא דדברי הרא"ש הם מחמת סברת הרמ"א.

במסלת ישרים סוף פ"ב מבאר דמדת חסידות להחמיר יותר ממה שחייבים, ולא קשה מהא דאם הטה לא עשה כהוגן ונתחייב בנפשו משום דכאן שהי מחלוקת גדולה בישראל ולבסוף הוכרע כב"ה מוכרח שיחא כן לעולם כדי שלא יהי כשתי תורות ולפי"ז גם אם אין קולא לב"ש מ"מ אין לעשות כמותם כדי שידעו שאין שתי תורות וזה מחיזוק הדת א"כ גם בפלוגתת ב"ש ובה בברכת המזון אין לו לחזור למקומו כשיטת בית שמאי אם ב"ה הרי פליגי לגמרי על ב"ש שהרי אם יחזור למקומו כדעת ב"ש תראה תורה כשתי תורות לכן הרא"ש צריך לחדש דכאן בית הלל ג"כ הוודו דעדיף בן כנמצא דלא עבר כלל ולא יגרום מחלוקת. והנה מה דפשיטא לי להרא"ש ז"ל דבענין לחזור למקומו ולברך גם ב"ה מודו דעדיף טפי מלברך במקום שנמצא ושאיני מהא דלהטות בערב בק"ש, יש לפרש או כסברת הרמ"א כיון דאין בזה שום קולא ולא מגרע עליו בחזרתו משא"כ כאן דאין מכוונד לקרוא בשכיבה וביון דלא ס"ל לב"ה דיש גזה"כ בשכיבה בודאי אינו ראוי לקרוא בשכיבה או משום דבק"ש הרי בשעת עשיית המצוה הוא שונה אחרת מלב"ה משא"כ לענין לחזור הרי בשעה שמברך דהיינו עשיית המצוה הא לא משנה כלום מלב"ה א"כ למה לא יעשה כב"ש.

והנה אם הרמ"א יפרש דברי הרא"ש מה דפשוט לי דלב"ה עדיף טפי משום דאין שום קולא בזה שחוזר ומברך במקומו שאבל א"כ לא קשה קושית הגרעק"א מהרא"ש דזה גופא כמו שתירץ הרמ"א אבל יש לפרש כמו הסברא השני כיון דבשעת עשיית המצוה אינו מגרע ואינו משנה כלום מהמצוה לכן עדיף טפי שיחזור למקומו אז יקשח קושית הגרעק"א דלמה קשה לרמ"א מהא דשכח והלך למקום אחר דהא בשעת הברכה אינו משנה כלום והאין שום ריעותא בעצם עשיית המצוה הא אדרבה לברך במקום שאכל בודאי עדיף דהא בשעה שמברך אין שום חסרון. (שלמי יוסף ברכות עמ' ב)

האומר ברכה לבטלה או שם לבטלה אי מהני פסוקי שבח או דוקא בשכמל"ו

לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא (ואתחנן ה, יא)

בנידון אדם שהזכיר שם שמים או ברכה לבטלה אי מהני לומר רק בשכמל"ו או שאר פסוקי הודאה ג"כ מהני.

הנה הרמב"ם (הל' שבועות י"ב, י"א) כתב: 'לפיכך אם טעה בלשון והוציא שם לבטלה ימהר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו כדי שלא יזכר לבטלה כיצד אמר ה', אומר 'ברוך הוא לעולם ועד' או 'גדול הוא ומהולל מאוד' וכיו"ב כדי שלא יהיה לבטלה; עכ"ל. הרי דמהני תיקון גם במוציא שם שמים לבטלה, ולא רק במברך ברכה לבטלה. נושאי כליו של הרמב"ם שם ציינו מקור לדברים - מדברי הירושלמי (ברכות ו, א): 'במי שנטל בידו פרי לאוכלו ובירך עליה ונפל מידו ונאבד ורופא לאכול אחר צריך לברך, וצ"ל ברוך שם שלא להזכיר ש"ש לבטלה'.

והקשו בפני מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ויבדלחט"א מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א שהרי מהירושלמי מבואר שיאמר בשכמל"ו ולא פסוקים אחרים של שבח והודאה, וא"כ מהיכן למד הרמב"ם שיכולים לומר אף פסוקים אחרים, וכמש"כ הרמב"ם (הל' ברכות ד, י) דברכה לבטלה אומר בשכמל"ו ולא סתם פסוקי שבח והודאה.

אחר העיון בל' הרמב"ם השיב מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, וזתו"ד: 'דברי הרמב"ם מדויקים היטב, דיש חילוק בין המברך ברכה לבטלה לבין מוציא שם שמים לבטלה, דכשמוציא שם שמים לבטלה יש עצה בידו לתקן המעוות שלא יהיה לבטלה ע"י שיזכיר דברי שבח והודאה שהזכיר הרמב"ם, וכשממשיך בפסוקים אלו בזה גופא גורם שלא יהיו לבטלה כלל, לכן שפיר נקט הרמב"ם כשמוציא שם שמים לבטלה שיאמר פסוקים הללו, משא"כ כשמברך ברכה לבטלה שכבר השלים הברכה לבטלה אין בידו תקנה - אלא ע"י אמירת בשכמל"ו - שבאמירה זו הוי כעין תיקון. ולפי"ז באמת איה"נ כשמזכיר ש"ש לבטלה לא יהא מהני אם יאמר ברוך שם כבוד מלכותו, שהרי בזה לא מתקן שם ה' שלא יהא לבטלה, שאמירת 'ברוך שם' לא הוי כהמשך על אמירתו שם ה', ורק כשאומר פסוקים הנ"ל - שנקט הרמב"ם הרי הוא ממשיך בשבח והודאה ומבטל את אמירת השם לבטלה. וזה מש"כ הרמב"ם 'כדי שלא יהיה לבטלה'. ואכן בברכה לבטלה לא יהא מהני לומר רק אמירת 'ברוך שם' ולא שאר פסוקי שבח והודאה כמו בהזכרת שם שמים לבטלה. ומיושב שבאמת מקור דברי הרמב"ם אכן מהירושלמי שם, אלא שהרמב"ם חילק בין הזכרת שם לבטלה להזכרת ברכה לבטלה וכנ"ל.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל השיב שבפשטות הדברים גם במוציא שם שמים לבטלה שייך התיקון לומר ברוך שם, ומש"כ הרמב"ם בהלכות שבועות שיאמר פסוקי שבח והודאה הוא הדין דמהני גם אמירת ברוך שם, הכלול בל' הרמב"ם 'וכיוצא בזה'. (קו מחזקי תורה עמ' רג ויא"ף)

העושה כדברי ב"ש אם עובר בכל תוסיף

לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם. (ואתחנן ד, ב) ברכות י"א א' תני ר' יחזקאל עשה כדברי בית שמאי עשה.

והקשה הרשב"א דהא מבואר במשנה דאמרו לר' טרפון שהטה כבית שמאי שהי חייב בנפשו על שעבר על דברי בית הלל ואיך פליג על המשנה?

והנה הא בדיון בל תוסיף יש שני אופנים. [א] היכא דשינה עצם המצוה כגון שעשה ה' בתים בתפלין דאז עבר בבל תוסיף וגם לא קיים המצוה, ויש עוד אופן כגון באופן שלקרוב צריך רק זריקה א' והוסיף לזרוק, דאז המצוה הא קיים בזריקה אלא דעבר אח"כ בבל תוסיף.

והנה אם הוסיף פרט בקיום המצוה ויחשוב שזה מן התורה כגון שיאמר דנטילת ד' מינים צריך מן התורה דוקא לקחתם כשהוא שוכב נראה

הגליון מוקדש לזכות הבחור המופלג הרב שמואל קופרמן שליט"א בן הרה"ג ר' הלל שליט"א

לרגל נשואיו עם הכלה תחי' בת הרה"ג ר' יצחק רוזגרמן שליט"א נאמן ביתו של רבנו שליט"א עשרות שנים

שלוחה בזה ברכתי מרוב טוב כל הברכות וההצלחות, להזוג העומדים להינשא בימים אלו, ויה"ר שיהי' ביניהם אהבה ואחוה שלו' וריעות, ואז שכינה בבית,

ויזכו לדורות צדיקים וחסידים עד ביאת גואל האמיתי א.ס. [נוסח רבנו שליט"א בכמה מכתבי ברכה לנשואין]

בין הזמנים

כבר הבאנו מדברי רבנו בגליונות פר' ואתחנן תשע"ד – תשע"ה על עניני בין הזמנים וכאן נביא עוד כמה ענינים

איפה כתוב בתורה בין הזמנים?

בשיחה בסוף הזמן בארחות תורה אמר רבנו: מצינו שיעקב אבינו לא רצה לשלוח את בנימין עם אחיו למצרים, אע"פ שהם הוצרכו לנסוע למצרים לקנות אוכל מיוסף, ויוסף אמר להם שלא יבואו רק אם יביאו איתם את בנימין, בכל זאת יעקב אבינו היסס הרבה זמן, ולא הי' יכול לשלוח את בנימין "פן יקראנו אסון". והשבטים ראובן ויהודה היה להם ויכוח שלם עם יעקב, ואעפ"כ יעקב לא רצה לתת. א"י מאיפה יהיה לאכול? הרי יעקב לא חשב שיפול אוכל מהשמים, בכל זאת לא הסכים לשלוח.

כי בזמן שיש תורה - יש הגנה מיוחדת, וכשאין תורה של ציבור, יותר קשה, לכן כל זמן שהם היו כולם ביחד [הוספה לאחמ"כ - והיו לומדים אצל יעקב אבינו, כמבואר בחז"ל שיעקב למד עם יוסף, וכן עם שאר השבטים, -] אז כנראה היה הכל בסדר, אבל לשלוח את בנימין בדרך, כשכבר חסר הספסלי של לימוד התורה, פחד מאד יעקב אבינו. אם כן כל אחד צריך לדעת שבין הזמנים צריך לנצל כמה שאפשר, חוץ אם צריך לנוח קצת, אבל מה שחוץ מזה צריך לנצל את "כל" הזמן, ולא לחשוב שיש היתר, בבין הזמנים מותר ביטול תורה, אין היתר לביטול תורה! רק מה, אם נוקטים שזה צורך לבריאות מילא... אבל אם לא, אז בין הזמנים הוא כמו כל הזמן! מאי נפק"מ בין הזמנים מאמצע הזמן.

בתורה כתוב ושננתם לבניך ודברת בם, האם יש מיעוט ולא בבין הזמנים? חזל לומדים ודברת בם ולא בדברים בטלים, אבל לא דרשו למעט בין הזמנים. ממילא צריך לדעת שבין הזמנים זה "זמן", רק מה שחושבים שצריך לבריאות... אבל לולא זאת כתוב ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

ואתם שמקיימים כל השנה את הדין ולומדים טוב מאוד, ה' יעזור שגם בבין הזמנים תנצלו את הזמן, לא חלילה וחס למעלה מהכוחות, רק כמה ששייך, מה שלא מפריע לו, בזה נשאר בין הזמנים כמו באמצע הזמן, אין חילוק בין הזמנים לאמצע הזמן, איפה כתוב בתורה בין הזמנים? (פרי חיים)

לא ליפול בבי הזמנים

האיך זוכים שלא ליפול בימי בין הזמנים. תשובה: ילמד הרבה כל יום. ונתן עצה טובה לחיזוק בבין הזמנים - לקבל על עצמו לסיים איזה מסכת [קטנה] עד סוף בין הזמנים. (שם)

מסכת ברכות

סיפר בנו הגר"ש שליט"א שרצה פעם להתחיל ולסיים עם אביו רבינו כל מסכת ברכות במשך בין הזמנים, ולבסוף החל ללמוד עמו והתעכב ועמד וביירר כל דבר ודבר, ולא היה שייך ללמוד במהירות ולא הספיקו רק חלק קטן מהמסכת. (צדיק כתמר יפוח)

לנצל כל רגע

אמר רבנו דברי חיזוק לפני בין הזמנים, - שידעו לנצל את הזמן, כי "יש קונה עולמו בשעה אחת".

והביא מש"כ תוס' בב"ב דף כ"א ע"ב שביארו הא דאמרינן התם דמקרי דרדקי שלימד טעות הוי פסידא דלא דהר, משום דבאותה שעה שמלמד להם טעות הם מתבטלים, ואותה שעה אין יכול להחזיר לעולם.

וכאן נדרגש רבינו ואמר: כל רגע ורגע יש לאדם אפשרות להרויח נצח או ח"ו להפסיד נצח...

ובשיחה בישיבת בין הזמנים אמר רבנו: כשאדם נמצא בעולם הזה הוא לא יודע להעריך מה שיש לו, ואם היה יודע להעריך, הרי אפילו "רגע אחד" ממש לא היה פסיק פומיה מגירסא. ואותם אנשים שמנצלים את הזמן, הם מאושרים, בעולם הבא הם מאושרים!

אבל אנשים מזלזלים, הורגים את הזמן, אפשר לקרוא לזה ממש "הורגים" את הזמן... מבזבזים את הזמן על כל מיני שטויות, על דבר הכי קטן, אדם מבזבז שעות... ולא מבינים, לא יודעים להעריך, כי אם היו יודעים להעריך, כל רגע ורגע היו מנצלים.

וב"ה אני רואה שכל אלה שנמצאים כאן רוצים לנצל את הזמן אפילו בבין הזמנים, מה שכרגיל אנשים מבזבזים את הבין הזמנים, הלאוי שתנצלו את הזמן כהוגן, אז תהיו מאושרים. כי כל אדם אף אחד לא חי לעולם ועד, הרי צריך ללכת פעם, ולתת דין וחשבון, ושם בעולם העליון כשיתן דין וחשבון יראה שכל משהו שלמד, כל מילה שלמד, אין לשער ואין לתאר איזה אושר שיש לו. והקב"ה באמת יעזור שכל אחד ואחד ישים אל לבו את הדברים, לנצל את הזמן שלא לבזבז אותו. ובפרט לימוד התורה שזה מצוה כ"כ גדולה, כל המצות שכתוב במשנה של אלו דברים חסד וכו' הם מצות גדולות מאד, אבל תורה שהיא כנגד

נופש בבין הזמנים

על מה שנוסעים בבין הזמנים: אמר רבינו: "אנשים גולים, ועוד משלמים על כך כסף". ובהזדמנות כשהציעו לרבינו לנסוע כמה ימים לנוח אמר: נופש למעלה!!! והוסיף מי יודע מה יהיה למעלה?

שמעתי מהרב יצחק רוזנגרטן שליט"א שהציע פעם לרבינו לנסוע לנופש, אמר לו רבינו ב"ה שה' זיכה אותי לברך ולייעץ ליהודים, איך אני יכול לנסוע ולעזוב את הבית? (צדיק כתמר יפוח)

מהו הנופש של רבינו

(אב תשע"ד) רבים מבקשים ברכה מרבינו כשנוסעים לנופש, שמעתי מרבינו שהוא לא נסע לנופש,

רק מעת לעת כשהיה צעיר שלחו אותו מהבית להבראה, לפעמים לקמניץ אצל דודו שהיה מורה הוראה שם, והיה צדיק גדול, ולפעמים למקום אחר, והיו מקפידים שהי' עליו אחראי אדם מבוגר. (צדיק כתמר יפוח)

קובץ חידושי תורה

בהתחלת בין הזמנים כאשר פנו מחשובי הלומדים מאחד הכוללים הגדולים שרוצים עצה לחיזוק לימי בין הזמנים, אמר להם רבינו שיראו לעשות קובץ מחידושי תורה שחידשו האברכים בבין הזמנים! (פ"ח)

שכר כולם

שח רבנו: וגם אחרי תשעה באב בזמן שחלק גדול כלל ישראל יוצאים מחמת עניני ריפוי, לצורך החלמה, כל אחד עושה בשביל הבריאות... אבל סוף כל סוף יש "ביטול תורה", ולכן צריך מאד להתחזק, בזמן שכל כך הרבה אנשים בשביל סיבות שונות לא לומדים, ולימוד התורה אז הוא בגדר מת מצוה, בזמן שאין עוסקים במצוה, היא נקראת "מת מצוה", והיות שכלל ישראל בזמן הזה לומדים פחות, צריך מאד להתחזק לנצל את הזמן לתורה ויראת שמים, ובכל מעשה המצות מה ששייך לעשות, מי שיכול ללמוד, ומי שיכול לקיים מצות, צריך לעשות יותר מאשר תמיד.

וכל אחד ואחד צריך לנצל את הזמן דוקא לעלות, כי אז הזמן הנכון לזכות מה שאחרים לא עושים, והוא **מקבל שכר כולם**, כי אם זה מת מצוה אז הוא מקבל את השכר של כל אלה שלא יכולים ללמוד בזמנים ההם, וכל אחד יראה לנצל את הזמן, ולעשות חיזוקים בתורה, ביראת שמים, בתפילה, בכל הדברים האלה צריך מאד להתחזק.

והקב"ה יעזור שכל אחד ואחד מאלה שיתחזקו, יזכו באמת להרבה תועלת, להרבה השגה בתורה ויראת שמים, להרבה השגה בלימוד התורה, ויזכה כל אחד ואחד לכל טוב בכל המובנים, שהקב"ה יעזור לו ולכל המשפחה שלו בכל טוב סלה.

צריך לחזור

ורבינו הוסיף בישיבת תפארת ציון [כט ניסן ס"ז] שעכשיו יוצאין לבין הזמנים צריכים לראות לחזור על מה שלמדו. (כ' צדיק כתמר יפוח)

נסיעה לים

סיפר רבנו שבשנת תשי"ז כל יום בבוקר בין שש לשבע היו נוסעים בטנדר לים [רבנו, הגרמ"ל, הגר"י, הגר"ג והגר"ג, ור' דוד קורלנסקי] והים היה ריק, ונסעו צורך בריאות, וכן ידוע על החזון איש שהיה נוסע ונמצא כעשרים דק' בים.

שח בנו הגר"ש: היה תקופה של כמה שנים, בערך בשנת תשט"ז, שהיה נוסע כל כשבועיים או שלוש ביום שישי אחרי צהריים לים. הסיבה העיקרית היתה שנסע בשביל הילדים, אבל חוץ מזה הוא סבר שאויר הים טוב לבריאות לכן לא סירב להצעה. ההצעה ליסוע הגיע מצד הרב אברהם דוד קורלנסקי, אבא של רבי בנימין זצ"ל, היה לו אוטו והיה גר ברחוב אדמו"ר מגור. לנסיעה הוא הזמין את אאמו"ר מרן שליט"א עם הילדים, את רבי מיכל יהודה (וי"תכן שגם בניו נסעו, כבר לא זוכר) ואחרי מנחה של יום שישי, עלינו לאוטו ברחוב אדמו"ר מגור זכורני שבים פגשנו כל מיני תלמידי חכמים שאמו"ר שמח בהם, אחד מהם למשל היה רבי מיכל פיינשטין שהיה גר באותה תקופה בתל אביב והלך לים רגלי. היה פעמים רבות שרבי יהודה בוואר, שהיה גיסו של רבי אברהם דוד, גם הצטרף לנסיעה.

זכורני, אחד הפעמים בהם הייתי עם אאמו"ר בים, הוא פנה אלי ואמר לי: היות ובין כה אנו נמצאים בים, הבה נקיים את דברי הגמרא קידושין כ"ט, א. חייב ללמוד אומנות, לשחות בים, ולימד אותי כיצד לצוף במים.

כולם, אין לשער, כל מילה תורה שאומר, איזה אושר! ושם בעולם העליון מאד ישמח.

ואנשים צעירים לא חושבים על עולם העליון, חושבים מי יודע... אבל לא יודעים שזה לא כך, כל אחד יידע שסוף כל סוף בן אדם צריך לבוא לפני הקב"ה לתת דין וחשבון, ולא עכשיו, הלאו שייארכו ימים, אבל סוף כל סוף יבואו, ואז על כל משהו של לימוד התורה יהי מאושר.

הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד ינצל את זה, וזה טוב גם בשבילו וגם בשביל כל העולם, כי חז"ל הרי אומרים שיראה את העולם כאילו חצוי חייב וחציו זכאי, עשה עבירה חלילה וחס מכריע לא לטוב, ואם עושה מצוה מכריע לטוב. ומה ששייך להכריע זה לא דוקא על עצמו. הנה יש כל יום תאוונות דרכים, ורח"ל נהרגים אנשים, נפצעים, ויש כאלה שנשארו לכל החיים שלהם משותקים רח"ל, כל מיני מחלות, וזה הכל מה שיש יותר מדת הדין בעולם, אז רח"ל יש כל מיני צרות, ומה שהיו לומדים יותר ומקיימים מצוות יותר, היה פחות צרות.

הגמ' מביאה במכות יא, א שיהודי אחד אכל אותו אריה, ומאז אליהו הנביא לא רצה לבוא לרבי יהושע בן לוי, היות שזה היה במרחק של שלוש פרסאות מרבי יהושע בן לוי, ורבי יהושע בן לוי היה צדיק כזה גדול כמו שכתוב בסוף המדיר שהוא נכנס חי בגן עדן, ולא רצה לצאת, ולא רצה לתת את הסכין למלאך המות, ומלאך המות התחנן שיתן לו את הסכין, אז הקב"ה אמר לו שיחזיר לו כי צריך את זה לבריות, אבל יוצא שהוא היה כזה בן אדם שמלאך המות לא שלט עליו, רק הוא שלט על מלאך המות, כזה אדם גדול היה, ובכל זאת פעם אחת קרה שמישהו בסביבתו במרחק של תוך שלוש פרסאות אכלו אריה, אז היתה תביעה עליו, למה? כי הוא היה צריך לעשות שגם זה לא יקרה יוצא שאם יש רח"ל תאוונת דרכים, ויהודים נהרגים או נפצעים, זה אשמה! כי אם היו יותר מתחזקים, יהודי אחד יותר היה ניצול, ועוד יהודי היה ניצול, כל מה שלומדים יותר תורה, עושים יותר מצוות, זה מגין על הדור, זה מגין על הכל, וכל מה שלומדים עוד רגע, עוד שניה! עוד מילה! זה הכל יוסיף, ויכול להיות שעוד מילה אחת תורה מציל

יהודי אחד שלא יהרג, או שלא יהי נפצע ח"ו, בשמים הכל מחשבים בדיוק, כל שניה מחשבים.

ה' יעזור שבאמת כולנו נתחזק בלימוד התורה ובמעשה המצוות, לחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה, וכל אחד שילמד יכול להיות שע"ז יעזור כל מיני אסונות, כל מיני דברים רעים. הלאו שנתחזק להרבות עוד מילה תורה ועוד מילה תורה, ובזכות זה נזכה שנעצור את כל הצרות, והקב"ה יעזור שנזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה. (פרי חיים)

ט"ו באב – דמוסיף יוסיף ימים

כאשר הלילה הוא ליל ט"ו באב, מזכיר רבינו את דברי הגמ' בב"ב דף קכ"א ב' תניא רבי אליעזר הגדול אומר כיון שהגיע חמשה עשר באב וכו' מכאן ואילך דמוסיף יוסיף, ופי' רשב"ם מט"ו באב ואילך דמוסיף מן הלילה על היום לשנות, יוסיף ימים, כדכתיב כי הוא חייך וכו' שמתוך שהלילות מארכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בתלמודו גם בלילה, ודלא מוסיף יוסיף.

וביאר רבינו דאף שהשקיעה כבר מתחילה להיות מוקדם מלפני כמה שבועות, בכל זאת כונת חז"ל לזמן שכבר ניכר, דבשביל רגע אחד לא נחשב עדיין שהלילה נעשה ארוך יותר.

והרבה שנים תמה רבינו למה אמר' דלא מוסיף יוסיף, ומי שאינו מוסיף ללמוד בלילה מט"ו באב והלאה נענש במיתה. מה נפק"מ אם זה יום או לילה, הא חייב ללמוד בין ביום בין בלילה.

ואע"פ שיש מי שסוברים דבלילה עדיף כמו שמשמע ברמב"ם דאין רנה של תורה אלא בלילה, ובאמת בעירובין דף ס"ה ע"א פליגי אמוראי מה עדיף, מ"מ לא מסתבר דאם מחליף ולומד בזמן יום במקום לילה עובר איסור וחייב עובר זה מיתה.

ומספר רבינו שבישיבת תורת חסד בבריסק אצל בעל האמרי משה זצוק"ל היו מארכין את הסדר קצת בליל ט"ו באב, לאות דמאן דמוסיף יוסיף. [ובין הזמנים לא הי' נהוג, אלא במשך חדשי הקיץ החמים, היו יוצאים מפעם לפעם בחורים בודדים שהיו צריכים מנוחה, למקומות קיט להינפש, מדגיש רבינו "שהישיבה תמיד המשיכה" ולא בטל בית המדרש אפילו יום אחד]. (פרי חיים)

להשאר מחובר

איתא בכתובות (דף מ"ה ע"ב) ת"ר נערה המאורסה שזינתה סוקלין אותה על פתח בית אביה אין לה פתח בית האב סוקלין אותה על פתח

שער העיר ההיא, ובעיר שרובה עכו"ם סוקלין אותה על פתח בית דין וכו'.

וביאר הדבר בזה דסתם "שעריך" הבינו חז"ל דהיינו שער העיר, וכן מש"כ שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך היינו שער העיר, משום דסתם עיר בזמן חז"ל, ובימי מתן תורה, היתה מוקפת חומה, ולא היו יכולין ליכנס ולצאת אלא דרך שער העיר, לכן השער היה המרכז של העיר וזה נקרא העיר. אך עיר של עכו"ם לא מקרי בשעריך דאי"ז שער של ישראל.

ומה דשער בית דין נקרא בשעריך, נראה משום דאף שהעיר של עכו"ם בכללות אינה נקראת בשעריך, דהוא שער של עכו"ם, אבל בית דין לא שייך שיתבטל אל העכו"ם, דמקום שנשמרים שם כל דיני התורה, ודנים שם ורוצים שדיני התורה ישלטו, ושם נמצאים הסנהדרין שצריכים להשיג על כל דיני התורה שישמרו כדן, אי אפשר שיתבטל להקרא שער העכו"ם, והוא נשאר "שעריך". וממילא ג"כ לא רק הבית הזה של הבית דין, אלא גם כל השייכים לבית הזה ומקום הזה מרכז אותם, וכמו שמבואר בסוף פ"ק דסנהדרין דסנהדרין קטנה צריך שיהיו בעיר לכל הפחות מאה ועשרים איש, ממילא כשיש כל אלו האנשים אי אפשר לומר שזה מקום של עכו"ם, ומתבטל אליהם, אלא להיפך זה מקום של תורה ומקום של מצוות ולכן זה נקרא שעריך, דמקום זה הוא שער לכל אלו האנשים שהם תחת יד הבית דין, ובית דין מפקחין עליהם.

וא"כ העצה היחידה לאדם שנמצא בסביבה לא טובה, ואינו רוצה להתבטל לסביבה, הוא כשיש מקום שבו נשמרים כל דיני התורה בכל טהרתם וקדושתם, דאז אינם יכולים להתבטל ונשארים בטהרתם וקדושתם, אבל כל שאר מקומות הם בטלים לעכו"ם. ולכן בכל מצב שהאדם אינו רוצה להיות מושפע מסביבתו, אפי' כשהסביבה היא רעה ומשפיעה על כל האנשים, כגון שהם עכו"ם או שאינם שומרי תורה ומצוות והכל בטלים אליהם, המקום היחידי שאינו בטל הוא כשיש מקום מרכזי שבו נשמרים כל דיני התורה בכל טהרתם ובכל קדושתם.

ובימינו אין סנהדרין, והמקום המרכזי בשביל זה הוא מקומות התורה, דמקום תורה הוא מרכז את כל האלו שרוצים להתרכז שם ורוצים להיות שייכים לזה, להם מקום זה הוא מקום מפלט שלא להיות בטלים אל העכו"ם והחילוניים, וחוף מזה כל המקומות בטלים אליהם. ולכן בימינו כל זמן שנמצאים בישיבה, יש בזה הצלה פורתא לכל הפחות שנמצאים במקום תורה, אך כשנגמר הזמן יש כבר סכנה כי עוזבים את כותלי הישיבה את המקום תורה, ואפי' שנמצאים בין יהודים כשרים וטובים, מ"מ אם אי"ז "מקום תורה" המקום המרכזי שנשמרת שם התורה בקדושתה - זה סכנה! וחלילה וחס כבר אינו נקרא בשעריך. והעצה היחידה לזה, הוא: שימשיך תמיד את השייכות עם המרכז, והשייכות מתבטא בזה שיש לו קשר לכותלי ביהמ"ד, וכל מי ששייך למרכז יש תקוה שלא יתבטל כנגד הרוב מה ששורר מחוץ לביהמ"ד חלילה וחס. וזה העצה היחידה דבכל עת יהיה שייך למקום תורה כמו באמצע הזמן כך גם בבין הזמנים. וכמוכן שצריך לקבוע עתים לתורה וכו', אך העיקר שירגיש כל הזמן שהוא עדיין חלק מהמקום תורה, חלק מהמרכז הרוחני, דאז הוא נמצא עדיין בשעריך. וכן בב"ד כל אלו השייכים לב"ד שבשביל זה נעשה הב"ד אינם בטלים. ולכן אם ירגיש כל הזמן שהוא עדיין בן ישיבה וכן תורה, וכל מגמתו וכל השקפתו תהיה על דרך זה, אז יש תקוה שלא יתבטל ויוכל להמשיך הלאה באהלה של תורה בד' אמות של הלכה והרוב לא ישפיע עליו. וכמו שאומרים בשם החזון איש שנשאל, על מה שכתב הרמב"ם דכשהסביבה רעה צריך לברוח למדברות, ואמר כי בזמן הזה המדבר שצריך לברוח לשם זה הישיבות. וא"כ גם בבין הזמנים צריך שיהיה שייך למדבר הזה. ויעזור הקב"ה שכל אחד ואחד לא ינתק את עצמו מהישיבה וירגיש את השייכות לזה, ועי"ז יעזרוהו הקב"ה שיזכה תמיד להיות באהלה של תורה ולשמוח, ויהיה תלמיד חכם וירא שמים. (ימלא פי התלךר עיני תורה עמי שמב)

סכנה בטיולים

סכנת הטיולים אמר רבינו טיולים סכנה גדולה מאוד בפרט היום סכנה גדולה גם רוחנית וגם גשמית ולפעמים ח"ו..... ורואים במהלך הדורות שיהודים התרחקו מדברים אלו. כתוב בחלקת מחוקק בשו"ע אהע"ז סי' י"ז אות נ"ה על אדם שנפל בנסיון לעבור נהר ומת ולא ידעו מיהו ולא טיפלו בקבורתו היות שהיה להם ברור שיהודי לא יסתכן לעבור בנהר במקום לעבור במעבורת שבביל לא לשלם כסף. (מזקנים אתבונן)

יום היארצייט של מרן רשכבה"ג הגר"ח הלוי מבריסק זצ"ל נלב"ע כ"א אב תרע"ח

כבר הבאנו באריכות אודות מרן הגר"ח כפי שקיבל רבנו מש"ב הגרש"ז ריגר זצ"ל, בגליונות עקב תשע"ד ואתחנן תשע"ה וכן נדפסו הרבה ענינים בס' אעלה בתמר מתורת בריסק, ונביא כאן דברים נוספים

סגולה למי שנתקע עצם בגרונו

הרעק"א שבת (סז. כתב וז"ל: מי שיש לו עצם בגרונו וכו', במהרי"ל (בליקוטים שבסוף הספר) איתא וז"ל: אמר לנו מהרי"ל כל הסגולות והרפואות שבכל התלמוד אסור לנסות אותם משום שאין אדם יכול לעמוד על עיקרו, וכי לא יעלו בידו ילעגו וילגלו על דברי חכמים, מלבד הא דאיתא "בשבת" מי שיש לו עצם בגרונו מביא עצם מאותו המין ויניחו על קדקדו ויאמר הכי (חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד) והלחש הזה הוא בדוק ומנוסה ולכן אותו לבד מתירו ולא שום אחר יותר עכ"ל, דהיינו שכל הסגולות והרפואות שבגמ' אינם היום למעשה, ושלא יעשה אותם חוץ מאדם שנבלע לו עצם דג יקח עצם דג על ראשו ויאמר מה שכתוב בגמ' על זה וזה יועיל לו. ומספרים על רבי חיים מבריסק זצ"ל בזמן שהיה רב שפעם נכנס אליו אדם שנתקע עצם דג בגרונו, ולקח עצם מהצלחת שלו, ואמר הסגולה ויצא. ואיני יודע אם הסיפור הזה נכון, אבל גם אם זה נכון כנראה שמשמים רצו להראות שדברי חכמים אמת. (אפיקי איל עמי קמט)

עדות שבשטר

הגר"ח אמר לבעל השערי ציון הגאון ר' בן ציון שלעז זצ"ל שיש לו שיעור בענין עדות שבשטר הנדפס פ"ג מעדות ה"ד והעביר לו את זה ובעל השערי ציון עבר על זה ויצא מאוד בהתפעלות. (רשימות הרה"ג ר' חיים אוחנה שליט"א)

חידה בכבא קמא

ר' שמחה זליג סיפר לי, שר' חיים מבריסק הי' שואל איך שייך ששור ישלם ג' חלקים? התשובה באם הוא מועד לקרן ימין ולא לשמאל, ונגח בשניהם. (צדיק כתמר יפוח)

קושיא מהגר"ח בענין אישתני דינא

(ד' כסלו תשע"ה) אמר רבינו שר' שמחה זליג אמר לו [כשהייתי כבן י"ב שנים] מה הדין א"א שזינתה עם גוי, ואח"כ נתגייר אם מותר לה להנשא לו או שהדבר אסור כדין סוטה שאסורה לבעול, והתכוון לתוס' ד"ה ולדרוש להו דאונס שרי דברי ר"ת וריב"ם, (כתובות ג' ב'), וכן מה שהבאתי באילת השחר שם קושית הגר"ח בקטע בא"ד ותירץ ר"ת, שמעתי מר' שמחה זליג.

ששאל אותי באותו הזדמנות הגרש"ז בשם הגר"ח [ששמע זאת מפיו בשיעורים בוואלוזין] לדעת ר"ת בריש כתובות (ג, ב) דביאת עכו"ם בישראל אינה ביאה, א"כ מדוע אמרו בסנהדרין ע"א, ב בן נח שבא על אשת חבירו ונתגייר פטור כיון דאילו עביד השתא לא בר קטלא הוא וכיון דאישתני דינא אישתני קטלא הא ה"ה אם בא על אשת ישראל ונתגייר יפטר מהאי טעמא דאילו עביד השתא פטור דהא אין ביאת עכו"ם בישראל ביאה. [ונעתיק הדברים כפי שנכתבו ע"י רבינו במקום אחר. בתוס' כתובות דף ג' ע"ב ד"ה ולדרוש להו וכו', חידוש ר"ת דאין חייבין מיתה על ביאת מצרי דרחמנא אפקריה לזרעי משום דזרמת סוסים זרמתם, והיינו לגבי ישראל אין בעילתו כביאת אדם אלא כביאת בהמה ולכן אינה נאסרת לבעול. וידוע קושית הגר"ח מבריסק ז"ל דהא אמרינן בסנהדרין. ע"א, א דבן נח שבירך את השם אינו נהרג הואיל ונשתנה דינו נשתנה קטלא. וא"כ גם הבא על ישראל ונתגייר איך יענש מיתה, הא נשתנה דינו דכעת שהוא ישראל הא אם הי' בא ביאת עכו"ם לא הי' נהרג עליה, ולמה יהא דין מיתה הבא על אשת איש ונתגייר. ומוכן מדבריו דגם כלפי הבעול ג"כ אין דינו בתור ישראל אלא כביאת בהמה, ולכן הוקשה לו דהא כשהוא ישראל נמצא דביאתו אז לא הי' לה דין ביאה לחייב עליה מיתה. אבל לולא דבריו אפשר דהא כל ענין דזרמת סוסים היינו דכלפי משהו אחר לא מתיחס ביאתו, וכמו דלענין זרעו מבואר ברש"י לקמן דף מ"ד ע"ב דמחמת דזרמת סוסים זרמתו לכן אין הבן שנוולד לו מישראל מתיחס אחריו משום דלגבי ישראל לא מתיחס ביאתו אלינו, ה"נ לגבי איסור עריות דלגבי אשתו הישראלית מתיחס ביאתו כאילו בא על בהמה, אבל לגבי עצמו בודאי ביאתו היתה ביאה, נמצא דגם בתור ישראל נחשב ביאתו ביאה שאפשר להתחייב עליה מיתה, כי הוא בודאי לגבי עצמו הי' ביאה גמורה ולא נשתנה דינו כלל לכן נהרג על מה שבא על אשת איש בהיותו גוי. א"ה ועי' ברכת שמואל כתובות ס"ז, ואבי עזרי פ"ג ממלכים ה"ז].

שאלה לחדודא

הגר"ח מבריסק כשרצה לשמח את הילדים הי' אומר להם שהי' איש אחד עוור כשהי' רוצה לאכול הי' מרים אצבע אחת, וכשהי' רוצה לשתות הי' מרים שתי אצבעות, ושאלם כשהיה רוצה גם לאכול וגם לשתות מה הי' עושה? והתשובה צריכה להיות שהי' יכול לדבר, דהא אינו אילם אלא עוור אלא דלא שמים לב לכך. (צדיק כתמר יפוח)

עם האבני נזר

האבני-נזר שלח את תלמידו בעל כלי חמדה לר' חיים כדי לבדוק אותו, והי' אצלו כמה ימים, וכשחזר אמר לאבני נזר שהוא יודע ש"ס עם רמב"ם, אמר האבני נזר א"כ צריך ללכת יחד איתו בכל ענין. (צדיק כתמר יפוח)

יש כאלו שישארו

ר' חיים אמר בסוף ימיו, גם יהיו כאלו מהיהודים שיסטו מהדרך, אבל ישארו גם שילכו בדרך הישרה. (כ' צדיק כתמר יפוח)

הסתמך על החת"ס

כשר"ח היה במינסק ולא היה לו מה לאכול, והסכים להסתמך על דברי החת"ס. (עני' שו"ת חו"מ סי' קס"א) שכ' דרב אפי' שלא נמצא בעירו או כשעירו נחרבה נשאר עדיין, רב העיר, וממילא בני העיר צריכים לשלם אף שנמצא בגלות, וכך שתושבי בריסק יכלו לתת לו כסף ולקח מהם. (כ' צדיק כתמר יפוח)

ברכת ולמלשינים

שמעתי שהגר"ח עורר שאחרי ששינו את נוסע ברכת למלשינים נים, ולא מזכרים של למשומדים כנוסח הקדום, יתכן שחסר בעיקר מהות הברכה, דהרי מהות הברכה ניתקן כנגדם, ואולי לא יוצאים יד"ח. (ס' הלכות תפילה לנכד רבנו-הרה"ג ר' ישעיהו כהן שליט"א)

ר' ישראל פרץ

היה יהודי בבריסק שהיה בעל הבית וקראו לו. ר' ישראל פרץ והיה אדם מאוד חכם, והגר"ח התחשב בדעתו, ותמיד היה שואל אותו על דברים מסוימים כיצד יתפרשו בציבור. (רשימות השומעים)

לסגור ישיבה

להגאון ר' זלמן סנדר היה ישיבה בבריסק, והיה שם בחור א' שנתפסו להשכלה, והלך לשאול את מרן הגר"ח מה לעשות, והורה לו, לסגור את הישיבה, כי **אם יש בחור א' כזה כולם יכולים לנזק.**

{ אז נדברו }

פרשת ואתחנן ע"ז | גליון בין הזמנים

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

להשתתפות

בהוצאות הגליון:

- בבנק באמצעות

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

- בדואר לכתובת

זבולון 9 חיפה

משפחת פולק

תודה מראש!!!

”

בשבוע שעבר נכתב מאמר בעניין התופעה של אותם אלו ששוכרים דירות קיט ומשאירים חול ובלגן ולכלוך ולא אומרים תודה... יש כאלו שהבינו שככה זה כולם... אז חלילה!!!

חלילה להוציא לעז על עם ישראל הצדיקים... ברור שרוב הנופשים הם אנשים אנושיים שמשאירים בתים נקיים... רק מה?? לעורר!! לעורר את תשומת הלב...

אבל בינינו... אם אנחנו כבר מדברים כמו חברים... אם נצרף גם את הנינוחות של בין הזמנים... אז תרשה לי בבקשה לצעוק עליך כמו חבר: **תגיד לי: מה זה היחידות דיר המזעזעות האלו מהעיר הגדולה???** תבין אותי... אני פשוט בהלם... לפני כמה זמן נסעתי בתמימותי לשבת לעיר הגדולה... נתנו לי שם יחידת דיר קטנה... נכנסתי לבית... וחשכו עיניי!!!! דבר ראשון: מה אני רואה בכניסה?? **קיר!!!**

פניתי ימינה... מה אני רואה?? קיר!!!

שמאלה- קיר!!! קדימה- קיר!! אחורה- קיר!!

רק מה... בין קיר לקיר היו כמה מרצפות בודדות וכאן אני אמור להיות כל השבת... נחרדתי מעצם המחשבה... ו... ואז פתאום נפל לי האסימון שביחידה הזו גרים משפחה עם שלושה ילדים... ולא רק בשבת הזו אלא בעשר שנים האחרונות... איך?? רבש"ע: איך אפשר לחיות בכזה מקום פצפון?? טוב... מה אעשה... גזירה היא מלפניו... כי לא יחדל אביון מקרב הארץ... לבי נכמר על גני עמך בית ישראל... הלכתי ובררתי כמה עולה השכירות ביחידה הזו???

3300 שקל... רבון העולמים!!!! אני שכרתי דירה ב-2200 שקל... דירה הרבה יותר גדולה... עם מרפסת 30 מ"ר עם נוף לים... נו... אז מה אני אמור עכשיו לעשות?? לרחם על המשפחה האומללה הזו ש... שמה?? שבבחרתם משלמים כ"כ הרבה כסף בשביל לגור בכזו דירה פצפונת??

אדוני... תסלח לי!!! אבל תשמע לי... כמו חברים... אני מרגיש שבדירות מהסוג הזה יש משהו שנוגד את השקפת התורה... אתה יודע למה?? כי... כי כשהייתי בדירה הנ"ל באותה שבת... אחרי חצי שעה שהייתי שם... פתאום שמעתי בת קול שיוצאת מקירות הבית מכריזה ואומרת: תצאו מפה!!! תצאו... כן... אני אגלה לך סוד: זה לא היה בת קול... זה היה עצם התחושה!!!! כשאתה נמצא בכזה בית ההרגשה הטבעית היא: לא טוב לי פה!!! חנוק לי פה!!! בא... בא נצא החוצה... טוב לי יותר בחוץ מאשר בפנים...

תסלח לי: עד כמה שידוע לי: לפי השקפת התורה כשאדם מקים בית!!!! המטרה של הבית זה שהבית ישמש כמקום מפלט מהרחוב!!! ולא שהרחוב ישמש מפלט מהבית!!!

הבית אמור להיות עיקר!!! והרחוב אמור להיות טפל!!!!

אבל אם אני מוכן להקריב את הבית שלי... שהוא יהיה צפוף וחנוק... ובלבד לזכות לגור ברחוב של העיר הגדולה... במילים אחרות: הקרבת את הבית לטובת הרחוב!!!

אז כמובן... קח את הדברים שלי בערבון מאוד מוגבל... כי... כי כמובן שאני לא רואה את כל השיקולים... עבודה... הורים... תמיכה... ולגמור לימודים... אבל רק שתדע... שקיים משהו אחר... מותר וצריך לחיות בדירה נאה שמרחיבה דעתו של...

“

האם תפילתו של משה רבינו התקבלה...???

פרשת השבוע מתחילה עם משה רבינו שהתפלל והפציר והתפלל כמנין ואתחנן... עד שהקב"ה אמר לו: דיי!!! אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה... בקיצור: תפילתו של משה רבינו לא התקבלה... נכון?

אם ככה... יש לי שאלה עצומה:

הגמרא במסכת ברכות אומרת: אמר רבי אלעזר גדולה תפילה יותר ממעשים טובים, שהרי משה רבינו ולא נענה אלא בתפילה... כתוב כאן: שמשו רבינו כן נענה!!! זאת אומרת: נכון... הוא אמנם התפלל להיכנס לארץ ישראל... ובפרט הזה הוא לא נענה... אבל לכל הפחות הקב"ה הראה לו!!! ואם ככה... אז זה נקרא שתפילתו התקבלה... אתה שומע...?? זה שמשו רבינו לכה"פ ראה את ארץ ישראל מרחוק... זהו!!! זה כבר נחשב שתפילתו התקבלה והוא נכנס לארץ ישראל... עד כדי כך... שאנחנו לומדים מהתפילה של משה רבינו... איך לפעול שהתפילות יתקבלו...

רבש"ע: וכי זה??? זה נקרא שהתפילה שלו התקבלה???

וכי משה רבינו התפלל לראות את ארץ ישראל מרחוק...???

תסלח לי: אבל להבדיל כמוכח... כשסבתא שלי אחרי השואה עלתה לארץ ישראל עם אניית מעפילים מתוך סכנת חיים... משאלה אחת עמדה לפניכם... ארץ ישראל!!! והנה... הבריטים תפסו אותם... והראו להם את ארץ ישראל... אבל רק מרחוק!!! כי... כי מיד הם לקחו אותם לקפריסין... נו... אתה חושב שמישהו שם הרגיש שמשאלתו התקיימה??? הם ישבו ומררו בבכי... רצינו להיכנס לארץ ישראל... ו... והנה... במקום להיכנס רק ראינו אותה מרחוק...???

אם ככה... אז איך אפשר לומר על משה רבינו שרצה להיכנס לארץ ישראל... והקב"ה הסכים רק שיראה אותה מרחוק... איך אפשר לקרא לכה"פ דבר שהתפילה שלו התקבלה...???

ומה שהכי הכי קשה לי: עד כמה שידוע לי... בן אדם שיש לו משאלה... ו... והוא לא מקבל אותה!!! אז אם בנוסף לכל הוא גם רואה את זה מרחוק ואין לאל ידיו... זה רק מעיק יותר... רק מגרה יותר... ורק מגביר את תחושת החסר... ככה כולנו יודעים לגבי תחושת רעב... שכשאתם רעב רואה אוכל ואין לו גישה לזה... זה רק יותר מגביר אצלו את המצוקה... **אם ככה:** אז אצל משה רבינו... אם הוא לא זוכה להגיע לארץ ישראל... אז למה להראות לו?? הראיתך בעיניך ושמה לא תעבור...?? למה?? ששלב מה לראות?? בשביל להתגרות ש... שהנה... הנה הארץ... אבל אני לא זוכה להיכנס אליה?? בקיצור: מכל הפטפוט הזה מוכח (והאמת היא שגם בלעדיה... כי האמת היא שלא חייבים בהכרח לשאול שאלות בשביל להסיק שיש פה רובד עמוק יותר) **שפשוט וברור:** שהראיה הזו שהקב"ה הראה למשה זה לא היה סתם ראייה בעלמא... לא מדובר בצפייה במשקפת לנוף הישראלי... אלא על כרחך מדובר בראיה שיש בה משמעות עמוקה!! ראייה שטמון בה קנין נצחי מסוים!! שיש בה מעין תפילתו של משה וקיום הבקשה...

והדברים טעונים הבנה!!!!

והביאור בזה הוא לכאורה כך:

משה רבינו רצה להיכנס לארץ ישראל... מה פירוש להיכנס לארץ ישראל??? הכוונה היא שמשו רבינו רצה להמשיך!! להמשיך את העבודה בעולם הזה!! לזכות לקביעות של עבודת ה' בעולם הזה... קביעות מתבטאת בארץ!!! בכניסה לארץ וקיום המצוות שאחוזות בקרקוע של הארץ!!! (היסוד הזה הוזכר בקצרה בשבוע שעבר) בקיצור: משה רבינו לא רצה לעלות לארץ... לא רצה להמשיך את עבודת ה'... הוא רצה להמשיך אותה הלכה... ואכן אם תענין במדרש רבה פרשת וזאת הברכה... יש שם אריכות גדולה במשא ומתן שנשמתי של משה רבינו ניהלה מול מלאך המוות... בקיצור: נשמתי של משה סירבה לעצור את העבודת ה' של עבד ה' הגדול והמסור ביותר!!! נו... מה עונה הקב"ה למשה??

לא!!! רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה!!!

אין מה לעשות... גזירה היא מלפני... נקנסה מיתה על העולם... ו... ולכל אדם מגיע קיצו... ו... והוא צריך להיפרד...

אבל!!!!!! מה שכן!!! מה שכן תפילתו של משה רבינו התקבלה...

אומר הקב"ה למשה... עלה... עלה ראש הפסגה ושא עיניך...

אני רוצה להראות לך שמה משהו... אני רוצה שתעלה למעלה ומשם!!!! משם תסתכל על ארץ ישראל... לא!!! אמנם אתה בעצמך לא תמשיך לשם... אבל בכל זאת אני רק רוצה שתראה... שתראה מלמעלה מה הולך ביום שאחרי שאתה תסתלק!!!!

ואכן משה רבינו עולה ראש הפסגה... ו... ו... ואז הקב"ה מתחיל להראות למשה את דור העתיד... כמו סרט נע...

משה רבינו לפתע רואה את בית המקדש בנוי... והכל בנוי לפי מה?? לפי השרטוטים שלו... לפי הלכה למשה מסיני...

משה רבינו מציץ לתוך בית כנסת... באמצע קריאת התורה ומה הוא שומע... הוא שומע את הבעל קורא אומר: וידבר ה' אל משה לאמר... משה רבינו פתאום רואה הגבהה... וכולם אומרים בקול: וזאת התורה אשר שם... מי שם?? משה!!!!

משה רבינו ממשך להביט שמה מלמעלה... ו... והנה... הוא מגיע לאולמי תמיר... בעיצומה של חופה... ו... והנה הוא רואה את החתן מגיש טבעת לכלה... ומה הוא אומר לה?? הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת... כדת מי?? כדת משה!!!!

משה רבינו ממשך לצפות מלמעלה... והנה הוא רואה סוכה... שבנויה שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח... רגע... מה זה?? מי אמר לכם שאפשר לבנות ככה?? הלכה למשה מסיני!!!!

ואז משה רבינו פתאום צופה ורואה את ר"ע יושב ודורש תילי תילים של הלכות...

ו... ומה זה?? הלכה למשה מסיני!!!!

פונה הקב"ה למשה ואומר לו: אתה רואה?? רצית שעבודת ה' שלך תמשיך... ולכן מה?? רצית בעצמך להיכנס לארץ ישראל כדי שיהיה המשכיית לעבודת ה' שלך...!!! אז אמנם את זה לא תקבל!! אבל מה כן תקבל?? בא... בא תראה איך שהיא ממשיכה עלה... עלה ראש הפסגה... ואני אראה לך את העתיד... אני אראה לך איך עבודת ה' שלך ממשיכה ע"י עם ישראל... עבודת ה' שלך לא תפסיק לרגע אחד... עבודת ה' שאתה הנחלת תמשיך הלאה והלאה עד סוף כל הדורות... זה!!! זה מה שמשו רבינו ראה שם!! הוא ראה שלמרות שהוא בעצמו לא נכנס!! אבל עבודת ה' שלו תמשיך שם... ולא תפסיק לרגע... אם ככה... אומר משה... אז תפילתי התקבלה!!!!

כי מה משה רבינו התפלל?? שהוא רוצה להמשיך... וכי יש לך המשכיית גדולה מזו?? שכל מקום שאתה מסתכל... אתה רואה שים ישראל הולך וצועד בדרך של תורת משה...

זו הייתה נחמתו של משה רבינו בהסתלקותו מן העולם!!!

נכון... הוא בעצמו הסתלק... אבל הוא ראה בעיניו איך שהתורה שלו ממשיכה לקבע מסמרות וממשיכה לפרוח במשך הדורות...

הנחמה הזו של "עלה ראש הפסגה ושא עיניך" ליוותה הרבה מאוד גדולי עולם וגם יהודים פשוטים במשך הדורות... לדוגמה: חורבן אירופה!! איזה איום ונורא זה!!

תסלח לי: מבחינתי... התמונות הכי מזעזעות מהשואה... זה לא דווקא התמונות של המחנות והכשנים... לא!! זה כבר תמונות של חורבן... אני באופן אישי הכי מזעזע מהתמונות היפות והעליזות של רחובות ורשא וקובנא... תמונות של בנינים רבי קומות וחופות שנעשו מידי יום... הכל פורח... הכל מתקדם... ולחשוב: שלא עברו עשר שנים וכל זה נגדע ונמחק ונהרס ונידש!! התמונות היפות והעליזות האלו הם הכי צועקות!! הם הכי מזעזעות... הכל התפתח... בתים בישראל נבנו... ישיבות קמו... והכל נגדע... איזה נוראי שזה!!! נו... איזה נחמה עוד יכולה להיות נחמה למי שמכיר את זה לא מהתמונות כמונו... אלא מהחיים הפעילים שהיו שם?? איזה נחמה פורתא יכולה להיות??

עלה ראש הפסגה!!!! כשאתם קדושים עלו השמימה באותו חורבן... הקב"ה הראה להם קדימה... שאו עיניכם וראו את הדורות הבאים שיבואו אחריכם... ו... שהם ימשיכו בקנאות את הדרך שלכם... ימשיכו את המסורת שלכם... לא!! לא נגדע!!!!

מה שנגדע זה רק מה שנראה כאן... מול העיניים...

אבל עלה!!! עלה ראש הפסגה!! מי שעלה לשמים וראה בטווח של שמים את הדור שיבא אח"כ וימשיך הלאה... ראה שזה לא נגדע!!! זה ממשיך!! וממשיך!! ועד היום... שבעים שנה לאחמ"כ עדיין יש פוניבז וסלבודקא... ויזניץ ובעלזא גור וסדיגורא וקרלין... מה זה כל השמות האלו?? זה שמות של דרכים בעבודת ה'... עוד לפני עלות חמת הצור... וזה ממשיך... ופורח ומלבלב...

היום לא צריך לעלות לראש הפסגה לראות שזה ממשיך... אבל אז בחושך הנורא... רק מי שעלה... רק מי שעלה והתעלה באותם מעלות קדושים ראה איך שזה ממשיך... ולנותרים לא נותר אלא להאמין שאנחנו לא רואים למטה... את מה שרואים שם מלמעלה... אבל אם שם בראש הפסגה... יושב שם הקב"ה ורואה אופק מלבלב וממשיך... זה מה שנתן את הכח לבנות על שרידי החורבן

בשבועיים האחרונים שתי ראשי ישיבות גדולים נסתלקו מאיתנו בשיא אונם... באשר השפעם... האבל של התלמידים גדול...

איך ככה נגדע ועזב אותם מורה ומתווה הדרך??

כן... יש בזה בחינה מסוימת מהצער של משה רבינו... איך ככה להפסיק ולגדוע את עבודת ה' באיבה?? נו... מה הייתה נחמתו של משה רבינו?? עלה ראש הפסגה!!! עלה שם בשמים ותסתכל איך התלמידים שלך ממשיכים הלאה בדרך שהנחלת להם... תראה איך שממשיכים על פי ההתוויה שלך... כשמשו רבינו ראה את זה... זה נחשב שתפילתו התקבלה!!!! זה נחשב שהוא נכנס לארץ!! זה נחשב כאילו הוא ממשיך בחיי חיותו!!! כי כל רצונו של משה רבינו להמשיך לחיות... הכל היה בשביל להמשיך את עבודת ה'... אבל ברגע שהוא ראה שהכל ממשיך... כולם ממשיכים לצעוד על פי תורת משה... נחה דעתו... ומבחינתו תפילתו התקבלה...

זה נחמה פורתא להמשיך ולהמשיך מתוך נקודת ההנחה שרק הגוף לא זכה להמשיך... אבל בראש הפסגה מרחפת לה דמותו של הרב וממשיכה לבדוק אם אכן אנחנו ממשיכים בדרכו הנאצלת...

על שלושה מכריז עליהם הקב"ה

בכל יום...

כיון שגיליון זה יוצא במייל... ניתן לנצל את ההזדמנות ולכתוב בו דברים שאי אפשר לכתוב בכל שבוע רגיל... אל תתלהב... לא מעניין במיוחד...

ישנו מושג ידוע באנ"ש... מושג ששמו "תיפח"!!

בחור שמגיע ליום הולדת של גיל עשרים ולא התחתן... אז היום זה תיפח... מה זה תיפח??? תיפח הכוונה היא לגמ' שאומרת: "עד כ' שנה יושב הקב"ה ומלפפה ללדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עלמותיו".

מה זה?? מה זה הגיל עשרים הזה?? מה קורה עד אז!!!! ומה קורה מאז?? בקיצור: מה בדיוק קורה בגיל הזה????

אז בקצרה ממש: בגיל עשרים זה הגיל הרשמי שבו בחור נהיה איש!!! מכאן ואילך יש לו דין של איש! במילים אחרות: מגיל עשרים האדם מתחיל להיות אישיות!! האישיות שלו מתחילה להתייצב או יותר נכון להתעצב...

עד היום הוא לא היה איש... עדיין לא הייתה לו אישיות... מכאן ואילך הוא מתחיל לעצב אישיות!! הוא מתחיל להיות איש!!!! עד כאן ברור??

עכשיו ככה: ממתי שאדם מתחיל להיות איש... הרי איש צריך אשה!!!!

ממתי שבחור מתחיל להיות איש מתחיל להתעורר בו צורך פנימי בהשלמה ובחצי השני שלו ששמה אישה!!!

עכשיו תקשיב טוב טוב:

עד גיל עשרים היות והבחור הוא לא איש... אז הוא מצידו לא צריך אשה... אז מה כן יש? יש משהו זר שקוראים לו אשה... מדובר במחשבות זרות... היצר הזה הוא יצר זר... זה כמו כל יצר זר שנמצא מחוץ לכותלי בית המדרש... שאם אני אשמור על חומות בית המדרש ועל החומות שלי בעצמי. אז לא יהיה לדבר הזה מדרך כפ רגל אצלי...

כל זה טוב ויפה עד גיל עשרים... אבל!!!! מגיל עשרים ואילך... הבחור שלנו מתחיל להיות איש... וכפי שסיכמנו... איש מתחיל להיות צריך אישה... וכיון שכך: מכאן ואילך לאט לאט מתחיל להתפתח שינוי מאוד מהותי!!!!

היצר לאשה שעד היום היה בגדר יצר זר!!! לאט לאט זה מפסיק להיות משהו זר... ו... וזה מתחיל להגיע מבפנים!! מצורך פנימי!!!!

עד גיל עשרים... בחור מסוגל לדחות עד הסוף את התאוה הזרה- תאוות עריות... כי... כי אחרי הכל מדובר בתאוה זרה!!! זה יצר שלא מגיע אצלו

מבפנים!! אלא **מבחוץ!!!** כל זמן שהיצר הזה מגיע מבחוץ... העסק בשליטה!!!! אפשר לנעול את הדלת חזק חזק... לשמור על העיניים חזק חזק ועל המחשבות חזק חזק ואיכשהו... כולי האי ואולי להינצל באופן מושלם (כמעט...) מחטא... **אבל!!!!** מרגע שמגיע גיל עשרים... מכאן ואילך מתחיל (אני מדגיש **מתחיל**... כי כולנו מבינים שזה לא משהו אוטומטי... בדיוק כמו שבגיל בר מצווה הילד לא נהיה ביום אחד בר דעת... אבל עכ"פ ביום זה הוא נכנס לתהליך... הוא הדין הכא... מגיל עשרים העסק מתחיל...) מתחיל להתפתח אצל הבחור יצר שמגיע **מבפנים!!!** ברגע שזה מגיע מבפנים... מכאן ואילך זה משהו אחר לגמרי לגמרי!!!!!! מכאן ואילך נדרש מהבחור להילחם לא עם משהו שעומד מבחוץ!!!! אלא עם משהו שנמצא מבפנים!!! **זה כבר מלחמה בעוצמה ובליגה אחרת לגמרי לגמרי!!!** זה הבדל שמים וארץ... ואם אני אגדיר את זה עוד יותר טוב: עד גיל עשרים הבחור צריך להילחם

מול אויב זר!!!

ומגיל עשרים הבחור מתחיל להילחם

מול עצמו!!!

מול צורך שהוא חלק בלתי נפרד ממנו בעצמו!! זה הבדל שמים וארץ!!! יש הבדל תהומי בין אם יש לי מלחמה מול משהו זר!!! לבין אם יש לי מלחמה מול עצמי!!! כשיש לי מלחמה עם משהו זר... הנצחון הוא די סביר... אבל כשיש לי מלחמה מול עצמי?? כאן זה קרב מר... שלעולם לא יכול להיגמר... כי... כי סוף סוף זה מלחמת אחים... מלחמה פנימית... יש לי צורך אמיתי!!! שמולו אני אמור להילחם... זה נורא מסובך... נורא קשה... **ו... ועל זה!!! על זה אומרים חז"ל:** הרהורי עבירה אין אדם ניצול מהם כל יום... מה פירוש?? כשהרהורים מגיעים מבפנים... זה... זה משהו שלעולם אתה לא יכול לגמרי למגר אותו... זה משהו שהולך איתך לכל מקום... אתה רק יכול לנהל מולו מאבק תמידי ומר... **תבינ:** כשיש לך עסק מול מחבלים שיוצאים מעזה!!! מה שנדרש ממך זה פשוט לעשות סגר על עזה!!! אם יש חלילה מנהרות... אז צריך גם להשמיד את כל המנהרות... יש מחסום!! יש גבול! יש חזית! אבל כשיש לך עסק עם מחבלים ישראלים... שיוצאים לך מאבו גוש וסכנין אין לך מה לעשות... זה מגיע מבפנים... אתה בבעיה הרבה הרבה יותר גדולה...

אגב: אמנם מאמר זה לא מיועד לבחור שלנו... לא הייתי רוצה שהוא יראה אותו... אבל האמת היא שבמדת מה... טוב לו גם לדעת את זה... כי בחור הרבה פעמים נבון מאוד מהניסיונות המבישים שיש לו... (מי לא נבון...) אבל הוא לא קולט שאדרבה... הניסיון הנקודתי הזה נובע דווקא מהאיש שבנו!!! ואדרבה... ככל שהוא יותר מתקדם לעצב את האישיות שבו וככל שהוא נהיה יותר איש... ככה באופן טבעי אמור יותר ויותר להתפתח אצלו במקביל הצורך הזה... והמצוקה הזו... זה לא תאוה מבישה... אלא כלי קדוש ש... שכמובן עבודת החיים שלנו היא לנווט אותו למקום הנכון וצריך מושכות חזקים כדי שהוא לא יגיע למחוזות זרים...

עד כאן הקפה א'... **קעת ניגש להקפה ב'...**

נחזור לגמ' בקידושין שאומרת "עד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו". מה זה התיפח הזה?? מה קרה?? למה הקב"ה מקלל אותו?? מה קרה שהקב"ה כ"כ כועס עליו?? על מה יצא הקצף??

תקשיב טוב טוב מה הפשט:

מקובלנו: שלא ניתנה תורה למלאכי השרת!!! והקב"ה לא בא בטרוניה לבריותיו!! הקב"ה מעולם לא מביא עלינו ניסיונות שאנחנו לא יכולים לעמוד בהם... **אבל!!! שים לב:** א נ ח נ ו ? ? ? ? א נ ח נ ו כן יכולים להביא את עצמנו לניסיונות שאנחנו לא יכולים לעמוד בהם... שמת לב מה אמרת?? אני חוזר שוב ומדגיש: הקב"ה לעולם לא מביא עלינו ניסיונות שאנחנו לא יכולים לעמוד בהם... אבל אנחנו!!!! אנחנו יכולים במו ידינו להביא על עצמנו ניסיונות שאנחנו לא יכולים לעמוד בהם!!!!

הקב"ה אומר לבחור: אני אומר לך תשמור על

העיניים! תשמור על עיניי קדושה!! אתה מסוגל!! תסמוך עלי: אני בורא עולם ואני נותן לך ביטוח שאני לא נותן לך ניסיון שאתה לא יכול לעמוד בו!!! **אבל!!!** הביטוח הזה תקף עד גיל עשרים!!! בגיל עשרים אני רוצה שתחליף משימה ותתחתן... והנה... אם אתה בבחירתך האישית... החלטת שלא להתחתן עד גיל עשרים... **אם ככה: על זה לא דיברתי!!!** קח בחשבון שמגיל עשרים ואילך אתה בבחירתך האישית מכניס את עצמך לאופציה של ניסיון שאני כבר לא מבטיח לך שאתה יכול לעמוד בו... זה כבר על אחריותך הבלעדית!!! ברור?? **עכשיו אני אומר את אותם דברים במילים אחרות:**

תבין: הקב"ה לא בא בטרוניה עם בריותיו!! לא!! הוא לא בא בטרוניה!

אבל אנחנו?? אנחנו כן יכולים להביא את עצמנו לטרוניה איתנו!!!

כלומר כך: בחור בן עליה אמיתי שבאמת שומר על עצמו ובאמת קדוש... כשהוא עובר את גיל העשרים. בשלב מסוים יכול לתקוף אותו התמודדויות כ"כ קשות ומרות בעיניי קדושה... יש לו רגעים כ"כ קשים ומרים... ש... ש... שהוא פשוט מוצא את עצמו מול שוקת שבורה... ואז חולפת בו מחשבה:

רבש"ע: מה אתה רוצה שאני אעשה?? אני לא מסוגל!!!!!!

רבש"ע: אני לא מסוגל!! אני לא מסוגל!! לא מסוגל!! זה אאאאאאש!!!

מה... רבש"ע?? מה אתה מגיע אלי בטענות?? למה אתה אומר לי אסור... אני... אני לא מסוגל...?? **זה... זה בלתי נשלט!!!!!!**

כמובן שלא מדובר פה בחטאים מיוחדים... מדובר בדקויות... בהתמודדויות של שניות ושברירי שניות... ו... והוא מיד תופס את ההגה ומשתלט על עצמו... (כמובן על עוד שמדובר בבחור בן עליה... אני כעת

לכן ובהתאם לזאת: **אם אתם הורים טובים תרחמו עלינו!!!!!! זה לא מגיע לנו!!!** הוא בחור טוב... הוא עד היום עשה לכם נחת... עשה לאביו שבשמים נחת... עד היום הוא שמר על עצמו... ועד היום יש לו יראת שמים... ולא מגיע לו הניסיונות המרים האלו בדיוק עכשיו... ושוב: אנחנו חלילה לא מגיעים בטענות להורים שמאוד רוצים כבר לראות את הילד שלהם מסודר... ורק תביא את השידוך... רק מה?? הרי גם אתם מבינים שאם הוא היה כעת לא בן 24 אלא בן 28... הייתם טיפה יותר מתפשרים?? נכון? ולמה?? כי... כי אני אוי... המצב קשה... אז אני לגלות לכם שהמצב אכן קשה!!! רק מזוית אחרת!!! שאותה צריך לקחת בחשבון... ואין מי שיגיד לכם את זה... כי הוא לא יגיד את זה... קחו בחשבון: שיש לבן שלכם רגעים שהוא עומד מול שוקת שבורה!!! יש לו מצד אחד יראת שמים בשיא!!! ומצד שני יש לפניו אש בנעורת!!! והוא נשדף מהאש הזו. היא שורפת לו את המצפון

אני מקווה שאולי זכיתי לשמשת לפה לזעקה האילמת של אותם בחורים קדושים בני עליה שלא כל המבוגרים קולטים באמת מה עובר עליהם!!! חלק מהמבוגרים הספיקו לשכוח מה זה רתיחת הדמים של גיל הבחורות בשיא עוצמתה... וממילא הם לא לגמרי מסוגלים לרדת לסוף דעתו והרגשתו של הבחור הקדוש שלהם שנמצא כעת בשיא החזית...

אנא הורים יקרים: קחו את הדברים בערבון מוגבל!!! חלילה אל תראו את זה כהתקפה... פשוט וברור שלכם כהורים יש מטרה אחת ויחידה לעשות הכי טוב לבן שלכם... ולחתן אותו ולראות אותו מאושר וכו'...

אבל אני חושב שהייתם רוצים לדעת מה קורה אצלו!!! אז הנה...

שיתפתי אתכם בתחושות שקיימות ואל תחלמו שהוא ייפתח לפניכם בנושא הזה!! אין סיכוי!!! זה הנושא הכי מביש בעולם... עכ"פ אצל בחורים... מה שכן... לא יזיק לבחור בכזה גיל... לדעת את מה שנכתב כאן בתחילת המאמר... שיקבל רקע מה עומד מאחורי הניסיונות הקשים האלו... שיבין שזה לא נובע מאיזושהי חולשה... או ירידה ברוחניות... אלא בסה"כ מהתגברות ופיתוח האישיות...

יתן ה' ואותם בחורים ימצאו מנוחה איש בית אישה... ויבנו בית נאמן לה' ולתורתו... ונא לא לשכוח שאחרי התיכף שהקב"ה אמר בגיל עשרים מאז עברו אבל מאז עברו עוד מים בירדן ועל כל יום שעובר ואותו רווק דר בעיר ואינו חוטא... עומד אבא שבשמים ומכריז עליו!!! על שלושה מכריז עליהם הקב"ה בכל יום... וחד מינייהו: על רווק הדר בעיר ואינו חוטא...

כדברנות שכתובים פה... זה ממש מחזק אותנו... אדרבה... זה התכנית... זה היעד... קדימה חתונה...

אבל מה יעשה ליטאי!!! שהחינוך שלנו כעת בדור זה!! הוא כן להתעכב קצת... אז ככה: חייבים להסתייג: כי סוף סוף הדברים הם לא שחור לבן... גדולי ישראל הליטאיים ובכל הדורות היו גדולי עולם שהבינו ברוחב דעתם... שבדורות אלו... ה"אישי"ות שבבחור מפגרת קצת... זה משהו שמגיע בגיל הרבה יותר מאוחר... (אני לא צריך לספר לך שזה ככה...) וממילא היו מגדולי ישראל שלקחו אחריות והבינו שבדורינו אנו ההתפחות הזו מפגרת בשנתיים שלוש... וגם במקומות שמקובל כן להתחתן מוקדם... תמיד יש את הרב שלוקח אחריות בכל מקרה לגופו ונותן את התאריך מתי אפשר לגשת... בקיצור: אל תתקשר אלי ותמחה... זה פשוט עניין אינדיבידואלי שתלוי מול כל אובייקט בפ"ע... (מה שברור הוא: שחתונה היא לא פתרון קסם... לקחת שני טפשים ולחתן אותם זה לא החכמה הגדולה ביותר... ולכן לא יכול להיות בנושא הזה כללים שחור לבן לא לטוב ולא למוטב... מי שסובל מתסמונת הראש בקיר מוזמן בזאת להבין שכאן זה לא המקום...)

נו... אז תכל'ס... איפה ה"תיכף" מגיע לידי ביטוי אצל בחור ליטאי???

אז דבר ראשון: צריך לדעת שזו הנקודה!! זאת אומרת: גם הליטאים חייבים לדעת שכל היתר להתעכב ולא להתחיל שידוכים... זה לא כמו שכולם חושבים... שלחסידיים חשוב קדושה ולליטאים משום מה זה לא חשוב... **חס וחלילה חס ושלום!!!** אלא מאי?? יש פה ויכוח ממש נקודתי סביב הגיל המסוים שבו צריך להזדרז להתחתן... אבל פשוט וברור כביעתא בכותחא שבחור שבאמת סובל מניסיונות מרים והוא באמת עומד מול שוקת שבורה בניסיונות אלו פשוט וברור כשמש בצהרים שהוא חייב להתחתן... (כמובן שכל מקרה לגופו... ולכל סיפור יש את הנישה המסוימת שלו... אבל אין שום היתר לטמא את הנשמה ואת העיניים בתוואנה ש"אין אדם ניצול מהם בכל יום..." עפרא לפומיה...)

עוד נקודה מאוד חשובה: והפעם להורים היקרים!!! יש לפעמים מצב שהעיכוב בשידוכים מגיע מצד ההורים... מסיבות שהם לא תמיד ממש מהותיות... אם זה אח או אחות שקשה רגשית לעקוף אותם או ברונות ששייכת לראף מסוים שקשה לנו לרדת ממנו... **אז זהו הורים יקרים:** אני רק רוצה להציג לפניכם את הפן הפחות מוכר!!! והפחות נלקח אצלכם בחשבון... **אני רוצה להעיר את תשומת לבכם: קחו בחשבון!!!** שיתכן והבן שלכם עובר כעת תקופה מאוד קשה!!! הוא נמצא בחיל קרבי מידי יום ביומו!!! **אז שלא תבינו לא נכון!!!** זה לא שיש חשש לגורלו הרוחני בהמשך הדרך... לא!!! לא אמרתי את זה!!! זה לא שיש חשש שהוא מתקלקל... ואין לחשוש שהוא ירד מהדרך... (כמובן כשמדובר בבן עליה אמיתי... ואין לאף אחד ביטוח בזה...) **אבל מה כן?? אין לכם מושג** עם איזה מחשבות הוא מתמודד... ואין לכם שמץ של מושג עם איזה ניסיונות מרים בשמירת העיניים הוא מתחכך... ומה שהכי חשוב לומר לכם: אל תצפו שהוא יגלה לכם את זה!!! הוא בחיים לא יספר לכם את זה!!! כי הוא כ"כ מתבייש בזה... שאפילו לעצמו הוא מתבייש לגלות את זה... קחו בחשבון: שאחד לכמה זמן הוא מרגיש נפילה בנושאים האלו... והוא נתקף במשברים קשים מאוד!!! הוא מרגיש שהוא לא שווה גרוש!!! הוא מרגיש שהוא חוטא ופושע... ושוב: אל תחלמו שהוא ישתף אתכם בנושאים האלו!!! ואי

מעדיף להתעלם מבחור טיפה פחות שמו... אני מעדיף לטמון את הראש באדמה ולא לנסות לחשוב מה עובר על בחור טיפה פחות ירא שמים בגיל 25 פלוס... אני מעדיף לשחק ראש קטן... אתה יודע איך קוראים לרגעים המרים האלו?? **רגעים של טרוניה!!!**

זו טרוניה!!! טרוניה לכל דבר!!! טרוניה אמיתית!!! טרוניה שאותו בחור מרגיש לא פחות ולא יותר כלפי... כלפי... כלפי הרבש"ע... זה מגיע ממקום מאוד מתוסכל!! עומד לו בחור ירא שמים... שבמשך שששנים הצליח לשמור על עיניים טהורות... הצליח לשמור על קדושת המחשבה... והוא עדיין!!! עדיין ירא שמים מופלג!!!! אבל פתאום!!! פתאום הוא מוצא את עצמו במצב לא מוכר... במצב של שוקת שבורה!!! פתאום הוא מרגיש שיש לו רגעים שהוא כמעט ולא שולט במצבו!!! והשלב הזה יום אחד מגיע!!! זה מגיע לבחור בן עליה נורמלי שחוצה את הגיל... (איזה גיל... כל אחד בשלב שלו... בדרך כלל זה מגיע בגילאים היותר בוגרים משלב של 24 ומעלה... אבל לפעמים גם לפני... מה שברור... זה מתחיל בגיל עשרים...) והרגעים האלו בשביל בחור בן עליה... זה רגעי תסכול נוראיים!!!! ולא נעים לקרא לרגעים האלו בשם האמיתי... אבל זה רגעים של טרוניה... זה רגעים שבחור בן עליה עומד מול הרבש"ע חסר אונים... וכביכול מרגיש כלפיו: רבש"ע: מה אתה רוצה שאני אעשה... זה בלתי נסבל!!!!

אז זהו!!! שהרגעים האלו מאוד קשים לאבא שבשמים!!!!

אז בשביל זה!!! בשביל זה הקב"ה כבר מקדים את הטרוניה... וכבר על היום הראשון של גיל עשרים הוא אומר לו: תיפח!!! הקב"ה אומר לאותו בחור: אני כבר עכשיו כועס עליך!!! למה אני כועס עליך **כבר עכשיו??** אתה יודע למה אני כועס עליך **כבר עכשיו??** כי הרי אני כ"כ אוהב אותך... והדבר האחרון שהייתי רוצה זה לבא איתך בטרוניה... לכן דאגתי לך מראש והכנתי לך כבר 40 יום קודם יצירת הוולד את הזיווג שלך... הכל בשביל לסדר לך את החיים ולהתאים את החיים לפי ציווי התורה... כדי שהניסיונות שלך יהיו בגבול הטעם הטוב... ועם יכולת מצידך לצלוח אותם כדי שלא יהיה פה טרוניה... אבל אתה!!! במו ידך!!! בהתעכבות שלך עכשיו... אתה מביא את עצמך **ביד ים** לטרוניה איתך!!! אני- הרבש"ע... אני הרי יודע מה הולך להיות בעוד שנה שנתיים... חודש חודשיים... אתה פתאום תתמודד מול ניסיון מר וקשה... ובלב שלך יחלוף הרהור של טרוניה כלפי!!! אז זהו!!! שתדע לך: שלא אני באתי בטרוניה איתך!!! אלא אתה באת בטרוניה איתך!!! ולכן אני כבר עכשיו מקדים וכועס עליך עוד לפני שאתה תכעס עלי!!! אני כועס עליך כבר עכשיו... למה... למה אתה עושה לי את זה?? למה אתה במו ידך מביא את עצמך לטרוניה עם האבא הכי אוהב שלך שבשמים... זה העומק של תיפח!!!!

פחד!!! פחד פחדים!!! זה... זה מה שעומד מאחורי ה"תיפח" שכל בחור מכיר אותו מגיל עשרים... נו... תכל'ס... מה אנחנו עושים היום?? אז בשלמא בחור חסידי שקורא את הדברים